

2531

ՀԵՌԱԿԱ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

Ն Ա Խ Ա Գ Ի Ծ

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ
ЭКЗЕМПЛЯР

Խ Ս Հ Մ
ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ
Ծ Ր Ա Գ Ի Բ

9(47)

Խ-11

Հ Բ Ա Տ Ա Ր Ա Կ Ա Ն Թ Յ ՈՒ Ն
Ա Պ Ր Ե Ս Հ Լ ՈՒ Ս Ժ Ո Ղ Կ ՈՐ ՈՏ Ի

Բազու

1940

30 MAY 2006

ԱԳՐԲԵՋԱՆԻ ՀԵՌԱԿԱ ՄԱՆԿԱԿԱՐԺԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ՆԱԽԱԳԻՐ

24 JAN 2006

9(47)

Խ-11

ԱԿ

ԽՍՀՄ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ Ծ Ր Ա Գ Ի Ր

Հրատարակություն Արխիվ Հուշողիմասի

Բազու

1940

3579
40

ԽԱՀՄ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

ԽՍՀՄ-ի պատմության կուրսի խնդիրները կոմունիստական կուսակցության ու կառավարության վորոշումների լույսի տակ: Մարքս-լենինյան ուսմունքը պատմական գիտության մասին: Ազնվական-բուրժուական պատմագրության հիմնական դրույթները քննադատության: Պոկրովսկու այսպես կոչված «շկոլայի» հակամարքսիստական իրադրումների քննադատությունը:

Ընկեր Ստալինի, Կիրովի և Ժդանովի դիտողությունները պատմության դասագրքի կոնսպեկտների առթիվ: ԽՍՀՄ-ի պատմության լավ դասագիրք կազմելու կոնկուրսի առթիվ պետական հանձնաժողովի ժյուրիի վորոշումը: Ընկեր Ստալինի նամակը Համկ(բ)ի դասագիրք կազմողներին: ԽՍՀՄ պատմության պարբերացման հիմունքները:

«Համկ(բ)ի պատմության համառոտ դասընթացը» վորպես մարքս-լենինյան թեորիայի հիմունքով գիտական պատմության շարադրման կլասիկ նմուշ:

Պատմական աղբյուրների հիմնական տիպերը: Նրանց ուսումնասիրելու լեզանակը: ԽՍՀՄ պատմության հիմնական աղբյուրները:

I. ԽԱՀՄ ՀՆԱԴԱՐՅԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆԸ

1. ԽՍՀՄ ՏԵՐԻՏՈՐԻԱՅԻ ՀՆԱԳՈՒՅՆ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ

Մինչդասակարգային հառարակությունը: Մարդկային հասարակությունների ծագումը հնագիտական պեղումների ու լեզվի մասին Ն. Յա. Մառի ուսմունքի լույսի տակ: Արևելյան Յեզրուպայի ու Սիրիայի տերիտորիայի հնագույն հնագիտական հուշարձանները: Քարե դարի իջևանները: Նախնական մետաղյա կուլտուրաները: Տրիպոլյան կուլտուրա: Անանիայան գերեզմանոցը: Կորան:

ԽՍՀՄ տերիտորիայի հնագույն քաղաքական կազմավորումների ձևակերպման անհավասարաչափությունը: Մտրիական կարգերը ԽՍՀՄ տերիտորիայում:

2. ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԱՐՆ ԶԵՎ ՄԻՋԻՆ ԱՍԻԱՆ ՄԻՆՁԵՎ 4-րդ Դ. Մ. Թ. Ա.

ԱՍԻԱՆ ՄԻՆՁԵՎ 4-րդ ԴԱՐԸ Մ. Թ. Ա.

Ուրարտուլի պետութեան մասին առաջին տեղեկութիւնները մինչև մեր երայի 2-րդ հազարամյակը: Ուրարտուլի կամ Վանի պետութիւնը 9-րդ—7-րդ դ. մինչև մեր երան: Նրա սոցիալ-տնտեսական (ստրկատիրական) կարգերի ու կուլտուրաների մասին տեղեկութիւնները: Պայքար Ասորեստանի դեմ: Անկման սկիզբը: Ինքնուրույն քաղաքական միավորութիւնների, իսկական Հայաստանի, Իվերիայի (ապագա Վրաստան), Աղվանի (ապագա Աղբընջանի) առաջացումը: Հայաստանը Աքեմենիդներ իշխանութեան տակ:

Միջին Ասիայի ժողովուրդները մինչև մեր երայի առաջին հազարամյակը: Խորեզմի ու Սոգդիանի յերկրագործական ու քաղաքային կուլտուրան: Հյուսիս-արևելյան տափաստանների քոչվորական ժողովուրդները: Միջին Ասիան Աքեմենիդների իշխանութեան տակ: Միջին Ասիայի ժողովուրդները Հելլենական միապետութեան կազմում: Քաղաքական նոր կազմավորութիւնների առաջացումը Անդրկովկասում և Միջին Ասիայում: Հայաստանը Տիգրան Մեծի որդ: Պոնտեական թագավորութիւնը: Իվերական ու Կովսիդական թագավորութիւնները: Աղվանք: Պարֆիա և Բակտրիա: Հռոմի հարձակումները Փոքր Ասիայում ու Անդրկովկասում: Արշակունիների պարթևական դինաստիան Հայաստանում:

3. ՀՅՈՒՍԻՍՍՅՈՒՆ ՄԵՐՁՍԵՎՇՈՎՅԱՆ ՇՐՋԱՆԸ ՄԻՆՁ 4-րդ ԴԱՐԸ Մ. Թ. Ա.

Կիմերիցիները: Սկյութները, նրանց տնտեսութեան ու սոցիալ-քաղաքական կարգերի բնութագրութիւնն ըստ արևելքի գիական պեղումների և Հերոդոտի: Այսպես կոչված սկյութների եթնիքական կազմի խնդիրը: Հունական գաղութները Մերձսեծովյան շրջանում ու Կովկասյան արեւելքում: Հույներն ու սկյութները:

Բոսֆորական թագավորութիւնը: Դասակարգային պայքարը Բոսֆորական թագավորութիւնում: Սարուկները (Սավմակ) ապստամբութիւնը: Սարմատները Մերձսեծովյան շրջանում: Հռոմեացիները Մերձսեծովյան շրջանում: Դոթերի հարձակումը և նրանց շարժումը Դնեստրի ու Բուդի ավազանը: Բալթիկ ծովից մինչև Սև ծովը «գոթական պետութեան» տնտեսութեան քննադատ-

առթիւներ: Միջին Ասիայից վաչկատունների հարձակման սկիզբը Մերձսեծովյան տափաստանները և գոթերի դուրս մղելը:

4. ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԱՍԻԱՆ ԶԵՎ ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԱՐՆ ՄԻՆՁ 8-րդ ԴԱՐԸ Մ. Թ. Ա.

Հոննական պետութիւնը և նրա անկումը: Սյանբի: Ժուան-Ժուան (ավարները): Թյուրքական կազանատը: Թյուրքերի շարժումը Արևելյան Յիվրոպա: Խազարները: Սոգդիանան և նրա վերաբերմունքը Թյուրքական կազանատին: Թյուրքերի պայքարը արաբների դեմ: Թյուրքական կազանատի անկումը: Կիրգիզները (խակասներ):

Սասանյան Իրանի պայքարը Բյուզանդիայի դեմ Անդրկովկասի համար: Անդրկովկասի բաժանումը արաբների ու Բյուզանդիայի աղբեցութեան միջև: Սոգդիանան արաբական խալիֆայի իշխանութեան տակ: Սամանիդները:

5. ՄԻՋԻՆ-ԱՍԻԱԿԱՆ ՎԱՉԿԱՏՈՒՆ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԻ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ԶԵՎՐՈՊԱ

Հոնները Մերձսեծովյան շրջանում: Ավարները և բուլղարները: Կամայի Բուլղարիայի ու Խազարական կազանատի առաջացումը: Նրանց սոցիալ-տնտեսական դարգացումը ու քաղաքական կարգերը: Կապը Միջին Ասիայի ու արաբական խալիֆայի հետ:

6. ՍԼԱՎՈՆՆԵՐԸ. ԿԻՅԵՎՅԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄԻՆՁԵՎ 11-րդ ԴԱՐԻ ԿԵՍԵՐԸ

ՀԱՅԳՈՒՅՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՍԼԱՎՈՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Հերոդոտի և հետագա անտիկ հեղինակների (Տացիտի, Պլինիի, Պտղոմեյի) տեղեկութիւնները արևելա-յիվրոպական հարթութիւնների ժողովուրդների մասին: Սլավոնների ծագման հարցը: Սլավոնների նախահայրերի (Հնդկա-գերմանական) թերիայի բուրժուական տնտեսութիւնների քննադատութիւնը: Շախմատովի թիւման: Սլավոնների ավտոխտոնական տնտեսութիւնը: Մառի աւամունքը: Հնադրական հուշարձանները: Առաջին պատմական վկայութիւնները սլավոնների մասին: Սլավոնները և անտերը: Սլավոնական ցեղերի տարագաղթը Արևելյան Յիվրոպայում: Հին սլավոնների տնտեսական և հասարակական կարգերը: Սլավոնների

ԱՐԵՎԷԼՅԱՆ ՍԼԱՎՈՆՆԵՐԻ ՀԱՍԱՐՍԿԱԿԱՆ ԿԱՐԳԵՐԸ

Տոհմական կարգերի քայքայումը: Նահապետական սարկու-
թյունը: Մլավոնական մարկան (վերվը): Մլավոնական քաղաք-
ները: Տեղեկություններ սլավոնական իշխանությունների մասին:
Մլավոնների կուլտուրան և նրանց կրոնական հավատը:

Մարքսը Ռյուրիկովիչներին կայսրութեան մատին: Ֆեոդալիզմի ծագումը Կիևյան Ռուսիայում: Մարքսը, Ենդելսը, Լենինը և Ստալինը ֆեոդալական ֆորմացիայի մասին: Վարյագների դերը Մերեկյան Յեվրոպայի պատմութեան մեջ: Նրանց լուծվելը սլավոն-ների մեջ: Տեղեկութեաններն առաջին իշխանների մասին: Ուկրի-նայի և Իգորի արշավանքը դեպի Կոստանդնուպոլիս ու Ռուսիայի պայմանագիրը հույների հետ: Ռուսիայի արշավանքները դեպի Մերձկասպյան լեռները: Սլավոնական ցեղերի միացումը Կիևյան իշխանների իշխանութեան ներքո: Դրեկյանների յենթարկվելը: Ուկրայի գործունեությունը: Սվյատոսլավի արշավանքները Կա-մայի բուլղարների ու խազարիայի Տմուտաբականի վրա: Ռու-սիայի բուլղարների ու խազարիայի Բյուզանդիայի հարաբերութեանները սիպի, Բուլղարիայի ու Բյուզանդիայի հարաբերութեանները 10-րդ դարում: Սվյատոսլավի արշավանքը դեպի Դանուբյան Բուլղարիան և պայքարը Բյուզանդիայի դեմ: Պեչենեգները Մերձ-սիկովյան տափաստաններում:

Պայծառը Սվյատոսլավի ժողովներին մեջև, Վլադիմիրի հաղթութունը, Կիևյան Ռուսիայի կապերը Արևելյան յերկրներին, Արևմտյան Յիվրոպայի, Դանուբյան Բուլղարիայի և Բյուզանդիայի

II. ՖԵՈԴԱՆԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՏՄԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՅԵՐԶԱՆԸ

Ռուսական Պրավդան վերադառնալու ֆեոդալական հարաբերություննե-
րի հոգարձան: Նատուրալ տնտեսության զարգացումը: Յեր-
կրադործության աճը ու անասնապահության զարգացումը:
Ֆեոդալական հողատիրության և տնտեսության կազմակերպումը:
Բոյարական հողատիրությունը: Գուգազները (դրուժինայի) նըս-
տակեցությունը: Դյուդական կախյալ բնակչությունը (սմերձները,
զակուպները, խոլոպները և այլն):

Գյուղական բնակչության կախվածության ձևերը: Լեռները ամերդներին և գաղղաղների ստրկացման մասին: Առևտրի կաղմակերպումը 11-րդ — 12-րդ դարերում: Քաղաքային արհեստի առանձնացումը: 11-րդ — 12-րդ դարերում Կիևյան Ռուսիայի քաղաքները: Առևտրականները և արհեստավորները: Քաղաքի ռազմական դերը: Ժողովրդական ապստամբությունները 11—12-րդ դարերում: Դասակարգային պայքարի արտացոլումը ռուսական Պրավդայում: Կիևյան Ռուսիայի քաղաքական կարգերը: Իշխանը Մեծ և Փոքր զուգահեռները: Վեչեն: Վարչությունը և դատարանը: Միջինիշխանական հարաբերությունները և միջինիշխանական համագումարները: Տոհմային թերթիայի (Սուլովով) և Վեստնիչային (սանդուխային) վերելքի» տեսությունները (Կյուլենսկի) քննադատությունը: Կիևյան Ռուսիայի հարաբերություններն Արևելյան Ցեվրոպայի մյուս ժողովուրդների հետ: Պոլովցիներ: Կապերն Արևմտյան Ցեվրոպայի, Բյուզանդիայի և Կովկասի հետ:

«Յարութալիի պալամանդիրը»։ Պոլսցիու իշխանության առանձնացումը և նրա հարաբերությունները Կրեկի հետ։ Կրեկի ներքին պայքարը Իզյասալիի դեմ, 1068 թվականի ապստամբությունը։

Լեհական ինտերվենցիան Իգյասլավի ոգտին: Յարոսլավի ժառանգների պայքարը Կիևի համար: Լյուբեչի համագումարը: Վիտիչևի համագումարը: Պայքարը պոլովցիների դեմ: Դոլորյան համագումարը: 1113 թվականի ապստամբությունը Կիևում: Վլադիմիր Մոնոմախը — Կիևյան իշխան: Նրա որենսդրությունը՝ կանոնադրությունը զակուպների մասին և կանոնադրությունը ռեզների մասին:

2. ԿԻԵՎՅԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՏՐՈՆՄԱՆ ՀԱՐՅԸ

Քաղաքական տրոհումը: Կիևյան Ռուսիայի անկման պատճառները: Կիևյան Ռուսիայի վերաբերյալ մեծապետական և նացիոնալիստական թեորիաների (Սոլովյով, Կլյուչևսկի, Գրուշևսկի) քննադատությունը: Պեղումակու հայացքների քննադատությունը:

3. ՄԵՐՁԴՆԵՊՐՅԱՆ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ 12—13-րդ ԴԱՐԵՐՈՒՄ

Կիևյան իշխանության վիճակը 12-րդ դարում ու 13-րդ դարի սկզբում: Վլադիմիր Մոնոմախի վորդինների ու թոռների պայքարը Կիևի համար: Ջերնիգովյան Ուգովիչների պայքարը Մոնոմախովիչների դեմ:

Գալիցյան իշխանների միջամտությունը: Կիևի քաղաքական դերի անկումը: Կիևի կործանումը 1169 թվականին: Կիևի կառույցները Գալիցյան-Վոլինյան իշխանությունից:

Ջերնիգովյան իշխանությունը և նրա մասնատումը: Մադենսկու իշխանությունը և նրա հարաբերություններն Արևմտյան Յեվրոպայի հետ: 1229 թվականի պայմանագիրը Ռիգայի հետ: Պոլոցկու իշխանությունը:

4. ՌՈՍՏՈՎ-ՍՈՒՋԴԱՆՅԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ոկա-Վոլգայի շրջանների բնիկ ազգաբնակչությունը: Սլավոնական բնակչության ծավալման ուղիները: Ռոստով-Սուզդալյան իշխանության հողերը հարավային իշխանների իշխանության տակ: 1071 թվականի ապստամբությունը: Ռոստով-Սուզդալյան իշխանության քաղաքական աճը: Յուրիյ Դոլգորուկին, Ասդրեյ Բոգոլյուբսկին և նրա պայքարը Ռոստով-Սուզդալյան բոյարներին դեմ: Ասդրեյի սպանությունը և ապստամբությունը Վլադիմիրի դեմ: Վսեվոլոդ Մեծ Բուլը: Մորդվան, նրա տնտեսական և սոցիալական կարգերը: Մորդվայի հողերի գրավումը Վլադիմիրյան իշխանների կողմից: Վլադիմիրյան իշխանների պայքարը

Ռուզարյան պետության դեմ: Ռոստով-Սուզդալյան յերկրի ֆեոդալական մասնատումը 13-րդ դարում:

5. ՆՈՎԳՐՈՂՅԱՆ ՅԵՐԿԻՐԸ

Նովգորոդյան տերիտորիայի կազմը. գաղութային զավթումների սկիզբը: Ֆեոդալական հարաբերությունները Նովգորոդում: Ֆեոդալական հողատիրությունը և քաղաքը: Նովգորոդյան առևտուրը: Նովգորոդյան վաճառականության կազմակերպությունը: Քաղաքական և դատակարգային պայքարը Նովգորոդում 11—13-րդ դարերում: Կնյազական իշխանությունը Նովգորոդում: Վարչություն կազմակերպումը: Նովգորոդի հարաբերությունները ուսական մյուս յերկրների հետ: Նովգորոդի կապերը Արևմուտքի հետ: Մարքսը ֆեոդալական քաղաքների մասին: «Ազատ քաղաքների» և մունիցիպալ ֆեոդալիզմի տեսության քննադատությունը:

6. ԳԱԼԻՉՅԱՆ-ՎՈԼԻՆՅԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Գալիչյան և Վոլինյան յերկիրը 10—11-րդ դարերում: Գալիչյան յերկրի բարձրացումը: Յարոսլավ Ոսմոմըսլ: Գալիչյան և Վոլինյան իշխանությունների միացումը: Ռոման Գալիցկի: Ընդհարումներ Լեհաստանի և Հունգարիայի հետ: Գալիցյան ֆեոդալների պայքարն իշխանության համար: Դանիլ Ռոմանովիչը և Գալիցյան-Վոլինյան իշխանության ժամանակավոր ուժեղացումը: Իշխանության անկումը 13-րդ դարի վերջերին:

7. ԿԻԵՎՅԱՆ ՌՈՒՍԻՅՈՒՆԻ ԿՈՒՆՏՈՒՐԱՆ

Կուլտուրական կապերը Արևմտյան Յեվրոպայի, Բյուզանդիայի և Կովկասի հետ: Արևմտյան ազդեցության հատուկ նշանակությունը Գալիցկի-Վոլինի իշխանության և Նովգորոդի համար: Գրիստոնեյության կուլտուրական նշանակությունը: Կիևյան Ռուսիայի կրթվածությունը: Գրի զարգացումը: Տարեգրությունները, Ռուսական Պրավդան: Թարգմանական և որիգինալ գրականությունը (աշխարհիկ և յեկեղեցական): Ժողովրդական սրբերի շնորհիվ: Զրուցավիպական (բլինական) եպոս: «Պոսսը Իգորի գնդի մասին» և ժողովրդական պոեզիայի ազդեցությունը նրա վրա:

Կիևյան Ռուսիայի արվեստը: Յեկեղեցական ճարտարապետությունը Կիևում, Նովգորոդում, Վլադիմիրում: Գեղանկարչությունը: Գրքային մանրանկարչությունը: Խճանկարչությունը և վոսկեր-չությունը: Հունական և արևմտյան վարպետները. ուսական

վարպետները Կիևում ու Նովոդուբովում, Ձերնիցովում և այլ քաղաքներում:

8. ՄԻՋԻՆ ԱՍԻԱՆ 9-րդ ԴԱՐՈՒՄ ՅԵՎ 13-րդ ԴԱՐԻ ՍԿՋԲՈՒՄ

Սամանիդների պետությունը: Յերկրագործական կուլտուրայի և ֆեոդալական հարաբերությունների զարգացումը: Թյուրքական ժողովուրդները Միջին Ասիայում: Մահմուդ Գազնևիդացին: Սամանիդների անկումը և Կարախանիդների ու Իլեկխանիդների պետության առաջացումը:

Սելջուկական շարժումը և սելջուկ բեկերի պետության առաջացումը: Թյուրքմենական ժողովրդի առաջացումը: Կարա-կիտայների գրավումները: զուլխանների պետությունը: Սորեզմը, նրա բնակիչները և կուլտուրան 12-րդ դարի վերջերին:

9. ԿՈՎԿԱՍՍԸ ՅԵՎ ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍՍԸ 9-րդ ԴԱՐՈՒՄ ՅԵՎ 13-րդ ԴԱՐԻ ՍԿՋԲՈՒՄ

Անդրկովկասի դրությունը արաբական խալիֆայի իշխանության տակ: Անդրկովկասում ֆեոդալական պետությունների վերականգնումը: Հայաստանը 9-րդ, 10-րդ դարերում:

Վրացական ֆեոդալական միացյալ պետության առաջացումը Բագրատունիների որով: Թյուրք սելջուկների հարձակումները Վրաստանի և Հայաստանի վրա: Անիի կործանումը: Նոր հայկական պետության անկումը: Դավիթ 2-րդ Կառուցողը և Թյուրքերի դուրս մղումը: պետության ներքին կառուցվածքը: Թամարա Թագուհին և ֆեոդալական Վրաստանի քաղաքական ուժեղացումը: Ֆեոդալական Վրաստանի կուլտուրան 12-րդ, 13-րդ դարերում: Փառահեղ կառուցվածքների պատրաստելը: Արվեստը: Գրականությունը: Վրացական մեծ պոետ Շոթա Ռուսթավելին. «Վազրենավոր» պոեման: Աղբյուրան արաբական խալիֆայի իշխանության տակ: Տեղական դինաստիաների (շիրվանշանները, աթաբեկները հարավային Աղբյուրանում) առաջացումը: Աղբյուրանի կուլտուրան 11-րդ — 13-րդ դարերում: Բանաստեղծների՝ Նիզամին և Նավանին:

10. ՄՈՆԳՈԼԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՋԱՅՈՒՄԸ

Կենտրոնական և Միջին Ասիայի բնակչությունը՝ մոնղոլական և Թյուրքական ցեղերը: Վաչկատունների զբաղմունքը: Վաչկատունների տոհմաթերական կարգերը և նրանց քայքայումը: Ֆեոդալական կարգերի զարգացումը:

Չինգիս խանի պետության առաջացմանը նախորդող պետությունները Կենտրոնական Ասիայում (Կիդանեյ, Լյաոի Թագավորությունը, Ցզին Նյուչեհնի Թագավորությունը):

Յեսուգեյա Բահատուրի ուլուսը: Թեմուչինը: Պայքարը հարևան ցեղերի դեմ: Մոնղոլիայի միացումը և Թեմուչինին Չինգիսիան ազդարարելը (1206): Մոնղոլական վաչկատուն պետության սկզբնական կառուցվածքը: Հարավային Սիբիրիայի, Ույգուրիայի և Արևելյան Թյուրքեստանի գրավումը մոնղոլների կողմից: Ցզինի Թագավորության գրավումը: Մոնղոլների արշավանքը Միջին Ասիայի, Ավղանստանի և Իրանի վրա: Առաջին արշավանքը Անդրկովկաս և Մերձսևծովյան ափաստանները: Զարդը Կալկայի վրա: Չինգիս խանի մահը:

11. ՉԻՆԳԻՍ ԽԱՆԻ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՆԿՈՒՄԸ

Ուլուսների առանձնացումը: Չագատայի ուլուսը Միջին Ասիայում: Սուլթանների պետությունը Իրանում և Անդրկովկասում: Ջուչիի ուլուսը:

12. ՎՈՍԿԵ ՀՈՐԴԱՆ

Բատու խանի արշավանքը: Կամայի Բուլղարիայի ջարդը: Հյուսիս-արևելյան Ռուսիայի գրավումը: Կիևի գրավումը: Բատու խանի արշավանքը Հունգարիա և Լեհաստան: Վոսկե Հորդայի հիմնավորումը:

Վոսկե Հորդայի հիմնական տերիտորիան և նրա ուլուսները: Վոսկե Հորդայի սոցիալ-տնտեսական կարգերը: Քաղաքները: Ֆեոդալական հարաբերությունների զարգացումը: Կենտրոնական իշխանության կազմակերպումը: Նվաճած հողերի վարչության սխեման: Վոսկե Հորդայի արտաքին հարաբերությունները: Վոսկե Հորդայի կուլտուրան:

13. ՌՈՒՍՍԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՎՈՍԿԵ ՀՈՐԴԱՅԻ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏԱԿ 13-րդ ԴԱՐԻ 2-րդ ԿԵՍՈՒՄ

Թաթարների ավերումները: Հորդային և պարենային հարկազրույթները ռուսական հողերում: Ազգաբնակչության վիճակագրությունը: Թաթարական իշխանության կազմակերպումը ռուսական իշխանությունների վրա: Ռուսական իշխանների կախումը Վոսկե Հորդայից: Իշխաններին և հոգևորականներին տրված յառլիկները: Մոնղոլ-թաթարական լծի բացասական ազդեցությունը ռուսական ժողովրդի պատմական վիճակի վրա: Ռուսական ժողո-

վերջի պայքարը զավթողների դեմ 13-րդ դարի 2-րդ կեսում: Մարքսը «Թաթարական լծի» բնույթի մասին:

14. ՌՈՒՍՍԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՊԱՅԲԱՐԸ ԳԵՐՄԱՆՈՇՎԵՆԱԿԱՆ ԱԳՐԵՍԻՍՅՈՒՆԻ ԴԵՄ 12—13-րդ ԴԱՐԵՐՈՒՄ

Մերձբալթիկայի ազդանակությունը 12-րդ դարի 2-րդ կեսում: Գերմանական վաճառականների յերևան գալը Արևմտյան Դվինայում: Մեյնգառի երսպեղիցիան և Լիվոնյան չեպիսկոպոսություն կազմակերպումը: Լիվերի բռնի մկրտությունը: Ռիգայի կառուցումը: Գերմանական ասպետների ներխուժումը և Մերձբալթիկայի բնիկ ժողովուրդների ստրկացումը: Սուրակիրների որդենի կազմակերպումը: Տևտոնական որդեն: Սուրակիրների պարտությունը լիտվացիների և ռուսների դեմ մղած պայքարում և տևտոնական ու սուրակիրների որդենների միացումը: Մարքսը գերմանական «շուն ասպետների» գործունեությունից մասին: Գերմանական ասպետների հարձակումները ռուսական հողերի վրա: Պայքարը Պոլոցկո իշխանության դեմ: Շվեդների հարձակումը Կյուսիսից Նովգորոդյան յերկրի վրա: Ալեքսանդր Յարոսլավիչ Նեվսկին: Շվեդների պարտությունը Նևայի վրա: Գերմանական ասպետների հարձակումը Նովգորոդ-Պսկովյան յերկրի վրա: Գերմանական ասպետների ջարդը Չուդ լճի վրա (սառցե ջարդ): Մարքսը այդ հաղթանակի արդյունքների մասին:

III. ՖԵՈՂԱԼԱԿԱՆ ՄԻԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԽՍՀՄ ՏԵՐԻՏՈՐԻԱՅԻ ՎՐԱ 14-րդ—15-րդ ԴԱՐԵՐՈՒՄ

1. ՀՅՈՒՄԻՍ-ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ՌՈՒՍՍԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՅԵՎ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԱՐԳԵՐԸ

Մարքսը ֆեոդալական եպիսոպոսի տնտեսության գլխավոր ձևերի մասին: Տնտեսությունը ֆեոդալական վտաճիկնայում: Դյուզագիների դրությունը և նրանց պարտավորությունները: Դյուզագիությունից ճորտացման պրոցեսը 14-րդ դարում և 15-րդ դարի կեսերին: Արտատնտեսական հարկադրման դերը: Հնարակիչները: Մերձբալթիկայի խոլոպները և նրանց գործաձուլությունը գյուղական տնտեսության մեջ: Ֆեոդալական վտաճիկնայի տնտեսական անկախությունը և նրա քաղաքական մեկուսացումը: Արհեստագործության դրությունը: Առևտուրը: Արտաքին առևտրական կապերը: Վաճառականությունը: Քաղաքների զարգացումը:

Ֆեոդալների տարբեր կարգերը՝ ծառայող իշխաններ, բոյար-

ներ, ազատ ծառաներ, ծառաներ «տնտեսություններում», փոխհարաբերությունները նրանց մեջ:

Ֆեոդալական իշխանության քաղաքական կազմակերպությունը: Իշխանի դրությունը: Բոյարական դոման: Իշխանական վարչություն կազմակերպությունը, կորմենիաները, կուսակալները և համայնապետերը: Իշխանության մասնատման—մանր «ուզել-ների» վերածման պրոցեսը և այդ ուղեկալին իշխանությունների միացումը՝ տեղական «մեծ իշխանությունների» վերածելը:

Հյուսիս-արևելյան Ռուսիայի իշխանությունների միությունը Վլադիմիրյան մեծ իշխանի գլխավորությամբ: Վլադիմիրյան մեծ իշխանության առանձնահատուկ դրությունը ռուսական մյուս իշխանությունների շարքում: Պայմանագրական հարաբերություններն առանձին իշխանների միջև: Ռուսական իշխանությունները և Վոսկե Հորդան: Առանձին իշխանություններ (Տվերի, Մոսկվայի, Սուզդալ Նիժեգորոդյան, Ռյազանի, Ուգլիչի, Ռոստովի) առանձնացումը և մեկուսացումը:

2. ՌՈՒՍՍԿԱՆ ՀՈՂԵՐԻ ՄՈՍԿՎԱՅԻ ՇՈՒՐՁԸ ՀԱՄԱԽԸՄ-ԲՎԵԼՈՒ ՊՐՈՅԵՍԸ 14-րդ ԴԱՐՈՒՄ ՅԵՎ 15-րդ ԴԱՐԻ ԱՌԱՋԻՆ ԿԵՍՈՒՄ

Միացման ներքին նախադրյալները: Ազնվականական—բուրժուական «Ռուսիայի հավաքագրում» ըմբռնման (կոնցեպցիայի) քննադատությունը: Ռուսիայի հավաքագրումը վորպես ռուսական (վելիկոռուսական) ժողովուրդների զարգացման պրոցես: Ռուսական ժողովրդի պայքարն իր ազգային անկախության համար: Մոսկվայի դերի հարցն այդ միացման խնդրում: Բուրժուական թեորիաների քննադատությունը: Պոկրովսկոյ հակամարտության և նիսիները և ազնվազույնները:

Տվերի և Մոսկվայի իշխանությունների միջև պայքարը Վլադիմիրյան մեծ իշխանության համար: Յուրիյ Դանիլովիչը: Իվան Կալիտան: Մոսկվայի մեծ իշխանի պաշտպանող ուժերը: Յեկեղեցու դերը: Հարաբերությունները Վոսկե Հորդայի հետ: Մոսկվայի իշխանության տերիտորիալ աճը 14-րդ դարի կեսում: Դանիլովի իշխանության տերիտորիալ աճը 14-րդ դարի կեսում: Դանիլովի իշխանի գլխավորությամբ ռուսական իշխանությունների մեծ իշխանի գլխավորությամբ ռուսական իշխանությունների միությունը Վոսկե Հորդայի դեմ մղած պայքարում: Կուլիկովյան ճակատամարտը և նրա քաղաքական նշանակությունը: Թոթամըշի արշավանքը Մոսկվայի վրա: Պայքար Լիտվայի դեմ:

Վլադիմիրյան մեծ իշխանության ձուլումը Մոսկովյան իշխանության հետ: Նիժնեգորոդյան իշխանության միացումը: Մոսկվայի հարձակումը Նովոգորոդյան գաղութների տերիտորիայի վրա: Վլչեգոտայան կոմիների հողերի միացումը: Ուդելական իշխանների ֆեոդալական պայքարը Վասիլիյ Տյոմնյի որոք Մոսկովյան մեծ իշխանության դեմ: Մոսկովյան մեծ իշխանի ներքին դրոշմյան ամրացումը: Նովգորոդի յենթարկվելը: Առաջին ընդհարումները Կազանի թագավորության հետ:

3. ՀՅՈՒՄԻՍ-ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ՌՈՒՄԻԱՅԻ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՆ 13—15-րդ ԴԱՐԵՐՈՒՄ

Առանձին իշխանությունների կուլտուրայի առանձնահատկությունները: Վլադիմիր Սուզդալյան տեղական գրականությունը: Միացման տենդենցների ազդեցությունը գրականության մեջ: Տեղական տարեգրությունները: Համառուսական տարեգրությունների հավաքածույի կազմումը: Հարավ-արևմտյան սլավոնական ազդեցությունը: Ծարտարապետությունը: Գեղանկարչությունը:

4. ՆՈՎԳՈՐՈԴԸ ՅԵՎ ՊՍԿՈՎԸ 13-րդ—15-րդ ԴԱՐԵՐՈՒՄ

Նովգորոդյան յերկրի տերիտորիան 13—15-րդ դարերում: Գյուղատնտեսության զարգացումը: Հյուսիսային արհեստագործությունները և նրանց նշանակությունը Նովգորոդի տնտեսության մեջ: Արհեստների աճը: Առևտուրը Հանգայի և Մերձբալթիկայի հետ: Նովգորոդի առևտրական պայմանագրերը: Արևմտայնվորողական առևտրի կազմակերպումը Նովգորոդում: Վարչական ապարատի կառուցվածքը: Վեչեն: Պասադնիկը: Տիսյացկին (հազարապետը): «Տերերի խորհուրդը»: Նովգորոդյան արքեպիսկոպոսը: Նովգորոդյան դատարանային գիրքը: Կնյազական իշխանությունը Նովգորոդում: Հարաբերությունները Մոսկվայի և Լիտվայի հետ: Դասակարգային պայքարի սրումը Նովգորոդում: Ժողովրդական ապստամբությունները 14-րդ դարի վերջերին և 15-րդ դարում: Հերետիկոսությունները: Ֆեոդալական տրոհման պրոցեսը: Պսկովի դրոշմը: Նրա անկախության աճը: Պսկովի վարչության սխեմայի առանձնահատկությունները: Պսկովի ինքնուրույնության ճանաչումը Նովգորոդի կողմից: Պսկովի վերաբերմունքը Մոսկովյան մեծ իշխանի հանդեպ: Պսկովյան դատարանային գիրքը: Նովգորոդի և Պսկովի պայքարը գերմանական ագրեսիայի դեմ: Նովգորոդի ու Պսկովի կուլտուրան:

5. ԼԻՏՎԱԿԱՆ ՄԵԾ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՀՈՂԵՐԸ ԼԻՏՎԱՅԻ ՌԻ ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏԱԿ

Լիտվական ցեղերը 13-րդ դարում: Լիտվական ցեղերի միացումը Մինդուգի որոք: Լիտվական իշխանության ուժեղացումը Վիտենի և Գեդեմինի որոք: Ռուսական հողերի միացումը: Պայքար իշխանության համար Գեդեմինի վորդեինների մեջ: Լիտվական մեծ իշխանությունը Ուլեբրդի որոք և նրա քաղաքական կարգերը: Մարզային իշխանությունները Գեդեմինովիչներ իշխանների գլխավորությամբ: Յագայոն և Կիևի ունիան (պայմանագիրը): Լիտվական բոյարների ուղղորդիչի: Համաձայնությունը Ուստրովում: Մեծակնյազական իշխանության ուժեղացումը: Վորակա գետի վրա ճակատամարտը թաթարների դեմ: Սմոլենսկում գրավումը: Պայքար Մոսկվայի դեմ: Լեհ-լիտվական ու ռուսների ուժերով գերմանական ասպետների ջարդը Գրյունվելդում (1410): Գորոդելյան ունիան: Սվիդրիգայովի և Սիգիզմունդի պայքարը Վիտովտի մահից հետո: Կալիմիր Յագելլոնչիկը:

Լիտվական մեծ իշխանության ներքին կարգերը 15-րդ դարում և նրա տնտեսական զարգացումը: Ֆեոդալական հողատիրությունը: Ծրտատիրական հարաբերությունների զարգացումը: Պաները և ասպետականությունը—ըլյախտա: Գաղաքները Մագդեբուրգյան իրավունքներով: Հրեաները քաղաքներում: Գաղաքական իշխանության կազմակերպումը՝ իշխանը, ռադան, սեյմը:

Ուկրաինական ու բելառուսական ժողովուրդների ձևավորումը: Ուկրաինական յերկրի տնտեսական ու սոցիալական զարգացման աշխուժացումը 15-րդ դարի վերջերին: Գալիցյան հողերը Լեհաստանի իշխանության տակ: Գալիցիայի տնտեսական ու սոցիալական զարգացումը: Լեհաստանի ու Գալիցիայի ազդայնական քաղաքականությունը:

6. ՎՈՍԿԵ ՀՈՐԴԱՅԻ ԱՆԿՈՒՄԸ

ԹԵՄՈՒՐԻ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Չափառայական պետությունը Միջին Ասիայում 14-րդ դարի սկզբներին: Պայքարը չափառայանների և մոնղոլների միջև: Թեմուրը: Ապստամբությունը Սամարղանդում: Միջին Ասիայի միացումը: Խորեզմի, Իրանի, Վրաստանի նվաճումը: Թեմուրի պայքարը Թուրքամեշի դեմ: Սարայի կործանումը: Արշավանքը դեպի Հընդ-

կաստան ու պայքարը թուրք-ոսմանների դեմ: Թեմուրի պետու-
թյան կառուցվածքը: Առևտրի զարգացումը: Մամարղանդի
շինարարությունը: Թեմուրի մահը և Թեմուրիդների պետութ-
յան անկումը:

ԿԱԶՄԱՆԻ ԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՋԱՑՈՒՄԸ

Մերձկամայի բնիկ ազգաբնակիչությունը: Յերկրագործական
կուլտուրայի զարգացումը: Առևտրական կապերը Մոսկվայի և
Անդրուրալի հետ: Կաղանի խանության սոցիալական և պետական
կարգերը: Մարիները: Չուվաշները: Ուզմուրտները և բաշկիրները
թաթարական ու սեփական ֆեոդալների իշխանության ներքո:
Կաղանի խանության կուլտուրան:

ՆՈՂԱՅԻ ՀՈՐԴԱՅԻ ԱՌԱՋԱՑՈՒՄԸ, ՂՐԻՄԻ ԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՋԱՑՈՒՄԸ

Ճենովայի գաղութների ծաղկումը Ղրիմում 14-րդ դարում
(Կաֆա): Փոխադարձ հարաբերությունները Կաֆայի և թաթարա-
կան խաների միջև: Հյուսիսային Ղրիմը խանական տուգուների
զեկավարության տակ: Թաթարական ֆեոդալների նստակեցու-
թյունը Ղրիմում և ֆեոդալական հողատիրության զարգացումը:
Ղրիմի բեկերը և նրանց սեպարատիստական ձգտումները: Հաջի-
Գիրեյը: Թյուքիայի միջամտությունը Ղրիմի գործերին: Կաֆայի
զրավումը 1475 թվականին: Ղրիմի խաների վասսալական
կախման հաստատումը Թյուքիայից: Մենգլի-Գիրեյը: Ղրիմի
թաթարների կուլտուրան 14-րդ—15-րդ դարերում:

ՍԻԲԻՐԻ ԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Արևմտյան Սիբիրի բնիկ ազգաբնակչությունը 15-րդ դարում:
Վոգուլները (մանսերը) և ոստյակները (խանտերը): Թաթարների
յասակավորումը: Խանության առաջացումը, մայրաքաղաքի տեղա-
փոխումը Տաբուրի գետաբերանը:

IV. ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ

1. ԵԿՈՆՈՄԻԿԱՆ ՅԵՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԿԱՐԳԵՐԸ 15-րդ ԴԱՐԻ ՍԿԶԲՆԵՐԻՆ ՈՒ 16-րդ ԴԱՐՈՒՄ

Մաքսը և ենդեկը ֆեոդալական կենտրոնացված պետու-
թյունների առաջացման մասին: Լենինի—Ստալինի ուսմունքը
Արևելյան Յևրոպայում կենտրոնացված պետությունների

առաջացման արագացման պայմանների մասին: Ռուսական
ազգության միացումը մի ընդհանուր պետութ-
յան մեջ—Մոսկվա
կենտրոնով: Վոտչինային տնտեսությունը և կալվածքային
սիստեման: Արհեստները և նրանց կազմակերպումը: Ներքին և
արտաքին առևտուրը: Դրամական հարաբերությունների զարգա-
ցումը: Քաղաքը: Դասակարգային պայքարը: Ֆեոդալական դասա-
կարգի ներքին հակասությունները:

2. ՀՅՈՒՄԻՍ-ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ՌՈՒՍԻԱՅԻ ՄԻԱՅՄԱՆ ԱՎԱՐՏՈՒՄԸ ԻՎԱՆ III-ի ՅԵՎ ՎԱՍԻԼԻ III-ի ՌՐՈՒՔ

Նովգորոդի և նրա գաղութների միացումը Մոսկվային: Տվերի
միացումը: Ռյադանի վասսալական դրությունը Իվան 3-րդի որոշ
և նրա վերջնական միացումը Վասիլի 3-րդի որոշ: Պսկովի միացումը:
Մանր ուղեկային իշխանությունների վիճակը: Ուղեկային իշխան-
ների քաջությունը և նրանց քաղաքական նշանակության անկումը:
Լիտվիայի դեմ պայքարի սկիզբը ռուսական յերկրի համար:
Մոսկվայի մեծ իշխանների «վոտչինային» տնտեսությունը: Լիտվական
մեծ իշխանի ռուս վասսալների անցումը մոսկովյան ծառայության:
Սմոլենսկի և Չերնիգով Սեմբերսկու հողերի միացումը:

3. ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՁԱԿՈՒՄԸ ԴԵՊԻ ԱՐԵՎԵԼՅ

Պերմը 15-րդ դարում: Նրա զրավումը: Պերմի իշխանների
վիճակը: 1465, 1483 և 1500 թվականների արշավանքները Ուրալի
համար: յուզերիների յինթարկումը: Կաղանի վասսալական կախումը:
Վասսալական Կասիմովյան խանությունը: Առաջին հարաբերու-
թյունները Սիբիրի խանության հետ: Վրաստանի դիմումը
Մոսկվային Իվան 3-րդի որոշ:

4. ՊԱՅԲԱՐԸ ՎՈՍԿԵ ՀՈՐԴԱՅԻ ԴԵՄ

Ստալինը Արևելքում կենտրոնացած պետությունների առա-
ջացման գործում մոնղոլների դեմ մղած պայքարի նշանակու-
թյան մասին: Ախմադի արշավանքը: Մոսկվայի դաշինքը Ղրիմի
հետ: Վոսկե Հորդայի վերջնական ջախջախումը: Աստրախանի խա-
նության առաջացումը: Մաքսը Վոսկե Հորդայի վերաբերյալ
Իվան 3-րդի քաղաքականության տոթիվ:

5. ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՐԱՏԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ

Բոյարական դոմայի կազմի փոփոխությունը: Առանձին իշխա-
նությունների վարչական որդանները միացությունը: Պրիկազ-

ների առաջացումը: Կուսակալութեան սխտեման, կորմենիայի կարգավորման առաջին քաղկերը: 1497 թվականի որենսդիրքը: Ֆինանսական միջոցառումները: Յեկեղեցիների կաղմակերպութիւնները: Իոսիֆիւյանները և նեստյաթատելները: Բանակի կառուցվածքը: Ազնվականութեան զորքը: Կալվածքային սխտեման: Ազնվականութեան ապահովելու համար հողային ֆոնդ ստեղծելու խնդիրը:

6. ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Բյուզանդական իմպերիայի անկումը: Մոսկվայի հարաբերութիւնները Վենետիկի և պապական զահի հետ: Իվան 3-րդի ամուսնութիւնը Սոֆիա Պալիոլոգի հետ: Բաղաքական և առևտրական հարաբերութիւնների ստեղծումը Թյուրքիայի հետ: Հարաբերութիւնները Գերմանական իմպերիայի հետ Իվան 3-րդի և Վասիլի 3-րդի որդի: Հարաբերութիւնները Լիվոնիայի, Դանիայի և Հանդայի հետ: Առևտրական հարաբերութիւնները Արևելքի հետ: Աֆանասի Նիկիտինի «յերեք ծովով գերըջելը» (Հնդկաստան):

7. ՖԵՈՂԱՆԿԱՆ ՄՈՆԱՐԽԻԱՅԻ ԻԴԵՈԼՈԳԻԱՆ 15-րդ ԴԱՐՈՒՄ ՅԵՎ 16-րդ ԴԱՐԻ ՍԿԶՐԻՆ

Մոսկվայի ինքնակալութեան ծրագիրը և բոյար-իշխանների ուղեղական տենդենցների դեմ պայքարը: Մոսկովյան թագավորների իշխանութիւնը, տիտղոսը, գերբը: Մոսկվայի շինարարութիւնը: Մոսկվան—3-րդ Հոռոմ տեսութիւնը: «Ֆիլիֆելի գրութիւնը»: «Վլադիմիրյան իշխանների մասին ասվածքները»: Իոսիֆիւյանների և նեստյաթատելների վերաբերմունքը մեծաիշխանական իշխանութեանը: Բոյարական ուղղիցիան: Բաղաքային հերետիկոսութիւնը: Վասիլի 3-րդի բնութագիրը վորպես ֆեոդալական միապետութեան գլուխ: Նրա վերաբերմունքը բոյարներին: Յեկեղեցու դիրքը:

V. ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱԶՄԱԶԳԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱՅՎԱԾ ՖԵՈՂԱՆԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԾՎԵԼՈՒ ՍԿԻԶԲԸ

1. ԿԵՆՏՐՈՆԱՅՎԱԾ ՖԵՈՂԱՆԿԱՆ ԲԱԶՄԱԶԳԻ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՋԱՅՄԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ 16-րդ ԴԱՐՈՒՄ

Լենինը և Ստալինը կենտրոնացած պետութեան առաջացման անտեսական նախադրյալների մասին: Ստալինը Արևելյան Յեկրոպայի բաղմադրի պետութեան առաջացման մասին: Մոսկով-

յան ինքնակալութեան դասկարգային բնույթը: Ռուսական պետութեան արտադրողական ուժերի աճը 16-րդ դարում: Ազնվականական—բուրժուական և մենշելկյան-տրոցկիստական տեսութիւններ: Ինքնադատութիւնը 16-րդ դարում գլուղայինների ճորտացման սկզբի մասին: Ռաժկովի տեսութեան (ազնվական հեղափոխութիւն), Պոլերովսկու տեսութեան (առևտրական կապիտալիզմը, ինքնակալութիւնը վորպես առևտրական կապիտալի իշխանութիւն) և նրա «շխլայի» (ճորտատիրութիւնը վորպես առանձին ֆորմացիա, նոր ֆեոդալիզմ) սխալների քննադատութիւնը:

2. ՖԵՈՂԱՆԿԱՆ ԽՄԲԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԻ ՊԱՅՔԱՐԸ ՎԱՍԻԼԻ 3-րդի ՄԱՀԻՅ ՀԵՏՈ

Յեկենա Գլինսկայայի ղեկնստութիւնը (խնամակալութիւնը): Ուղեղային իշխանների յեղութիւնների ճնշումը Յուրիյի և Անդրեյի կողմից: Վասիլի 3-րդի քաղաքականութեան շարունակումը: Յեկենա Գլինսկայայի մահը և իշխանութեան գրավումը խոշոր ֆեոդալների կողմից: Բոյարական վարչութիւնը: Շույսկինների և Բելսկինների պայքարն իշխանութեան համար: Մանր ազնվականութեան դերն այդ պայքարում: Գուբնոյ հրովարտակները: Իվան 4-րդի թագավոր կարգվելը: Մոսկովյան ապստամբութիւնը 1547 թվականին:

3. ՖԵՈՂԱՆԿԱՆ ԽՄԲԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԻ ՊԱՅՔԱՐԸ ՅԵՎ ՌԵՖՈՐՄՆԵՐԸ 16-րդ ԴԱՐԻ ԿԵՍԻՆ

1549 թվականի աշապես կոչված «Հաշտութեան ժողովը»: «Ընտրական ռադան»: Ազնվականութեան ծրագիրը (Իվան Պերեսվետով) և նրա մասնակի իրականացումը «Ընտրական ռադայի» կողմից: 50-ական թվականների ղեկավարման: 1550 թվականի որենսդիրքը: Հարուստագլուխը: Ընտրական հաղարկային կալվածքներում տեղավորումը: Զեմսկի ղեկավարը: Կարմենյանների բեկանումը և ծառայութեան մասին որենսդիրքը: Ստրելեցական բանակի կաղմակերպումը: Թագավորի ինքնակալութեան իշխանութեան խնդիրը: Բոյարութեան դիրքը և նրա արտացոլումը գրականութեան մեջ (Կուրբսկու յերկերը, «Վալամմի հրաշագործների զրուցը», «Տափաստանային գիրքը»): Տեղաշահանութիւնը:

4. ՆՎԱՃՈՂԱԿԱՆ ԳԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ 16-րդ ԴԱՐԻ ԿԵՍԻՆ. ՊԱՅՔԱՐԸ ԿԱԶԱՆԻ ՀԱՄԱՐ 16-րդ ԴԱՐԻ ԱՌԱՋԻՆ ԿԵՍՈՒՄ

Կազանի նվաճումը և պատերազմը Մերձվոլգայում 1552—1557 թթ.: Բաշկիրների յասակավորումը: Աստրախանի և Ստորին

Մերձվորդայի միացումը: Քաղաքականությունը նոգայնների վերաբերյալ: Թյուրքիայի և Ղրիմի հետ ընդհարումը, Ղրիմին տիրելու պլանը: Անդրսեչյան գիծը և գյուղական ծառայությունների կազմակերպումը: Կովկասը 16-րդ դարում և Մոսկովյան թագավորության ձգտումը ամրանալու Հյուսիսային Կովկասում: Սիբիրի խանության վաստակալի կախումը:

5. ԼԻՎՈՆՅԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Մերձբալթիկայի ներքին դրությունը և միջազգային հարաբերությունները 16-րդ դարում: Պատերազմը Լիվոնիայի դեմ: Լեհաստանի, Շվեդիայի և Դանիայի միջնորդությունը և Լիվոնիայի բաժանումը: Լեհաստանը և Լիտվան 16-րդ դարում: 1569 թվականի լյուբլինյան ունիան և լեհական ազդեցության դեպի Արևելք: Ստեփան Բոտարի: Հաշտությունը Պոսպոլիտայի Բեչի հետ 1582 թվին և Շվեդիայի հետ 1583 թվին:

6. ՈՊՐԻՉՆԻՆԱՆ ՅԵՎ ԻՆՔԻՍԱԿԱԼՈՒԹՅԱՆ ՀԱՂԹԱՆԱԿԸ

Ուլրիչնինայի առաջացումը: Ուլրիչնինայի տերիտորիան: Ուլրիչնինայի դասակարգային բնույթը: Հողային ռեֆորման: Պայքար գյուղացիության համար: Աշխարհիկ և հոգևոր ֆեոդալների վերնախավերի պայքարը ուլրիչնինայի դեմ: Անհաջողությունը լիվոնյան ֆրոնտում: Դիմումը յերկրային ժողովին 1566 թվականին: Բոյարների դավադրությունը և նրա բացումը: Տեռորը: Արշավանքը Նովոդորոգի վրա: Դեպի Եստ-Դիրեյի հարձակումները: Ուլրիչնինայի լիվիդացիան: Ուլրիչնինայի արդյունքները: Ինքնակալության հաղթանակը և Մոսկովյան կերտրոնացած պետության ամրապնդումը: Իվան 4-րդի բնութագրերը: Ուլրիչնինայի նշանակությունը և ելույթյան մասին տեսությունների քննադատությունը:

7. ՇՈՒԿԱՆ ՅԵՎ ԱՌԵՎՏՐԱԿԱՆ ԿԱՊԵՐՆ ԱՐԵՎՄՏՅԱՆ ՅԵՎՐՈՊԱՅԻ ՅԵՎ ԱՐԵՎԵԼՔԻ ՀԵՏ

Ստալինը ֆեոդալական կտրուկածություն անտեսական մասնատվածությունից կախման մասին: Լենինը միացման պրոցեսում «մարզերի միջև ուժեղացող փոխանակությունների» դերի մասին: Արհեստի առանձնացումը: Ներքին շուկայի զարգացումը: Առանձին մարզերի միջև առևտրական կապերի առաջացումը: Վոլգայի ուղու զբաղման հետևանքով Արևելքի հետ առևտրական հարաբերությունների զարգացումը: Սպիտակծովյան ուղու հայտնա-

բերումն անգլիացիների կողմից: Բալթիկ ծովի մոտ գտնվող Նարվայի միացման փորձը:

8. ԱՐԵՎՄՏՅԱՆ ՍԻԲԻՐԸ

Սիբիրի խանությունը Կուչումի իշխանության ներքո: Նրա թուլության պատճառները: Վոգուլների (մանսերի), ոստիակների (խանտերի) և ոստյակ-սամայեզների (սելենգների) հասարակական կարգերը: Արդյունաբերողների շարժման ուժեղացումը Ուրալի համար 16-րդ դարում: Յեվրոպական և արևելյան շուկաների կողմից մորթիների պահանջը: Ստրոգանովների գաղութային տիրապետությունները: Յերմակի 1581 թվականի եքսպեդիցիան: Տյու-մենի և Տորոսկի հիմնումը: Սիբիրի խանության տրոհումը և Կուչումի վերջնական պարտությունը: Սիբիրի ճանապարհների գրավումը: Յասակի միջոցով Սիբիրի ազգաբնակչության շահագործումը: 16-րդ դարի վերջին Սիբիրի գաղութացումը:

9. ՈՒԶԲԵԿՆԵՐԻ ԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄԻՋԻՆ ԱՍԻԱՅՈՒՄ 16-րդ ԴԱՐՈՒՄ. ԿԱԶԱԽՆԵՐԸ

Ուզբեկական խանությունների առաջացումը: Արդուլա-խանի թագավորումը Բուխարայում: Մոսկվայի հետ հարաբերությունների աշխուժացումը: Կազախական Հորդանները Միջին Ասիայում:

10. ԿԵՆՅԱՂՆ ՈՒ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՆ 16-րդ ԴԱՐՈՒՄ

Բարձր դասակարգերի, առևտրական մարդկանց և գյուղացիների կենցաղը 16-րդ դարում: Հարյուրազլի միջոցառումները: Դոմոստրոյը՝ իշխող դասակարգի բարոյախոսության կողմը: Իշխան Կուբսկին վորպես գրող: Իվան Ահեդի գրական աշխատությունները: Միտրոպոլիտ Մակարի Չեռի-Մինսկին: Իվան Ֆեոդորովը և տպագրական գործը: Արվեստը, ճարտարապետությունը և գեղանկարչությունը: Քաղաքական տենդենցները արվեստի ու գրականության մեջ:

VI. ԳՅՈՒՂԱՅԻԱԿԱՆ ԿՈՒՎՆԵՐԸ 17-րդ ԴԱՐԻ ՍԿԶԻՆ. ԼԵՀԱԿԱՆ ՅԵՎ ՇՎԵԴԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՎԵՆՑԻԱՆ

1. ՃՈՐՏԱՏԻՐԱԿԱՆ ԿԱՐԳԵՐԸ ՅԵՎ ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՊԱՅԲԱՐԻ ՄՐՈՒՄԸ 16-րդ ԴԱՐԻ ՎԵՐՋԻՆ ՔԱՌՈՐԴՈՒՄ

Տնտեսական ճգնաժամը 15-րդ դարի 2-րդ կեսին: Գյուղացիության վրա ֆեոդալական հարձակման ուժեղացումը: Ազգաբնակչու-

թիւան տեղափոխութիւնը դեպի ծայրամասերը: Կազակութիւնը: Կառավարութեան միջոցառումները գյուղացիներին ճորտացնելու համար: «Արգելած տարիները»:

Յեռոյր Իվանովիչի և Բորիս Գոգոլենովի քաղաքականութիւնը: Պայքարն իշխանութեան համար ճորտատերերի լազերում: 1598 թ. յերկրային ժողովը և Բորիս Գոգոլենովի թագավոր ընտրվելը: Բորիս Գոգոլենովի գործունէութիւնը կենտրոնական իշխանութեան ուժեղացման ուղղութեամբ: Յեղեղեցական վարչութիւնները, պատրիարքութեան հիմնումը: Գաղութային քաղաքականութեան զարգացումը, քաղաքների կառուցումը, Սիբիրը: Կապը Վրաստանի հետ, կապը Անգլիայի հետ: Հարաբերութիւնները Պոսպոլիտայի — Բելի (Լեհաստանի) հետ: Պատերազմը Շվեդիայի դեմ: Լեհական ու շվեդական ինտերվենցիայի նախադրյալները:

Գյուղացիական կռիւների նախադրյալները: Ճորտատիրական քաղաքականութիւնը գյուղացիների վերաբերյալ: 1592 թվականի վիճակագրութիւնը: Որենսդրութիւնը խոլոպների մասին: 1597 թվականի հրովարտվող վախստականներին փնտրելու համար: 1601—1603 թվականներին սովը ու դասակարգային պայքարի սրումը: Խլովկա Կոստլապի ապստամբութիւնը և գյուղացիական պատերազմի սկիզբը: Գյուղացիական շարժումները Հյուսիսային Ուկրայինայում: Քաղաքային շարժումները 16-րդ դարի վերջում:

Մարքսը, Ենգելսը, Լենինը և Ստալինը Ֆեոդալական եպոխտի գյուղացիական կռիւների մասին: Գյուղացիական ապստամբութիւնների վերաբերյալ ազնվականական-բուրժուական և մենշևիկյան տրոցկիստական տեսութիւնների քննադատութիւնը: Այդ հարցի ազավազումը Պոկրովսկու և Նրա «շկոլայի» կողմից:

2. ԿԵՂԾ ԴՄԻՏՐԻՅ Ի-ը ՎՈՐՊԵՍ ԼԵՀԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՎԵՆՏՆԵՐԻ ԴՐԱԾՈՒ ՅԵՎ ՆՐԱ ԱՐՇԱՎԱՆՔԸ ԴԵՊԻ ՄՈՍԿՎԱ

Պոկրովսկու և Նրա «շկոլայի» սխալ դրույթը կեղծ Դմիտրուանձի մասին: Կեղծ Դմիտրուան պաշտպանող լեհական ֆեոդալական խմբակները: Կեղծ Դմիտրու և լեհական ֆեոդալների կողմից սահմանամերձ մարզերում գյուղացիական ապստամբութիւնների ոգտագործումը: Լեհերի ոժանդակութեամբ կեղծ Դմիտրու կողմից Մոսկվայի գրավումը: Կեղծ Դմիտրու ազնվականական քաղաքականութիւնը: Սիգիզմունդի փորձը Մոսկվայի Պոսպոլիտայի Բելի (Լեհաստանի) վասսալական տիրապետութիւն դարձնելու համար:

Ապստամբութիւնը Մոսկվայում լեհերի դեմ և կեղծ Դմիտրու տապալումը: Վասիլի Շույսկու թագավորութիւնը, Վասիլի թագավորի խաչահամբույրական արձանագրութիւնը:

3. ԳՅՈՒՂԱՑԻԱԿԱՆ ԿՌԻՎՆԵՐԸ ԲՈՂՈՏՆԻԿՈՎԻ ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹՅԱՄԲ

Իվան Բոլոտնիկովի ապստամբութիւնը: Շարժիչ ուժերը և ապստամբութեան ընթացքը: Քաղաքային ազնվականութեան վերաբերմունքը դեպի Վասիլի Շույսկու կառավարութիւնը: Ապստամբութեան ճնշումը: Շույսկու միջոցառումները գյուղացիութեանը ճորտացնելու ուղղութեամբ:

4. ԼԵՀԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՎԵՆՏԻԱՅԻ ՈՒԺԵՂԱՑՈՒՄԸ. ՏՈՒՇԻՆՈ. ՇՎԵԴԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՎԵՆՏԻԱՆ

Կեղծ Դմիտրի Ի-ը — «Տուշինոյի գողը» — վորպեա լեհական ինտերվենտների նոր դրածուն: Տուշինոյի ճամբարի կազմը: Գյուղացիական կռիւները նոր պայմաններում: 1608—1610 թվականների քաղաքային ապստամբութիւնը: Մերձվոլգայի ու Արևմտյան Սիբիրի ժողովուրդների ապստամբութիւնը: Շվեդական ինտերվենցիայի սկիզբը: Լեհերի բացարձակ ինտերվենցիային անցնելը: Սմոլենսկի պաշարումը Սիգիզմունդի կողմից: Շույսկու տապալումը և Տուշինոյի ճամբարի տրոհումը: Վլադիսլավի — բարոյական թեկնածութիւնը: Մոսկվայի գրավումը լեհական կայսրորդի կողմից: Նովգորոդի գրավումը շվեդների կողմից:

5. ՊԱՅԳՄԱՐԸ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

1611 թվականի մարտ ամսվա ապստամբութիւնը Մոսկվայում: Առաջին աշխարհազորը և Նրա գասակարգային կազմը: Դասակարգային հակասութիւններն առաջին աշխարհազորում և Նրա տարաբաժանումը: 2-րդ աշխարհազորը (1612—1613): Ծառայողների լայն խմբերի, քաղաքային բնակչութեան և գյուղացիութեան մասնակցութիւնը Նրան: Համաձայնութիւնը կազակութեան հետ: Մինինի և Պոժարսկու դերը: Մոսկվայի ազատագրումը և լեհական ինտերվենտների արտաքսումը: 1613 թվականի ժողովը, պետական միասնականութեան ու իշխանութեան վերականգնումը:

VII. ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ 17-րդ դարում.

ԽԱՅՄ-Ի ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ 17-րդ դարում

1. ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ 17-րդ դարի ԱՌԱՋԻՆ ԿԵՍՈՒՄ

Միխայիլ Ռոմանովի թագավորումը: Շվեդական ու լեհական ինտերվենցիայի հետևանքների վերացումը: Ստոլբովյան հաշտության թյունը և Դեռլենյան զինադադարը: Միխայիլ Ֆեոդորովիչի ֆինանսական և տնտեսական քաղաքականությունը: Յերկրային ժողովները և նրանց դերը կենտրոնական իշխանության մարացման խնդրում: Պատերազմ Ֆիլարետը:

Պատերազմի վերստին Ռեչ Պոսպոլիտայի դեմ 1632—1634 թվականներին: Հարավային սահմանների պաշտպանման միջոցառումները:

ՃՈՐՏԱՏԻՐՈՒԹՅԱՆ ՃՆՇՄԱՆ ՈՒԺԵՂԱՑՈՒՄԸ

Միխայիլ Ֆեոդորովիչի կառավարության կողմից հողերի բաժանումը մանր ազնվականների ու կազակական վերնախավին: «Կետարձային տարիներ» վերացման խնդիրը: Դասակարգային հակասությունների աճը 17-րդ դարի կեսերին: 1642 թվականի յերկրային ժողովը (Ջեմս'ի սոբորը):

1648—1650 թվականներին ԲԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՅԵՎ 1649 թվականի ԺՈՂՈՎԸ

Ալեքսեյ Միխայլովիչ Ռոմանովի թագավորումը: Բ. Ի. Մորոզովի կառավարությունը: 1640 թվականի քաղաքաբնականների ապստամբությունը Մոսկվայում և մյուս քաղաքներում: Քաղաքային ազնվականության յիլոյթը: 1648—1649 թթ. յերկրային ժողովը: 1650 թվականի ապստամբությունները Նովոդուգոյում և Պսկովում: 1640 թ. սարսափի օրինադրությունը և նրա ճորտատիրական բնույթը:

2. ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԵՐՔԻՆ ԿԱՐԳԵՐԸ ՅԵՎ ԱԼԵՔՍԵՅ ՄԻԽԱՅԼՈՎԻՉԻ ԲԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

ԵԿՈՆՈՄԻԿԱՆ ՈՒ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԿԱՐԳԵՐԸ 17-րդ դարում

Ֆեոդալական վտանգն 17-րդ դարում: Ծառայող մարդկանց աստիճանակարգը: Ճորտացման ուժեղացումը: 17-րդ դարի դյուրացիություն կատեգորիաները: Արհեստները և արհեստագործու-

թյունը: Ճորտային մանուֆակտուրայի առաջացումը: Ռուսական պետության առևտուրը: Մոսկովյան շուկայի կախումը արևմտյան վրդակալանից: Քաղաքը 17-րդ դարում: Քաղաքային ազգաբնակչությունը համաձայն օրենսդրության: Մերկանտիլիստական տնտեսական քաղաքականությունը 17-րդ դարի 3-րդ քառորդում: Լենինը 17-րդ դարի «համառուսական շուկայի» մասին:

ՌԱԶՄԱ-ԲՅՈՒՐՈՂՐԱՏԱԿԱՆ ԱՊԱՐԱՏԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ 17-րդ դարում

1-ին Ռոմանովների ինքնակալության բնույթը: Կենտրոնական վարչությունները, պրիկազները, բոյարական դոման, յերկրային ժողովները: Մարզային վարչությունները: Ֆինանսական վարչությունները: Բանակի վերակազմումը, ռազմական նավատորմ ստեղծելու փորձերը:

ՅԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԲԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ 17-րդ դարում

Յեկեղեցին և ֆեոդալական պետությունը 17-րդ դարի առաջին կեսում: Պատերազմ Նիկոնը: Զգուսներ յեկեղեցական վարչության կենտրոնացման ուղղությամբ. Նիկոնի ռեֆորման: Նիկոնի փորձերը պահպանելու յեկեղեցու ֆեոդալական առանձնությունը և նրա ընդհարումը ցարական իշխանության հետ: 1666 թվականի յեկեղեցական ժողովը: Պառակտումը: Նիկոնի տապալվելը:

3. ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՊԱՅԳԱՐԸ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ 17-րդ դարի ՅԵՐԿՐՈՐԴ ԿԵՍՈՒՄ

1662 թվականի «պղնձի բունթը»: Պառակտումը և նրա սոցիալական ելույթը: Սոլովեցկոյան ապստամբությունը: 1667—1671 թվականների գյուղացիական պատերազմները: Ստեփան Ռազինի արշավանքը դեպի Պարսկաստան: Ստեփան Ռազինի արշավանքը Վոլգայի վրայով: Գյուղացիական պատերազմների ծավալումը միջին Մերձվոլգայում ու Մերձվոլգայի ժողովուրդների մասնակցությունը 1670—1671 թվականների գյուղացիական պատերազմին:

4. ՄԵՐՁՎՈՂԳԱՅԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ ՄՈՍԿՈՎՅԱՆ ԹԱԳԱՎՈՐՆԵՐԻ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԵՐՔՈ

Մերձվոլգայի ժողովուրդների զրույթյունը 17-րդ դարում: Մարիները, մորդվաները, չուվաշները, թաթարները և ուգուրները

մոսկովյան ցարիզմի իշխանության տակ: Մորդովաների բռնի քրիստոնեյացումը: Բաշկիրիան՝ ցարիզմի իշխանության տակ, բաշկիրների ապստամբությունը 17-րդ դարում:

5. ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ՍԻԲԻՐԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐՆԵՐԸ. ԻՆՔՆԱ- ԿԱԼՈՒԹՅԱՆ ԳԱՂՈՒԹՅՈՒՆ ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՍԻԲԻՐՈՒՄ

Արևելյան Սիբիրի ժողովուրդների հասարակական կարգերը: Սիբիրի նվաճման ընթացքը 17-րդ դարում: Սիբիրի ժողովուրդների պայքարը ցարական զավթողականության դեմ: Հյուսիսարևելյան Ասիայի շուրջուղու հայտնաբերումը Ս. Դեմյանովի կողմից: Ընդհարումներ Չինական իմպերիայի հետ Ամուրում:

Սիբիրի ուսանական գաղութացման ընթացքը 16—17-րդ դարերում: «Արդյունաբերող մարդիկ», նրանց դերը Սիբիրի հայտնաբերման, գրավման և բնակեցման մեջ: Ծառայող մարդիկ: Հողագործական գաղութացումը: Սլաբոդաներ և «պետական ցանք»: Գաղութացման ձևերը (աքսորումներ, «պրիբորներ», «վոբորդ մարդիկ»): Դասակարգային պայքարը ուսանական ազգաբնակչության մեջ: Մոնղոլական ֆեոդալների հարձակումը հարավից Սիբիրի ժողովուրդների վրա: Ուրոտներ (կալմուկներ): Թորքոտների և դերբեռների վերաբնակումը Վոլգայի մոտերը:

6. ՂՐԻՄԻ ԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ 17-րդ դարում. ՆՈԳԱՅՆՆԵՐԸ 17-րդ դարում

Ֆեոդալական հարաբերությունների զարգացումը Ղրիմում: Ֆեոդալական վերնախավերի դերը: Ղրիմը և նոգայները: Թյուրքական գերիշխանությունը: Ղրիմի առաջատարությունները ուկրաինական հողերի վրա: Մոսկովայի և Ղրիմի հարաբերությունները:

7. ԿՈՎԿԱՍՈՂ ՅԵՎ ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍՈՂ 16—17 դարերում

Վրաստանի ֆեոդալական մասնատվածությունը: Թյուրքիայի ու Իրանի պայքարը Անդրկովկասի համար: Վրացական իշխանությունների հարաբերությունները Մոսկովայի հետ, Թեյմուրազի քաղաքականությունը:

8. ՄԻՋԻՆ ԱՍԻԱՆ 17-րդ դարում

Բուխարայի ծաղկումը: Խիվայի պայքարը Բուխարայի դեմ: Միջին-ասիական խանությունների դերը արևելյան առևտրի և Մոսկովայի հետ հարաբերությունները գործում: Կազախական

հորդանների բաժանվելը և նրանց ընդհարումը ուզբեկների հետ: Կալմուկների շարժումը և նրանց պայքարը կազախների դեմ: Կիրգիզները Միջին Ասիայում: Կալմուկները և նոգայները: Կալմուկները և Մոսկովան:

9. ՈՒԿՐԱՅԻՆԱՆ ՅԵՎ ԲԵԼՈՌՈՒՍԻԱՆ 16-րդ դարում ՅԵՎ 17-րդ դարում ԱՌԱՋԻՆ ԿԵՍՈՒՄ

Ուկրաինայի ու Բելոռուսիայի անտեսական վերելքը 16-րդ դարի առաջին կիսում: Խոշոր գյուղատնտեսություն աճը: Արհեստավորական-տնայնագործական գործունեության զարգացումը: Մոսկովյան Ռուսիայի առևտրական կապերը Արևմտյան Յեվրոպայի հետ: Ֆեոդալական-ճորտատիրական հարաբերությունների զարգացումը: Ուկրաինական ու բելոռուսական մագնատությունները, դեմյանները, շյախտանները, քաղաքը, գյուղացիությունը: Ուկրաինական կազախությունը և նրա շերտավորումը: Աղբյուրնազատագրական շարժումների զարգացումը Ուկրաինայում լեհական կալվածատերերի դեմ: Ուկրաինայի ու Բելոռուսիայի կուլտուրան:

10. ՈՒԿՐԱՅԻՆԱԿԱՆ ՈՒ ԲԵԼՈՌՈՒՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՒՐՆԵՐԻ ՊԱՅԲԱՐԸ ԼԵՀԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ԻՐԵՆՑ ԱՋԳԱՅԻՆ ԻՆՔՆՈՒՐՈՒՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

Հյուրընկալական ունիան և Ուկրաինայի քաղաքական յենթարկումը: Լեհական ֆեոդալների հարձակումը Ուկրաինայի վրա: Ուկրաինական ժողովրդական մասսաները կրկնակի ճնշման տակ: Դասակարգային պայքարի սրումը և աղբյուրնազատագրական շարժումները: Բրեստի յեկեղեցական ունիան: Գյուղացիական ապստամբությունները Լեհաստանի դեմ 17-րդ դարի 2-րդ քառորդում: Դասակարգային ուժերի դասավորումը: Ուկրաինական ժողովրդի ապստամբությունը լեհական ճնշման դեմ (1648—1654): Բոգդան Խմելնիցկին: Գյուղացիության պայքարը, նրա առաջնորդները՝ Կրիվոնոս, Նեչայ, Կրիվոշապկա և այլն: Պայքարի ընթացքը: Բելոռուսական գյուղացիների պայքարը լեհական պաների դեմ: Պերեյասլավյան ռազան: Ուկրաինայի միացումը ռուսական պետությանը և նրա պատմական նշանակությունը: Ռուս-լեհական պատերազմները՝ Ուկրաինայի և Բելոռուսիայի գյուղացիությանը լեհական ճնշումներից ազատելու համար: 1667 թվականի Անդրոսովյան զինադադարը: Մոսկովայի քաղաքականությունը Ուկրաինայում 17-րդ դարի չերկրորդ կեսում: Դետմանությունը: Աջաինյա Ուկրաինան Լեհաստանի և Թյուրքիա

Էջանության տակ: Բելոռուսիան լեհական էջանության տակ: Ուկրաինական (Գրուշևսկի), ռուսական (Ստրովյով, Կլյուչևսկի) ու լեհական ազնվականական-բուրժուական նացիոնալիստական պատմագրության քննադատությունը: Պոկրովսկու և նրա «շկոլայի» կոնցեպցիայի քննադատությունը:

11. ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐՏԱՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ 17-րդ ԴԱՐԻ ԿԵՍՈՒՄ

Ռուսական պետության միջազգային նշանակության աճը: Բալթիկայի հարցը և պատերազմը Շվեդիայի դեմ. Կարգիսի հաշտությունը: Պայքարը Ղրիմի և Թյուրքիայի դեմ: Մասնակցությունը յիվրոպական դաշնակցություններում: Դիվանագիտական հարաբերությունները և մշտնջենական դիվանագիտական ներկայացուցիչների հիմնավորումը:

12. ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՈՒՆՏՈՒՐԱՆ ՅԵՎ ԼՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ 17-րդ ԴԱՐՈՒՄ

Մոսկովյան Ռուսիայի կուլտուրական վերելքը: Լուսավորության և գիտության զարգացումը: Արևմտյան ազդեցության դերը: Արտասահմանցիները Մոսկովյանում 17-րդ դարում և գերմանական սլաբոֆան: Ուկրաինայի ազդեցությունը: Դպրոցը և լուսավորությունը: Սլավոնա-հունա-լատինական աղանդիման: Դիտությունը 17-րդ դարում: Թարգմանչական և որդիական (ինքնուրույն) գրականությունը: Կոտոչիսին: Սեմյոն Պրոցսկի: Մոսկվայի թատրոնը: Քաղաքային պատմվածքները: Յերգիծաբանական պատմածքները 17-րդ դարում: Ճարտարապետությունը, զենանկարչությունը (Սեմյոն Ուշակով):

VIII. ՊՅՈՏՐ Ի-Ի ՌԱԶՄԱ-ԲՅՈՒՐՈԿՐԱՏԱԿԱՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

1. ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ 17-րդ ԴԱՐԻ ՎԵՐՋԻՆ ՔԱՌՈՐԴՈՒՄ

Ֆեոդոր Ալեքսեյևիչի ներքին քաղաքականությունը՝ տեղայնականության վերացումը: Արտաքին քաղաքականությունը: Պատերազմը Թյուրքիայի դեմ: Ֆեոդալական խմբերի պայքարը: Արքունական խմբավորումները: Պյոտր I-ի թագավորումը: 1682 թվականի մայիս ամսվա ապստամբությունը Մոսկվայում: Սոֆիա արքայազուտեր վարչությունը, նրա արտաքին քաղաքականությունը: Ղրիմի արշավանքները և նրանց անհաջողությունները:

Հարաբերությունները Չինաստանի հետ 17-րդ դարում: Ներչինի պայմանագիրը: Ստրելցների 1689 թվականի բռնկումը և Սոֆիայի հեռացումը: Պյոտր I-ի միահեծանության հիմնումը:

Իվան 5-րդի մահից հետո Պյոտր I-ի միահեծանության հիմնումը: Պյոտրի արտաքին քաղաքականության կապերը 17-րդ դարի քաղաքականության հետ: 1695 և 1696 թվականների ազոֆյան արշավանքները: Մեծ դեսպանությունը Արևմտյան Յեվրոպայում: Ստրելցների 1698 թվականի բռնկումը:

2. ՊՅՈՏՐ Ի-Ի ԱՐՏԱՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Հյուսիսային պատերազմի սկիզբը: Պարտությունը Նարվայի մոտ: Բանակի ու նավատորմի կազմակերպումը: Պետերբուրգի հիմնադրումը: Կարլոս 12-րդի շարժումը Ռուսաստանի վրա: Մադայի դավաճանությունը: Պոլտավայի ճակատամարտը: Պրուտի արշավանքը: Պայքարի վերսկսումը Մերձբալթիկայի դեմ: Ռուսական նավատորմի հաղթանակը Գանգուտում: Մերձբալթյան պետությունները հյուսիսային պատերազմում: Նիշտադի հաշտությունը: Կարլ Մարքսը բալթյան հարցի առթիվ: Բերկովիչ-Չերկասկու ու Բուխգոլցի եքսպեդիցիան դեպի Միջին Ասիան: Պարսկական արշավանքը: Պյոտր I-ի արտաքին քաղաքականության կապը ներքինի հետ:

3. ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԸ 18-րդ ԴԱՐԻ ՍԿՋԻՆ

Ժողովրդական ճնշման և ֆեոդալա-ճորտատիրական շահագործման ուժեղացումը, գյուղացիների փախուստը: Գյուղացիական շարժումները Մոսկովյան պետության գավառներում: 1705—1706 թվականների աստրախանյան ապստամբությունը: Կ. Բուլավինի դեկավրությունը գյուղացիական-կադակական շարժումները (1707—1708): Մերձվոլգայի ժողովուրդների (բաշկիրների, թաթարների, մարիցիների, ուզբեկների) ապստամբությունը 1705—1711 թվականներին:

4. ՊՅՈՏՐ Ի-Ի ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Պյոտրի մերկանտիլիզմը: Ռուսաստանում պետության կողմից կապիտալիզմի տարածման տեսության քննադատությունը: Միջոցառումներ գյուղական տնտեսության, արդյունաբերության և առևտրի բնագավառում: Պյոտրովյան մանուֆակտուրան, աշխատավոր մարդիկ: Պետական տնտեսությունը Պյոտրի որոշ ֆինանսները:

5. ՊՅՈՏՐ Լ-Ի ՍՈՅԻԱԼԱԿԱՆ ՌԵՖՈՐՄՆԵՐԸ

Կալվածատերերի դատակարգի ամրացումը և նոր ծաղող առևտրական դասակարգին ոժանդակումը: Ազնվական հողատիրութեան ամրացումը: Աղյուսակ աստիճանների մասին: Գյուղացիութեան ճորտացման ավարտումը (շնչային տուրքեր): Վաճառականութեան կազմակերպելը, քաղաքային ռեֆորմների նշանակութիւնը, գիւղիներ և ցեխեր:

6. ՊՅՈՏՐ Լ-Ի ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՌԵՖՈՐՄՆԵՐԸ

Վարչական ապարատի վերակառուցման դատակարգային նշանակութիւնը: Իշխանութեան կենտրոնական ապարատի ռեֆորման՝ սենատը, կոլլեգիաները, սինոդը, դատախազութիւնը և ֆիսկալները: Տեղական ապարատի ռեֆորման, նահանգների ու ծայրամասերի հիմնումը: Ռազմական ռեֆորման, քաղաքացիական ու ռազմական ծառայութիւնների կազմակերպումը:

7. ՊՅՈՏՐ Լ-Ի ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹՅԱՆ ԳԱՂՈՒԹՅՈՒՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ուկրաինյան Մազեպի դավաճանութիւնից հետո: Զապորոժյէյի ջախջախումը, Սկորոպադսկու զեամանութիւնը և ռուսական վարչութիւնները Ուկրաինայում, մալոռուսական կոլլեգիան: Աջափնյա Ուկրաինայի խնդիրը: Բաշկիրիան 18-րդ դարի 1-ին քառորդում: 1705—1711 թվականների բաշկիրական ապստամբութեան ճնշումը: Կամչատկան և նրա շահագործումը:

8. ԿՈՒՆՏՈՒՐԱՆ ՈՒ ԼՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՊՅՈՏՐ Լ-Ի ՈՐՈՔ

Արեւմտյան Յեվրոպայի ազդեցութեան ուժեղացումը: Բարբարոսական Ռուսիային՝ բարբարոսական ձեւերով կուլտուրայի պատվաստումը: Փոփոխութիւններ կենցաղի մեջ: Նոր որացուցը: Քաղաքացիական այրուքներ: Թերթերը, դպրոցը, թատրոնը: Գրականութիւնն ու գիտութիւնը Պյոտր Լ-ի որոք: Գիտութիւնների Ակադեմիայի կազմակերպումը:

9. ՊՅՈՏՐԻ ԹԱԳԱՎՈՐՄԱՆ ՎԵՐՋԸ

Թագաժառանգ Ալեքսեյի գործը: Հրովարտակ գահը ժառանգելու մասին: Պյոտրի մահը: Ժողովրդական իրգները Պյոտրի մասին: Պյոտր Լ-ի անձի բնութագիրը:

10. ՊՅՈՏՐ Լ-Ի ՌԵՖՈՐՄՆԵՐԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Պյոտր Լ-ը և նրա ժամանակակիցները: Ռեֆորմների նախագիծերը: Պոստիլովը: Պյոտրի գործակիցները:

Մարքսը և Ենգելսը, Լենինը և Ստալինը Պյոտրի բարենորոգչական գործունեութեան և ռուսական կայսրութեան սոցիալական կուլթիւնի մասին:

IX. 1725—1762 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ԱԶՆՎԱԿԱՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

1. ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹՅՈՒՆԸ 18-րդ ԴԱՐԻ ԿԵՍՈՒՄ

Ազնվականութեան պայքարն իշխանութեան համար Պյոտր Լ-ի մահից հետո: Յեկատերինա I: Գերագոյն գաղտնի խորհուրդը: Մենշիկովը: Պյոտր 2-րդը: Դուքորուկիները և Դոլիցինները: Աննա Իվանովնայի ընտրվելը: Վերխովկիները: Կոնգիցիա (պայմանաւորութիւն): Ազնվականութեան 1730 թվականի նախագիծերը: Ազնվականութեան որենսդրութիւնները և գյուղացիութեան մասին որենքները: Կարինսկը և գաղտնի կանցելյարիան: Ավանտյուրիստ զերմանացիների բռնութիւնները ցարիզմի պետական ապարատում: Բիրոնը: Ա. Վոլնսկու գործը: 1740 թվականի նոյեմբերի 8-ի հեղաշրջումը: Աննա Լեոպոլդովնայի խնամակալութիւնը: 1741 թվականի նոյեմբերի 25-ի հեղաշրջումը և ռուսաւորւման գլխավոր (բանակի) ղեկը դրա մեջ: Յելիզավետա Պետրովնան և ազնվական որենսդրութիւնն ու գյուղացիութեան մասին որենքները: Պյոտր 3-րդը: Գերմանական ազդեցութեան աճը: 1762 թվականի հրովարտակը ազնվականութեան ազատութեան մասին: Դյուղացիութեան դրութիւնը: Ճորտատիրական կախվածութեան ուժեղացումը: Դյուղացիական ապստամբութիւնները: 1762 թվականի հունիսի 28-ի հեղաշրջումը: Յեկատերինա 2-րդ: Միջազգային հարաբերութիւնների դերը պալատական հեղաշրջումների գործում:

2. ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ ՅԵՎ ՑԱՐԻԶՄԻ ԳԱՂՈՒԹՅՈՒՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ 1725—1762 թ.թ.

Ջախափնյա Ուկրաինյան ռուսական կայսրութեան կազմում. անտեսական յենթարկման քաղաքականութիւնը: Գեամանութեան

վարչական կարգերի փոփոխութիւնները: Ռազմամովսկու գեամանութիւնը: Նոր Սեչը և ցարիզմի քաղաքականութիւնը: Աջափնյա Ուկրաինայի և Լեհաստանի իշխանութեան տակ: Ազգային պայքարի անը: Պալեյը: Գայդամատութիւնը: Ուկրաինական հողերի միացման ձգտումը:

Բաշկիրիան 18-րդ դարում: 1735—1740, 1747 ու 1755 թվականներին Կարա-Սակալի ու Բատրշի ապստամբութիւնները: Նոգայ: Կալմէկները: Կազախները:

Սիբիրը: Ապստամբութիւնը Կամչատկայում ու Չուկոտկում: Բերինգի եքսպեդիցիան: Ամերիկա թափանցելը: Զուսգարիայի ջարդը չինացիների կողմից: Միջին Ասիա, Կալմէկները և Կազախները: Փոքր կազախական հորդայի ռուսական հպատակութիւնը: Կալմէկների աքսորումը: Կովկասը և Անդրկովկասը: Վրաստանը Վախթանգ 6-րդի որդի: Կարթալինական և Կախթիական թագավորութիւնների միացումը:

3. ԱՐՏԱՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ 1725—1762 թթ.

Ռուսաստանի միջազգային դրութիւնը Պյոտր I-ի մահվան մոմենտին: Կուլլյանդիայի հարցը: 1733 թվականի պատերազմը Լեհաստանի դեմ: 1735—1739 թվականների թյուրքական պատերազմը: Հարաբերութիւնները Ավստրիայի հետ՝ Բելգրադի հաշտութիւնը: Շվեդական պատերազմը 1741—1743 թթ.: Արոյի հաշտութիւնը: Ռուսաստանի մասնակցութիւնը Յոթնամյա պատերազմին: Ռուսական բանակի կողմից Ֆրիդրիխ 2-րդի ուժերի ջախջախումը Գրոսս-Յեգերսդորֆի և Կուլենսբորգի մոտ: Բեռլինի զրաւումը ռուսների կողմից: Պյոտր 3-րդի անցնելը Պրուսիայի կողմը և Ռուսաստանի յեղքը Յոթնամյա պատերազմից:

4. ՌՈՒՍՍԱՍԱՆԻ ԵԿՈՆՈՄԻԿԱՆ 18-րդ ԴԱՐԻ 2-րդ ԿԵՍՈՒՄ

Ճորտատիրական տնտեսութիւնը 18-րդ դարի կեսին: Կապիտալիստական տնտեսութեան ելեմենտների առաջացումը 18-րդ դարում: Ազնվական-ճորտատիրական և առևտրականութեան պահեստի մանուֆակտուրան: Գյուղացիական մանուֆակտուրան: Կապիտալիստական մանուֆակտուրայի ծագումը:

Ճորտ և ազատ—վարձու բանվորները: Հուլումները «աշխատող մարդկանց» մեջ: Արտաքին և ներքին առևտուրը: Առևտրական միութիւնները: Ներքին մաքսերի վերացումը: Վարկերի կազմակերպումը: Առաջին բանկերը: Գյուղերի շերտավորումը 18-րդ դարում: Ճորտատիրական տնտեսութեան ճգնաժամի հասունացումը:

X. ՅԵԿԱՏԵՐԻՆԱ II-Ի ԱԶՆՎԱԿԱՆ ԿԱՅՄՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

1. ՅԵԿԱՏԵՐԻՆԱ II-Ի ԱԶՆՎԱԿԱՆ ԿԱՅՄՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄԻՆՉԵՎ 1773—1775 թթ., ԳՅՈՒՂԱՅԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄՆԵՐԸ

1760 թվականի գյուղացիական շարժումները: Յեկատերինա II-ի քաղաքական ծրագրերը: 60-ական թվականների քաղաքական միջոցառումները և նրանց կապը գյուղացիական կռիւները աճող սպառնալիքների հետ: Յեկեղեցական հողատիրութեան սեկուլյարիզացիան: Ազատ-տնտեսական միութիւնը: 1767 թվականի հանձնաժողովը: Յեկատերինա II-ի «Մեծ» նախադր և նախադրերը տեղերից: Գյուղացիական հարցը հանձնաժողովում: «Կրթված արտոլլուտիզմի» ելեմենտները Յեկատերինա II-ի ներքին քաղաքականութեան մեջ և նրա սոցիալական պայմանավորվածութիւնը: Ռուսական ազնվականութեան արտաքին—քաղաքական ծրագրերը: Ռուս-թյուրքական առաջին պատերազմը և Կուլուկ-Կախարշիի հաշտութիւնը: Նովորոսիայի միացումը, Ղրիմի և Կովկասի վերաբերյալ հարցերը: Ռուսաստանը, Պրուսիան և Ավստրիան Լեհաստանի համար մղած պայքարում: Լեհաստանի առաջին բաժանումը:

2. ԳՅՈՒՂԱՅԻԱԿԱՆ ԿՈՒՎՆԵՐԸ 1773—1775 թթ.

Դրութիւնը ապստամբութեան սկզբին: Դոնի և Յայկի կազակների դրութիւնը: Ապստամբութեան շարժիչ ուժերը: Հանքային բանվորները: Մերձվոլգայի կազակները, բաշկիրները և այլ ժողովուրդները, ռուսական գյուղացիութիւնը: Ապստամբութեան առաջնորդները՝ Յեմեյկան Պուգաչով, Զարուբին, Բելոբորոդով, Խլոպուշա, Սալավատ Յուլաիւ: Ապստամբութեան ընթացքը: Պարտութեան պատճառները:

3. ԱԶՆՎԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱՆ 1773—1775 թթ. ԳՅՈՒՂԱՅԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՑ ՀԵՏՈ

Ճորտատիրական կարգերի զարգացումը ու բյուրոկրատական ազարատի ամրացումը: Նահանգների ստեղծումը: 1785 թ. շնորհադրերն ազնվականութեանը և քաղաքներին: Յեկատերինա II-ի տնտեսական քաղաքականութիւնը, պրոտեկցիոնիզմը: Քաղաքականութիւնը լուսավորութեան բնագավառում, դպրոցական ռեֆորման:

4. ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԿԱՅՍՐՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ. ՅԵԿԱՏԵՐԻՆԱ II-ի ԳԱՂՈՒԹԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ջապորոժի Սեչի վոչնչացումը: Ռուսական ճորտատերական որենսդրության տարածումը Ուկրաինայում: Աջափնյա Ուկրաինայի ու Բելոռուսիայի գյուղացիների զրությունը լեհական պետության լծի տակ: Ժողովրդական ապստամբությունները Լեհաստանի իշխանության դեմ: Ղրիմը Կոչլուկ Կայնարջիի պայմանագրից հետո և նրա միացումը Ռուսաստանին 1783 թվականին:

Անդրկովկասը և Կովկասը: Վրաստանը Հերակ II-ի որոշ 1783 թվականի պայմանագրերը հովանավորության մասին, Կուբանի բնակեցնելը Ջապորոժեյի կաղակներով: Յեկատերինա II-ի կառավարության հարաբերությունները ադրբեջանական խաների հետ: Միջին Ասիան: Իգելստորմի և Բոքորմները Կաղախստանում: Սըրմ Դատովի շարժումը: Սիբիրը 18-րդ դարի յերկրորդ կեսին: Սիբիրյան դաշնագրությունը: Ռուսական վաճառականությունը Սիբիրում ու Կամչատկայում: Ալյասկայի շահագործումը: Ռուսամերկական կամպանիայի հիմնումը:

XI. ՑԱՐԻՋՄԸ ՔՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ԲՈՒԹՈՒԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ ՄՂԱԾ ՊԱՅԲԱՐՈՒՄ

1. ՅԵԿԱՏԵՐԻՆԱ II-ի ԱՐՏԱՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ 1780—1790 թթ.

Թյուրքական 2-րդ պատերազմը (1787—1791): Պատերազմը Շվեդիայի դեմ (1788—1790): Բուրժուական հեղափոխությունը Ֆրանսիայում ու ցարիզմը: Բուրժուական հեղափոխությունը Ֆրանսիայում ու չվրդական և եսկիտոն ուժերի կոնսոլիդացիան նրա դեմ պայքարելու համար: Յեկատերինա II-ի մասնակցությունը Ֆրանսիական հեղափոխության դեմ մղված պայքարում: Լեհաստանի 2-րդ և 3-րդ բաժանումները: Կոնվենցիան և միությունը Անգլիայի հետ: Ռադիկալ-դեմոկրատական և լիբերալ շարժումների աճման դեմ պայքարելու հետ կապված քաղաքական ճնշումների ուժեղացումը յերկրի ներսում: Ռադիչևի բանտարկումը և աքսորումը: Նովիկովը և նրա գործունեությունը: Նովիկովի աքսորումը: Պոնին ու Կրեչետովը և նրանց վիճակը:

2. ՊԱՎԵԼ I-ի ՆԵՐՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ, ՃՈՐՏԱՏԻՐՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՒԺԵՂԱՅՈՒՄԸ

Գյուղացիական ապստամբությունները և նրանց ճնշումը: Այսպես կոչված «յերեքորյա կռուի մասին հրովարտակը»: Արտաքին քաղաքականությունը: Մասնակցությունը Ֆրանսիայի դեմ կազմված կոալիցիային: Ա. Վ. Սուվորովի արշավանքը: Կոալիցիայից հեռանալը: Արևելյան Վրաստանի միացումը Ռուսաստանի հետ: Պավելի բնութագրերը: 1801 թվականի մարտի 11-ի արքունական հեղաշրջումը:

XII. ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԿՈՒՆՏՈՒՐԱՆ ՅԵՎ ԼՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ 18-րդ ԴԱՐՈՒՄ

1. ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆԸ 18-րդ ԴԱՐԻ 30—50 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

Գիտությունների ակադեմիա: Ակադեմիական համալսարանը և գիմնազիաները: Մ. Վ. Լոմոնոսովը—ռուսական հանճարեղ գիտնական: Տրեդյակովսկին: 1730—1740 թվականների ակադեմիական հրատարակչությունները: Միլլերի և Կրաշենինկովի եռնոգրաֆիական աշխատությունները: Համալսարանի հիմնումը: Պատմագետներ Տատիշևը ու Միլլերը: Տեխնիկայի զարգացումը Ռուսաստանում, Կուլիբինը, Պոլշուևովը:

Ժուռնալիստիկան ու հրապարակախոսությունը 18-րդ դարի 2-րդ կեսին, նրա քաղաքական նշանակությունը: Ֆրանսիական գրականության ազդեցությունը հրապարակախոսության վրա՝ ծանոթությունը Ֆրանսիական լուսավորիչների ուսմունքի հետ: Եպիսկոպի խոշորագույն ներկայացուցիչները: Ռադիչևը: Ադնովական-ֆեոդալական ուղղության: Շչերբակովը: 18-րդ դարի լիբերալիզմը: Նովիկովը: Ռուսական հասարակությունը և ֆրանսիական հեղափոխությունը: Բուրժուական ռադիկալիզմի ծագումը:

Գիտությունը 18-րդ դարում: Յերկրի ուսումնասիրությունը: Ազատ-տնտեսական միությունը: Անկետաները: Ակադեմիական հրատարակչության: Լեպյոսին, Պալաս, Գյորգին և ուրիշները: Վիճակագրություն: Պատմական գիտությունը՝ Շչերբատովը, Բոլտինը, Շլիցերը: 18-րդ դարի գրականությունը, նրա գլխավոր ուղղությունները և խոշորագույն ներկայացուցիչները: Ռուսական սենտիմենտալիզմը՝ Կարամզինի առաջին աշխատությունները: Գրական ժուռնալները: Նիարչությունը, քանդակագործությունը, ճարտարապետությունը: Թատրոնը: 18-րդ դարի հանրագումարը:

XIII. ՃՈՐՏԱՅԻՐԱԿԱՆ ԿԱՐԳԵՐԻ ԲԱՅԲԱՅՄԱՆ ՍԿԻԶԲԸ 19-րդ ԴԱՐԻ ԱՌԱՋԻՆ ՔԱՌՈՐԴՈՒՄ

1. ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՁԱՐԳԱՅՈՒՄԸ 19-րդ ԴԱՐԻ ԱՌԱՋԻՆ ՔԱՌՈՐԴՈՒՄ

Ճորտատիրական տնտեսության ճգնաժամի հասունացումը 19-րդ դարի առաջին քառորդում: Մարքսիզմի կլասիկները ճորտատիրության ճգնաժամի ելույթյան մասին: Արդյունաբերական հեղաշրջումը Արևմուտքում և նրա ազդեցությունը Ռուսաստանի եկոնոմիկայի վրա: Ռուսաստանի հետամնացությունը: Ռուսաստանի տեղը համաշխարհային տնտեսական սիստեմում: Կապիտալիստական մանուֆակտուրայի ստեղծումը Ռուսաստանում: Ռուսական մետաղ-արդյունաբերությունից հետամնացությունը: Պատերազմ և վտանգի տակ մանուֆակտուրայի անկման սկիզբը: Բամբակեղենի արդյունաբերությունից զարգացումը: Արհեստի զարգացումը: Գյուղացիական արդյունաբերությունը: Ներքին շուկայի զարգացումը: Արտաքին առևտրի աճը:

Ճորտատիրական շահագործման ուժեղացումը գյուղական տնտեսությունում: Բեզյառը և կոոը: Գյուղացիական հողազրուկությունից աճը: Ամսական: Ազատ վարձու աշխատանքի թափանցումը կալվածատիրական տնտեսության մեջ: Կալվածատիրական տնտեսության ռացիոնալիզացիայի փորձերի անհաջողությունը:

Ռուսական տնտեսական զբաղվածությունը 19-րդ դարի առաջին քառորդում՝ պրոտեկցիոնիզմի ու ֆրիտրեյդերությունը (ազատ առևտրի կոդիֆիկացիոնիզմը):

2. ՅԱՐԻՉՄԻ ՆԵՐՔԻՆ ՈՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ 1801—1812 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

Ալեքսանդր I-ի թագավորումը, նրա բնութագիրը: Մշտական խորհուրդի կազմակերպումը: Գաղտնի կոմիտեն, նրա կազմի ու գործունեությունը: Գյուղացիական հարցը և ինքնակալությունից սահմանափակման հարցը գաղտնի կոմիտեյում:

Մինիստրությունները: Սենատի բարեփոխումը: Ազատ հողագործների մասին հրովարտակը: Միջոցառումները լուսավորության բնագավառում: 1804 թվականի ցենզուրային կանոնադրությունը: Նոր համալսարանների բացումը:

Ալեքսանդր I-ի արտաքին քաղաքականությունը: Անգլո-ռուսական հարաբերությունները: 1805, 1806—1807 թվականների

կոալիցիաներում Ռուսաստանի պատերազմները Ֆրանսիայի դեմ: Տիլզիտյան հաշտությունը և կոնտինենտալ բլոկադան: Վարշավյան հերցոգության կազմակերպումը: Ադմինիստրատիվ շրջանային հոլիությունը արտաքին քաղաքականությունից: Տիլզիտից հետո ներքին քաղաքականության միջոցառումները:

Սպերանսկու բարձրացումը ու պետական ռեֆորմների նախագծերը: Պետական խորհուրդը: Մինիստրությունների ռեֆորմները: Կաբանդինի գերությունը հին ու նոր Ռուսաստանի մասին: Սպերանսկու շնորհազրկությունը:

3. ԿՈՎԿԱՍԻ ՈՒ ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ 18-րդ ԴԱՐԻ ՍԿԶԲԻՆ

Կովկասի առանձին պետական կազմավորումների սոցիալ-տնտեսական կարգերը 19-րդ դարի սկզբին: Ռուսական կայսրությունից, Իրանի ու Թուրքիայի քաղաքականությունը կովկասյան ժողովուրդների վերաբերյալ: Անդլիայի և Ֆրանսիայի արտաքին-քաղաքական կոմբինացիաները Կովկասում: Վրաստանի միացումը ռուսական կայսրությանը: Ցարիզմի գաղութային քաղաքականությունը Վրաստանում: 1804, 1812, 1819 թվականների ապստամբությունները Վրաստանում: Կովկասի զբաղված սկիզբը Ռուսաստանի կողմից: Ցարիզմի ռազմական գործունեությունը Արևելյան ու Արևմտյան Անդրկովկասում: Ցարիզմի ռազմական եքսպանզիաները Ջաբու-Բելախանու լեզքիների հասարակությունից մեջ: Ցարիզմի ռազմական ռաբրացիաները Ադրբեջանում (Բազմի գրավումը): Ռուս-իրանական և ռուս-թուրքական պատերազմները 19-րդ դարի առաջին յերրորդականում: Ցարիզմի քաղաքականությունը Կովկասում (1816—1827): Յերմոլովը: Արևելյան Կովկասի լեռնացիների ապստամբությունը 1818 թվականին:

4. ՅԱՐԻՉՄԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄԵՐՁՖԱԼԹԻԿԱՅՈՒՄ. ՖԻՆԱՆՍԻԱՅԻ ԳՐԱՎՈՒՄԸ

Մերձբալթիկայի տնտեսական զարգացման առանձնահատկությունները: Գերմանական բարոնները և նրանց պաշտպանությունը ցարական կառավարության կողմից: Բնիկ ազգաբնակչության—եստերի, լատիշների—ազգային ճնշումը գերմանական բարոնների կողմից: Մերձբալթյան լատիֆունդիաների սոցիալական կարգերը: Գյուղացիական պարհակը: Կապիտալիստական հարաբերությունների աճը Մերձբալթիկայում: Դասակարգային պայքարի սրումը: 1802 թվականի գյուղացիական ապստամբու-

Թյունները (Վոլմարյան գավառում և ուրիշները): Գյուղացիական ռեֆորման Մերձբալթիկայում: 1804 թվականի որենքը լիֆլանդիական գյուղացիների մասին: Որենքի տարածումը Նատլանդիայի վրա: Մերձբալթյան գեներալ-նահանգապետության կազմակերպումը: Ալենվանդեթյան դժգոհությունը գյուղացիական ռեֆորմայից: 1816—1819 թվականների որենքները գյուղացիների վերաբերյալ:

Ֆինլանդիայի սոցիալական հարաբերությունները Ռուսաստանի գրավման նախորդակին: Տիլզիտի հաշտությունը և Ֆինլանդիայի հարցը: Ռուս-շվեդական պատերազմը: Սեյմը Բորգոյում: Ֆրիդրիխսդամի հաշտությունը: Ֆինլանդական մեծ իշխանության կազմակերպումը: Ֆինլանդական սահմանադրությունը և նրա կիրառումը կյանքում: Լենինը Ֆինլանդիան ցարիզմի կողմից գրավելու մասին: Լենինը Ֆինլանդական սահմանադրության մասին:

5. 1812 ԹՎԱԿԱՆԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Ռուս-ֆրանսիական հարաբերությունները 1812 թվականի պատերազմի նախորդակին: Կոնտինենտալ բլոկադայի խախտումը Ռուսաստանի կողմից: Նապոլեոնի ագրեսիվ պլանները: Մարքսիզմի կլասիկները Նապոլեոնի գավթողական քաղաքականության մասին: Նապոլեոնի ներխուժումը Ռուսաստան: Ռուսաստանի ու Ֆրանսիայի ռազմական ուժերը: Ժողովրդական պատերազմի սկիզբը: Ռուսական հրամանատարությունը: Բարկլայ-դե-Տոլլի: Բազերտին: Լիտվական մեծ իշխանության կազմակերպումը Նապոլեոնի պրոտեկտորատի տակ: Լիտվական կառավարության քաղաքականությունը և գյուղացիական շարժումները Նապոլեոնի ու կալվածատերերի դեմ: Նապոլեոնի քաղաքականությունը Բելոռուսիայում ու բելոռուսական գյուղացիության պայքարը Նապոլեոնի դեմ: Ռուսական բանակի նահանջը: Մոդլենսկի անկումը: Համազգային վերելքը յերկրում: Կուտուզովի գլխավոր հրամանատար նշանակվելը: Կուտուզովի բնութագիրը: Բորոդինոյի ճակատամարտը: Մոսկվայի հանձնումը: Հրդեհը Մոսկվայում: Ժողովրդական պատերազմի զարգանալը: Նապոլեոնի նահանջը Մոսկվայից: Նրա բանակի տարրալուծումը: Ճակատամարտերը Տարուտինի և Մալոյարոսլավցի մոտ: Պարտիզանական կռիվը: Բերեզինա: Նապոլեոնի փախուստը: Հայրենական կռիվ վերջը: Նապոլեոնի պարտման պատճառները: Մարքսիզմի կլասիկները

1812 թվականի պատերազմի մասին: Պոկրոմսկու հակամարտ-սխտական սխալները Հայրենական պատերազմի գնահատման խնդրում:

6. ՅԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ՌԵՍԿՅԻԱՆ. ՍՐԲԱԶԱՆ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆԸ, ՅԱՐԻՉՄԸ—ՅԵՎՐՈՊԱՅԻ ԺԱՆԴԱՐՄ

1813—1814 թթ. կամպանիան: Ռուսաստանի, Անգլիայի, Ավստրիայի ու Պրուսիայի միությունը: Լայպցիգի ճակամարտը: Փարիզի դրավումը: Նապոլեոնի տապալումը և Բուրբոնների վերականգնումը: Վիեննայի կոնգրեսի վորոշումները:

Սրբազան միության առաջացումը և ցարիզմի ղեկավար դերը նրանում: Ցարիզմը—Յեվրոպայի ժանդարմ: Յեվրոպական հեղափոխական շարժումների աճը: Սրբազան միության պայքարը Յեվրոպական հեղափոխական շարժումների դեմ: Սրբազան միության կոնգրեսները Սխենում, Տրոպալում, Լայբախում և Վերոնայում: Ռուսական ինտերվենցիայի պատրաստությունը դեպի Իտալիա: Հուլյանի ապստամբությունը և ցարիզմի վերաբերմունքը դեպի այն:

7. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՌԵՍԿՅԻԱՆ ՅԵՐԿՐԻ ՆԵՐՍՈՒՄ

Կառավարության քաղաքականությունը պատերազմից հետո: Գյուղացիական շարժումները 1813—1825 թթ.: Շարժումները Դոնում: Հոլզեմները բանակում, Սեմյոնովյան գնդի ապստամբությունը (1820): Ճորտ բանվորների հոլզեմները, ռեակցիայի արումը յերկրի ներսում: Ալեքսանդր I-ի ճորտատիրական որենք-դրությունը: Արակչեյկվը: Ծեծելու ռեժիմը բանակում: Ռազմական բնակավայրերը: Գաղտնի վոստիկանությունը: Հոգևորական դոք-ժերի, ժողովրդական լուսավորության միսիոնարությունը (Գալիցին, Մազնիցկի, Ռուշիչ): Համալսարանների քայքայումը: Յենդու-բայի ճնշումները: Ռեակցիոն միստիկական պրոպագանդան: Արքիմանդրիտ Ֆոտին: Բիբլիական (ավետարանական) միությունը:

8. ՅԱՐԻՉՄԻ ԱԶԳԱՅԻՆ—ԳԱՂՈՒԹՅՈՒՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՈՒԹՅՈՒՆԸ (1815—1825)

Լեհական Թագավորությունը: 1815 թվականի սահմանադրությունը: Ցարիզմի ռեակցիոն քաղաքականությունը: Լեհական սեյմը: Լեհական սահմանադրության խախտումը: Ազգային ազատագրական շարժումների զարգացումը:

Բելոռուսիան, Ուկրաինան և Լիտվան: Բելոռուսիայի ավերվածությունը 1812 թվ. պատերազմից հետո: 1820—1821 թթ.

սովր: Կալվածատիրական դասի «վերլուծումը»: Գաղտնի միութ-
 թյունների հետապնդումը: Նովոսիլցևի դատաստանը Վիլնոյի
 համալսարանի ուսանողներին: Գյուղացիական հարցը: Գյուղա-
 ցիական շարժումը 20-ական թվականներին: Հրեաների վտարումը
 գյուղերից: Ուկրաինայի գրությունը: Տափաստանային Ուկրաին-
 ալի գաղութացումը և կալվածատիրական — ճորտատիրական
 տնտեսության դարգացումը: Սեծովյան նավահանգիստների ազ-
 դեցությունը Ուկրաինայի գյուղական տնտեսության վրա: Ռազ-
 մական բնակավայրերը: Միբրը և Սպերանսկու ռեֆորմաները:
 Տափաստանային դումաները: Ռուս-ամերիկական կամպանիան
 ու Ալյասկայի շահագործումը:

9. ԴԵԿԱԲՐԻՍՏՆԵՐԻ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ռուսաստանի հեղափոխական շարժումների պատմության Լե-
 նինյան հաջորդականությունը: Դեկաբրիստները վերադառնալիս
 հեղափոխականներ: Լենինն ու Ստալինը դեկաբրիստների
 մասին: Արևմտյան Յեվրոպայի հետ ծանոթանալու ազդեցությունը
 դեկաբրիստների վրա: Արևմտա-յեվրոպական և ամերիկական
 հեղափոխական գաղափարների ազդեցությունը: Դեկաբրիստների
 մասնակցությունը 1812 թվականի պատերազմին, նրանց պատ-
 րիտիզմը: Փրկության միությունը: Բարորության միու-
 թյունը, նրա կանոնադրությունը, կառուցվածքը և գործունեյու-
 թյունը: Պուշկինը և դեկաբրիստները: Հարավային միության
 կազմակերպումը: Պետերի բնութագրությունը: Հյուսիսային միու-
 թյան կազմակերպումը: Պետերի «Ռուսական Պրավդան»: Նիկիտա
 Մուրավյովի սահմանադրությունը: Հյուսիսային և Հարավային
 միությունների գործունեյությունը, դեկաբրիստների տակտիկան:
 Ռիլեյսկի: Միացյալ սլավոնների միությունը: Սլավոնական
 միության ձուլումը Հարավայինի հետ:

Մեջլիսավորությունը: Դեկտեմբերի 14-ի ապստամբությունը:
 Չերնիգովյան դնդի ապստամբությունը: Հետաքննություններն
 ու դատը: Դեկաբրիստների մահապատիժը: Պոկրովսկու և նրա
 «շկոլայի» խեղաթյուրումը դեկաբրիստների շարժման անալիզի
 խնդրում:

10. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԸ ՅԵՎ ԳԻՏՈՒ- ԹՅՈՒՆԸ 19-րդ ԴԱՐԻ ԱՌԱՋԻՆ ՔԱՌՈՐԴՈՒՄ

Գրական ուղղությունների փոխումը—կլասիցիզմ, սենտիմեն-
 տալիզմ և ռոմանտիզմ: Կարամզինը և ժուկովսկին: «Արզամաս»

և «Բեսեդան» (զրույց): Դեղարվեստական ռեալիզմի ծագումը:
 Գրերոյեզովը: Պուշկինը—ռուսական ազգային մեծ պոետ՝ նրա
 գրական գործունեյության սկիզբը (մինչև 1825 թվականը):
 Ռուսական ժուռնալիստիկայի դարգացումը: Ուկրաինական գրա-
 կանությունը ու նրա եվրոպական դեպի գեղարվեստական
 ռեալիզմը: Կոտլարևսկու նշանակությունը: Թատրոնը 19-րդ դարի
 առաջին քառորդում: Ճորտատիրական թատրոնը: Փոքր թատրոնի
 ստեղծումը:

Ռուսական ճարտարապետությունը, կերպարվեստը: Յերափը-
 տությունը: Պատմությունը ուսումնասիրությունը: Կարամզինի
 «Ռուսական պետություն պատմությունը»: Ռուսական լեզվի խմբակը:

Ռուսական աշխարհագրական հայտնագործությունները: Առա-
 ջին շուրջներկրյա ճանապարհորդությունը (1803—1807):

XIV. ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԸ 19-րդ ԴԱՐԻ ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՔԱՌՈՐԴՈՒՄ

1. ՃՈՐՏԱՏԻՐԱՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՃԳՆԱԺԱՄԻ ԽՈՐԱՅՈՒՄԸ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ 19-րդ ԴԱՐԻ ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՔԱՌՈՐԴՈՒՄ

Ապրանքա-դրամական շրջանառության դարգացումը 19-րդ
 դարի չերկրորդ քառորդում: Խոշոր արդյունաբերության աճը:
 Մեքենայի գործածումը արդյունաբերության մեջ: Վոտչինական
 ու պասեսիոն հիմնարկների անկումը: Ազատ վարձու աշխատանքի
 աճը: Հովանավորական աղյուսակները: Մանուֆակտուրային
 խորհուրդը: Կանկրինի դրամական ռեֆորմը: Առաջին չերկաթու-
 ղիների կառուցումը: Ճորտատիրական կարգերի կասեցնող ազդե-
 ցությունը: Գյուղացիական արհեստագործությունների դարգա-
 ցումը: Տուգան-Բարանովսկու սխալ տեսությունը աշխատանքի
 արվեստի ու ֆաբրիկաների հարաբերությունների մասին: Բան-
 վորական շարժումները ճորտատիրական ու կապիտալիստական
 արդյունաբերության մեջ:

Հացի ներքին ու արտաքին առևտուրը: Կոռային տնտեսու-
 թյան ճգնաժամը: Ճորտատիրական շահագործման աճը: Ամսական
 աշխատանքը: Կապիտալիզմի թափանցումը գյուղական տնտեսու-
 թյան մեջ: Գյուղացիական եքսպրոպրիացիայի (բռնազրավման)
 պրոցեսը: Գյուղական բուրժուազիայի աճը: Արտատնտեսական
 ստիպողականության թուլության նշանները: Ազատ վարձու
 աշխատանքի հարցի դրումը: Գյուղացիական շարժումների աճը:
 Տնտեսագիտական գրականությունը 19-րդ դարի 2-րդ քառոր-

դում: Այդ շրջանի եկոնոմիկայի բնութագրութեան Պոկրովսկու կոնցեպցիայի քննադատութիւնը:

2. ՆԻԿՈԼԱՅ I-ի ՄՈՆԱՐԽԻԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ (1826—1847)

Նիկոլայ I-ը և նրա գործունեութեան ծրագիրը: Ռեալեսիվ քաղաքականութեան զարգացումը: 3-րդ բաժնի ու ժանդարմա-նական կորպուսի կազմակերպումը: Բեկկենդորֆը: 1826 թվականի ցենզուսային կանոնադրութիւնը: 1828 թվականի զարդակաւոր կանոնադրութիւնը: Ռեֆորմային ճիգերը: 1826 թվականի դեկտեմբերի 6-ի գաղտնի կոմիտեն և նրա պլանները: 1830—1831 թթ. հեղափոխական դեպքերի ազդեցութիւնը ռեալեսիվ ուղղու-թիւնների ուժեղացման գործում (մամուլի, դպրոցի, աղանդի դեմ պայքարը): Նիկոլայ I-ի պայքարը ռուսական գրականու-թեան դեմ: 30-ական թվականների ռեֆորմաները: Սպերանսկին և նրա աշխատանքները կողիֆիկացիայի խնդրում: Ազնվականու-թեան «մաքրման» ու ամրացման համար միջոցառումները: Գաղտնի կոմիտեները գյուղացիական հարցի առթիւ: Կիսելյովը և պետական գյուղացիութեան վարչութեան ռեֆորման: 1842 թվա-կանի որենքը պարտավոր գյուղացիների մասին: Պոկրովսկու հակամարտութեան սխալները Նիկոլայ I-ի ներքին քաղաքա-կանութեան գնահատման խնդրում:

3. 1830—1831 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ԼԵՀԱԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒ-ԹՅՈՒՆԸ. ԼԻՏՎԱՆ, ԲԵԼՈՌՈՒՍԻԱՆ ՅԵՎ ՈՒԿՐԱՅԻՆԱՆ 19-րդ ԴԱՐԻ 30—50-ական թվականներին

Լեհաստանի եկոնոմիկան: Դասակարգային ուժերի հարաբե-րակցութիւնը: Ազգային ճնշումների ուժեղացումը: Սահմանա-դրութեան խախտումը: Լեհաստանի, Լիտվայի, Բելոռուսիայի և Ուկրաինայի միացման խնդիրը: Յենթասպանների գաղտնի միու-թիւնը: Յենթասպանական հեղափոխութիւններն ու նրանց ազդեցու-թիւնները գաղտնի միութեան վրա: Ապստամբութեան սկիզբը: Կոնստանդինի փախուստը զորքի հետ Վարշավայից: Քաղաքա-կան խմբավորումները: Վարչական խորհրդի կազմակերպումը: Խլովկեցու դիկտատուրան:

Ռոմանովների տան գահընկեցութիւնը: Գյուղացիական հարցը: Ժամանակավոր կառավարութեան կազմակերպումը: Ռազմական գործողութիւնների ընթացքը: Ապստամբութիւնը Լիտվայում

ու Բելոռուսիայում: Անհաջողութիւնները պատերազմի դաշտում և լիբերալ ու ռադիկալ խմբավորումների ազդեցութեան ուժեղա-ցումը (Լեյկեյե, Մոխնացկին): Մարքսը Լեյկեյի մասին: Վարշավայի գրաւումը: Ապստամբութեան վերջը: Ապստամբութեան շարժիչ ուժերը: Մարքսը և Ենգելսը 1830—1831 թվականների ապստամ-բութիւնների մասին: Որդանական որենադրութիւնը:

Ցարական քաղաքականութիւնը Ուկրաինայի, Լիտվայի ու Բելոռուսիայի ապստամբութիւններից հետո: Արեւմտյան նահանգ-ների գործերի կոմիտեի կազմակերպումը և նրա գործունեյու-թիւնը: Հողերի ընդհարումը ու հատկացումը ռուսական կալվածատերերին: Լիտվական որենադրութեան վերացումը Բելո-ռուսիայում և Ուկրաինայում: Վիլնոյի համալսարանի փակումը: 5000 շլախտիչների ուղարկումը Կովկասյան գլխը: Յենկեղեցական ունիայի վոչնչացումը: Լիտվայի, Բելոռուսիայի և Ուկրաինայի ռուսացնելը: Ճորտատիրական տնտեսութեան քայքայումը: Բելո-ռուսիայում մանուֆակտուրայի զարգացումը: Կապիտալիստական տարրերը գյուղական տնտեսութեան մեջ: Ճանդեղա-շաքարային արդյունաբերութեան զարգացումը Ուկրաինայում ու գինեգոր-ծութեանը՝ Բելոռուսիայում: Ճորտատիրական շահագործման ուժեղացումը: Պադոլսկի նահանգում ռազմական բնակավայրեր ստեղծելը: Մասսայական շարժումները 30—50 թվականներին:

4. ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ՀԱՐՑԸ (1826—1847)

Արեւելյան հարցի ելութիւնը Մարքսի ու Ենգելսի քննախո-սութեան մեջ: Ռուսաստանի ու Անգլիայի ընդհարումները Մոտա-վոր ու Միջին Արեւելքում: Ռուս-իւրանական պատերազմը (1826—1828): Թուրքմենչայի հաշտութեան պայմանագիրը: Գրիբոյե-զովի սպանութիւնը: Նախարարը: Ռուս-թուրքական պատերազմը (1828—1829): Ադրբեյջանի հաշտութեան պայմանագիրը: Մերձդանուբյան իշխանութիւնների ուղեւորական. Կիսելյովի ռեֆորման: Ներքին պայքարը Թյուրքիայում: Նիկոլայ I-ի ին-տերվենցիան և Ունկիյար-Սկեւսկու պայմանագիրը: Արեւմտա-յենթասպանական պետութիւնների դիրքն Արեւելյան խնդրում: Պալ-մերստոնը, նրա դերը Մարքսի գնահատականով: 1884 թվականի Լոնդոնյան կոնվենցիան (պայմանագիրը). ցարիզմի դերի ցած-րացումը մոտավոր Արեւելքում: Նոր տերիտորիաների գրավումը Կաղախոտանում: Իստապ Տայմանովի ու Կեյնիսար Կասիմովի ապստամբութիւնները: Պերովսկու Խիվայի արշավանքը:

5. ԿՈՎԿԱՍԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ 19-րդ ԴԱՐԻ 2-րդ ՅԵՐ-
ՐՈՐԴԱԿԱՆՈՒՄ. ՇԱՄԻԼԻ ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹՅԱՄԲ ԼԵՈՆԱ-
ԿԱՆԱՐԻ ՊԱՅԲԱՐԸ ԱՆԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ցարիզմի գաղութային քաղաքականությունը Կովկասում:
Ցարական Ռուսաստանի կողմից Կովկասի սխտեմատիկ զբաղմուն-
քներին անցնելը:

Մյուսրիդիզմը Կովկասում: (Մուլլա-Մուհամմեդը, Գադի-Մու-
համմեդը, Համդա բեկը, Շամիլը): Այսպես կոչված սրբազան
պատերազմի (գաղավաթ) սկիզբը Կովկասում 19-րդ դարի 20-ական
թվականներին: Ռուսական ցարիզմի դեմ լեռնականների անկա-
խության համար մղած պայքարի ետապները:

Շամիլի իմամաթի պետական սխտեման (ռազմական, քաղա-
քացիական և սոցիալ-տնտեսական վերակառուցումները): Անգլիայի,
Ֆրանսիայի ու Թյուրքիայի արտաքին-քաղաքական կոմբինա-
ցիաները Կովկասում՝ Կովկասյան պատերազմների ժամանակ:
Շամիլի անկման պատճառները: Շամիլի գերությունը: Մարքսը
և Ենգելսը Շամիլի մասին:

«Սրբազան պատերազմը» Արևմտյան Կովկասում: Մյուսրի-
դիզմի քարոզիչները չերքեզական ցեղերում (Մուհամմեդ-Եմին):
Մուհամմեդ-Եմինը՝ Շամիլի նաչիբը: Մուհամմեդ-Եմինի պետական
սխտեման: (Ռազմական, քաղաքացիական և սոցիալական միջո-
ցառումները): Մուհամմեդ-Եմինի քաղաքականությունը չերքեզա-
կան ցեղերի արևմտակրատիայի վերաբերյալ:

Ցարիզմի գաղութային քաղաքականությունը Անգլիոկովկասում:
1841 թ. Գուբիայի և 1857 թվականի Մինգրելիայի ապստամբու-
թյունները: Կովկասի «քաղաքական զբաղման» ավարտումը
ցարիզմի կողմից (1859—1864): Լեռնականների մի մասի աքսո-
բումը Կովկասի սահմաններից: Լենինն ու Ստալինը Կովկասում
ռուսական ցարիզմի քաղաքականության առթիվ:

6. ՀԱՍՍԱՐԱԿԱԿԱՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ
19-րդ ԴԱՐԻ 30—40 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

Մասսայական շարժումը 30—40-ական թվականներին: Գյու-
ղացիական շարժումը: Խոլերային բուռնությունը: Հուզումները բանա-
կում: Բանվորների յեղությունները: Կառավարության պայքարը
գիտություն ու գրականության դեմ: Պաշտոնական ժողովրդակա-
նության տեսությունը: Չարդաևը և նրա «Փիլիսոփայական
նամակները»: Պուշկինի մահը: Ստանկևիչի և Գերցեն-Ոգարյովի

խմբակները: Ռուսական առաջին հեղեղականները: Ուտոպիստա-
կան սոցիալիզմի գաղափարների Ռուսաստան թափանցելը:

Բեկինսկին—նրա կյանքի ու հեղափոխական ուղին: Բեկինսկու
հեղափոխական աշխարհայեցողությունը: Բեկինսկու հիմնական
աշխատությունների բնութագրությունը: Լենինը Բեկինսկու
մասին:

Գերցենը, նրա կյանքի ու քաղաքական ուղին (մինչև 1846 թ.):
Նրա հեղափոխական աշխարհայացքի ձևակերպումը: Գերցենի
առաջին աշխատությունների բնութագրությունը: Լենինը Գեր-
ցենի մասին: Արևմտականները և սլավոնոֆիլները (սլավոնո-
ցենի մասին): Այդ ուղղությունների պայքարը: Արևմտականության
դասակարգային ու քաղաքական եյու-
թյունը: Գրանովսկին և նրա հրապարակախոսական լեկցիաները:
Կիրիլլո-մեֆոդևիյան յեղբայրությունը:

Տարաս Շևչենկոն վորպես ուկրաինական հանճարեղ պոետ,
ճորտատիրական կարգերի ու ինքնակալության դեմ պայքարող
մարտիկ: Մարքսիզմի-լենինիզմի տեսաբանները 30—40-ական
թվականների հասարակական-քաղաքական շարժումների մասին:

7. 1848 ԹՎԱԿԱՆԻ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՅԵՎ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԸ

Սրբազան միություն վերականգնումը (Մյուխենգրեցիու և
Բեռլինի պայմանագրերը 1833 թ.): Նիկոլայ առաջինի հակահե-
հեղափոխական քաղաքականությունը Արևմտյան Յեվրոպայում:
Գալիցիայի ապստամբությունը ու Նիկոլայ I-ի ինտերվենցիան:
1848 թվականի հեղափոխությունը և նրա արձագանքներն Ռու-
սաստանում: 1848 թվականի հեղափոխության ազդեցությունը
Պ. Յա. Չապալայի վրա: Մ. Գ. Չերնիշևսկին և 1848 թվականի
հեղափոխությունը: Պետրոզևիցիների խմբակը: Նրա ծրագիրը և
հեղափոխությունը: Նիկոլայ I-ի բռնած զիրքը յեվրոպական
գործունեությունը: Մոլդավիայի ու Վալախիայի ինտերվեն-
զեպների վերաբերյալ: Մոլդավիայի ու Վալախիայի ինտերվեն-
ցիան: Ավստրիային ցույց տված ֆինանսական ոգնությունը
իտալական ազգային-ազատագրական շարժումը ճնշելու ժամանակ:
Հունգարական հեղափոխությունը և նրա նշանակությունը Մարքսի
և Ենգելսի գնահատականով: Ցարիզմի ինտերվենցիան գեպի
և Ենգելսի գնահատականով: Հունգարական հեղափոխու-
թյան ջարդը: Դիվանագիտական պայքարը հունգարական եմի-
գրանտների խնդրի առթիվ: Մարքսը, Ենգելսը, Լենինը, Ստալինը՝
Նիկոլայ I-ի դեպի Հունգարիան կատարած ինտերվենցիայի մա-

սին: Նիկողայ I-ի դիրքը Գերմանիայի վերամիացման խնդրի վերաբերյալ: Ռեակցիոն քաղաքականութեան ուժեղացումը Ռուսաստանում: Պերաշևցևների բանտարկությունը և նրանց վերաբերյալ կատարած դատաստանը:

8. ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ (1853—1854)

Արևելյան պատերազմի պատճառները: «Բանալիները» խնդիրը: Պատերազմի սկիզբը: Բալկանյան ֆրոնտը: Սինոպը: Անգլիայի և Ֆրանսիայի միջամտությունը պատերազմին: Ավստրիայի և Պրուսիայի դիրքը: Դաշնակիցների գործողությունները Սպլիտակ ու Բալթիկ ծովերում, Հեռավոր Արևելքում: Դրիմի ուղեւորացիան: Սևաստոպոլի պաշարումը: Դրիմի բանակի գործողությունները: Սևաստոպոլի հերոսական պաշտպանումը: Ռազմական գործողություններն Անդրկովկասում: Պատերազմող թշնամիների զինվածությունը, ֆինանսների ու մատակարարման գործի զբաղմունքը: Ռուսաստանի տեխնիկական հետամնացությունը: 1856 թ. փարիզյան հաշտությունը: Մարքսի և Ենգելսի աշխատություններն Արևելյան պատերազմի մասին: Դրիմի պատերազմը Լենինի գնահատությամբ: Արևելյան պատերազմի ազդեցությունը Ռուսաստանի հեղափոխական շարժումների աճի վրա:

9. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԱՐՎԵՍՏՆ ՈՒ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆԸ 19-րդ ԴԱՐԻ 30—50-ական թվականներին

Գրականությունը 19-րդ դարի յերկրորդ քառորդում: Գեղարվեստական ռեալիզմի զարգացումը: Պուշկինը—30-ական թվականների ռուսական ռեալիզմի ստեղծող: Պուշկինի ստեղծագործությունների ժողովրդականությունը: Լերմոնտովը—Պուշկինի փոխանորդն ու շարունակողը: «Նատուրալ շիլլան»: Մեծ ռեալիստ, ճորտատիրական Ռուսաստանին խարազանող Դոբոլը: Գերցենի գեղարվեստական յերկերը: Գյուգացիությունն ու ճորտատիրական կարգերը գեղարվեստական գրականության մեջ: Տուրգենևի «Վոստոգի որդիները»: Նեկրասովի յերկերը: Տոլստոյի, Դոստոյևսկու ու Սալտիկովի գրական գործունեությունը սկիզբը: Ռուսական գրաքննադատության զարգացումը: Բելինսկին: Ժուրնալիստիկան: «Ռոսիյանոյե զապիսկի»-ն և Պոլեյի «Մոսկովսկի տեղեգրաֆը»: «Տեխնիկոլոգ», «Սովրեմյոնիկը»:

Ուկրաինական գրականությունը: Շեվչենկոն—ուկրաինական գրականության մեջ գեղարվեստական ռեալիզմի հիմնադիրը: Վրա-

ցական գրականությունը, Ալ. Ճավճավաձե, Գր. Որբելյանի, Ն. Բարաթշվիլի: Ադրբեջանի գրականությունը՝ Մ. Ախունդովը: Հայկական գրականությունը՝ Արուսյանը:

Արվեստը: Ռուսական թատրոնը 30—40-ական թվականներին: Շչեպկինի ստեղծագործությունը:

Ցերածառությունը: Գլինկայի ստեղծագործությունը: Ռեալիզմի սկիզբը ռուսական նկարչությունում: Վենեցիանովը և Ֆեոդոտովը: Ռուսական գիտության զարգացումը 30—50-ական թվականներին: Մեծ մաթեմատիկ Լոբաչևսկին: Զինինի գործերը: Պատմական գիտության զարգացումը Ռուսաստանում: Պոգոլին: Սոլովյովի առաջին գործերը:

10. ԺՈՐՏԱՏԻՐԱԿԱՆ ԿԱՐԳԵՐԻ ԶԳՆԱԺԱՄԸ

ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԿՍՑՈՒԹՅԱՆ ՀԱՍՈՒՆԱՑՈՒՄԸ, ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԴԵՄՈԿՐԱՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ 19-րդ ԴԱՐԻ 50-ական թվականներին

Ճորտատիրության ճգնաժամը: Դրիմի պատերազմի ժամանակ զԺողովությունների սաստկացումը յերկրում: Գյուգացիների պայքարն ազատության համար: Գյուգացիական շարժումների մասսայական բնույթը: Ենգելսն այդ ժամանակվա Ռուսաստանի դրությունը մասին: Լենինյան ուսմունքը հեղափոխական սխառացիայի մասին: Չերնիշևսկին ու Դոբրոլյուբովը վորպես դեմոկրատական շարժման գաղափարախոսները և առաջնորդները: Չերնիշևսկու հեղափոխական ուղին: Նրա հեղափոխական լուսավորական գաղափարների ձևավորումը: Չերնիշևսկու «Որագիրը»: Չերնիշևսկին «Սովրեմյոնիկում»: Չերնիշևսկու գլխավոր յերկերի համառոտ բնութագրությունը: Կենսագրական տվյալներ նրա մասին: Դոբրոլյուբովը վորպես հեղափոխական դեմոկրատ: Չերնիշևսկու ու Դոբրոլյուբովի պայքարը ճորտատիրության և ցարիզմի դեմ: Լենինի ուսմունքը հեղափոխական լուսավորության մասին: Մարքսիզմի-Լենինիզմի կլասիկները Չերնիշևսկու ու Դոբրոլյուբովի մասին: Գերցենի—Եմիլզդանտ: Գերցենի ու Ոգարյովի «Պոլյարնայա զվիզդա» ու «Կոլոկոլե» հրատարակությունը: Լենինը Գերցենի այդ ժամանակվա գործունեությունների մասին: Լիբերալ շարժումները 50-ական թվականներին: Կառավարող շրջանների տատանումները: «Ղեկավարների» ճգնաժամը:

XV. ԲՈՒՐԺՈՒԱԿԱՆ ՌԵՖՈՐՄՆԵՐԸ 19-րդ դարի 60-ԱԿԱՆ ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

1. 1861 թ. ԳՅՈՒՂԱՅԻԱԿԱՆ ՌԵՖՈՐՄԸ

Կառավարության դիրքը գյուղացիական հարցի վերաբերյալ: Ալեքսանդր II-ի ձառը 1856 թ. մարտի 30-ին: Գյուղացիական գործերի գաղտնի կոմիտեն: Ռեֆորմի կալվածատիրական նախագծերը (Իշխան Գազարին, Կավելին, Կոլեկով, Սամարին, Պոզեն): Նազիմովի ու Իգնատևի ռեսկրիպտները: Գլխավոր կոմիտեն: Կալվածատիրական խմբավորումների պայքարը նահանգային կոմիտեներում: «Կոլոկոլը» և «Սովրեմյոննիկը» գյուղացիական գործի մասին: Խմբագրական հանձնաժողովները: Նահանգային կոմիտեների պատգամավորները և նրանց հասցեները: Ռեֆորմայի նախագիծը գլխավոր կոմիտեյում ու Պետական խորհրդում: Փետրվարի 19-ի որոշումները և մանիֆեստը: Գյուղացիներին իրավարանական դրույթները: Նազեխներ ու ժամանակավորապես պարտավոր գյուղացիների պարտավորությունները: Գնման ուղերային: Գյուղացիական հասարակական վարչությունը: Համայնքը: Շնորհների և պոսեսիոն բանվորների ազատագրումը: Իշխանատան սպասավորների ազատագրումը: Ռեֆորմայի առանձնահատկություններն Ուկրաինայում, Լիտվայում, Բելոռուսիայում ու Բուսարբիայում: Ռեֆորմաներն ուղեկալին ու պետական գյուղացիներին վերաբերյալ Լենինը գյուղացիական ռեֆորմայի մասին: 1861 թվականի ռեֆորմայի բուրժուական կոնցեպցիայի քննադատությունը (Կորնեևովը և ուրիշները): Ռեֆորմայի վերաբերյալ Պոկրովսկու հայացքների քննադատությունը:

2. ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՈՒ ՈՊՈՋԻՑԻՈՆ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԸ 19-րդ դարի 60-ական թվականներին

Գյուղացիական մասսայական պայքարը վերաբերյալ 1861 թ. ռեֆորմայի պատասխան: Ապստամբությունը Բեզդնայում, Կանգեյվկայում, Վիսկայում: Պետրովը, Յեզորցի, Գորյաչկովը: Շչապովի յեկույթը: Գերցենի դիրքը ռեֆորմայից (1861) հետո, նրա վերաբերմամբ գյուղացիական մասսայական պայքարի նկատմամբ: Նեկրասովը և նրա հեղափոխական աշխարհայացքը: Ջերնիշևսկին 1861 թ. ռեֆորմայի թալանչիական բնույթի դեմ ժողով պայքարում: «Կալվածատիրական գյուղացիության» ուղղած թուղթերը: «Վեկիկոուս»: «Յերիտասարդ սերունդին»: «Յերի-

տասարդ Ռուսաստանը»: Առաջին «Զեմլյա ի վոլյա»-ն: Կադանի դավադրությունը: Իշուտինի խմբակը: Անհատական տեղորի տակտիկայի քննադատությունը (Կարակոզովի կատարած մահափորձը Ալեքսանդր II-ի դեմ): Պրսարյեվը: Ռուս հեղափոխականներին ժենկյան սեկցիան: I Ինտերնացիոնալի ռուսական խմբակի ստեղծվելը: Մարքսը և Ենգելսը աչք ժամանակվա հեղափոխական շարժման մասին: Ուլոգինիոն-լիբերալ յեկույթները 60-ական թվականներին:

3. 1863 թվականի ԼԵՀԱԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹՅՈՒՆԸ

Կալիտալիզմի զարգացումը Լեհաստանում: Աղալային—ազատագրական շարժումների աճը: Գյուղացիական հարցը: Մանիֆեստացիաներ: «Մալիտալները» և «Կարմիրները»: Վեկեպոլսկու նշանակումն ու նրա գործունեությունը: Նորակոչիկների ժողովումը (1863 թ. հունվար) ու ապստամբության սկիզբը: Ռժոնդ ժողովրդականը:

Գյուղացիական պարտիզանական շարժումները 1863 թ. ապստամբությունում: Ապստամբությունը Լիտվայում ու Բելոռուսիայում: Կաստուս Կալինովսկին: Արևմտայեկոպական զինվանագիտությունը ու լեհական ապստամբությունը: Լեհական ապստամբությունը և ռուսական հասարակությունը: Գերցենի և «Զեմլյա ի վոլյա»-ի վերաբերմունքն ապստամբությանը: Աղլուստամբության ճնշումը: Մարզկանց կախող Մուրավյով: Բերդը: 1863 թվականի ապստամբությունը Մարքսի, Ենգելսի, Լենինի գնահատությունը: Ազրարային ռեֆորմները Լեհաստանում, Լիտվայում, Բելոռուսիայում ու Ալաֆնյա Ուկրաինայում:

4. ՌԵՖՈՐՄՆԵՐԸ 1863—1874 թվականներին

Ռեֆորմների բուրժուական բնույթը և նրանց կապը փետրվարի 19-ի ռեֆորմայի հետ: Զեմսավոյական հիմնարկություններին մասին 1864 թվականի որոշումը: 1864 թվականի դատաբանային կանոնադրությունը: 1870 թվականի քաղաքային որոնադրությունը: Ֆինանսական ռեֆորմները: Բարձրագույն, միջնակարգ ու տարրական դպրոցների նկատմամբ ռեֆորմները: 1865 թ. ցենզուրային ռեֆորման: 1874 թ. ռազմական ռեֆորման: Լենինը 60-ական թվականների ռեֆորմաների մասին, վերաբերյալ դեպի բուրժուական մոնարխիան կատարած առաջին քայլը:

XVI. ՀԵՏՈՒՓՈՐՄՅԱՆ ՇՐՋԱՆԻ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԸ

1. ԿԱՊԻՏԱԼԻԶՄԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ ԳՅՈՒՂԱՅԻԱԿԱՆ ՌԵՖՈՐՄԱՅԻՑ ՀԵՏՈ

1861 թվի ռեֆորմներից հետո Ռուսաստանում կապիտալիստական զարգացման ընդհանուր բնութագրությունը: Յերկաթուղային շինարարության և շոգենավերի զարգացումը: Դրամական շուկայի զարգացումը, բանկերը:

Գյուղատնտեսական շուկայի զարգացումը: Ապրանքային հողագործության աճը: Գյուղացիության քայքայումը՝ հողատիրությունը և հողի ոգտագործումը, բանող անատունների ու գյուղատնտեսական գործիքների բաժանումը, վարձու աշխատանքը կուլակային տնտեսության մեջ, չքավոր գյուղացիության պրոլետարիզացիան: Ճորտատիրության մնացորդները գյուղում՝ կալվածատիրական լատիֆունդիաները, ոտրեզկաներ, փրկավճարներ, հարկային սխտեման: Ճորտատիրության մնացորդների ազդեցությունը գյուղացիական տնտեսության վրա: Կալվածատիրական տնտեսության եվոլյուցիան՝ բեզառական սխտեմայից կապիտալիստականի անցնելը, մեքենաները և վարձու աշխատանքը կալվածատիրական տնտեսության մեջ: Ճորտատիրության մնացորդների ազդեցությունը կալվածատիրական տնտեսության վրա: Կոոլ: Գյուղական տնտեսության կապիտալիստական զարգացման թափն առանձին շրջաններում: Ագրարային ճգնաժամը և նրա կապը գյուղատնտեսական համաշխարհային ճգնաժամի հետ: Ագրարային ճգնաժամի ազդեցությունը կալվածատիրական և գյուղացիական տնտեսության վրա:

Ներքին շուկայի առաջացումը խոշոր արդյունաբերության համար: Ներքին շուկայի նարդնիկական տեսության քննադատությունը: Բանվորական ուժի ներքին շուկայի զարգացումը: Կապիտալի կուտակումը: Արդյունաբերության զարգացման ցիկլային բնույթը: Գրյունդերությունը 60-ական թվականների վերջերին ու 70-ական թվականների սկզբներին:

1873—1877 թթ. ճգնաժամը և աշխուժացումը 70-ական թվականների վերջերին: Ճգնաժամը 80-ական թվականների սկզբներին ու դեպրեսիան: Արտասահմանյան կապիտալի առհուումը 80-ական թվականներին: Արդյունաբերական պրոտեկցիոնիզմը: Բամբակեղենի արդյունաբերության ու ծանր ինդուստրիայի զարգացումը: Զանազան արդյունաբերական շրջանների համեմատական նշա-

նակությունը: Արդյունաբերության զարգացման յերեք ստադիաները: Տեխնիկական հեղաշրջումն արդյունաբերության մեջ: Արդյունաբերության կենտրոնացումը: Ռուսական արդյունաբերության հետամնացությունն, առաջավոր յերկրների արդյունաբերության համեմատությամբ: Ճորտատիրության մնացորդների կասեցնող ազդեցությունը:

Մարքսիզմի կլասիկները Ռուսաստանի կապիտալիստական զարգացման մասին: Լենինի «Կապիտալիզմի զարգացումը Ռուսաստանում» աշխատանքը, նրա բովանդակությունը և հիմնական յեզրակացությունները: Ռուսաստանի կապիտալիզմի զարգացման մասին Պոկրովսկու կոնցեպցիաների քննադատությունը:

2. ՄԻՋԻՆ ԱՍԻԱՅԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐՆԵՐԸ 19-րդ ԴԱՐԻ ԿԵՍՈՒՄ

ՄԻՋԻՆ ԱՍԻԱՅԻ ԳՐԱՎՈՒՄԸ

Միջին Ասիան իր գրավման նախորդակին: Միջինասիական խառնությունների (Կոկանդի, Բուխարայի, Նիվայի) տնտեսական ու սոցիալական կարգերի բնութագրությունը: Ռուսաստանի և Անգլիայի հակասությունները Կենտրոնական Ասիայում: Ռուսաստանի ամրացումը Կաղախստանում: Ռուսական զորամասերի միջինասիական արշավանքները: Ցարական բանակի հարձակումները յերկու կողմով: Զիմըենդի, Տաշքենդի, Սամարղանդի պրավումը: Կոկանդի և Բուխարայի խառնությունների գրավումը: Նիվայի արշավանքը: Ապստամբությունը Կոկանդում և նրա ճնշումը Սկորլեվի կողմից: Թյուրքմենիայի գրավումը: Անգրկասպիական յերկաթուղու կառուցումը: Պամիրի գրավումը: Միջին Ասիան—ցարիզմի գաղութ: Ցարիզմի քաղաքականությունը Միջին Ասիայում: Միջին Ասիան մետրոպոլիայի հումույթային բազայի վերածումը: Դեխլանական տնտեսությունը գրավումից հետո: Բայություն դերը: Մանապները:

3. ՅԱՐԻԶՄԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ 19-րդ ԴԱՐԻ 70-ական թվականներին

Ցեվրոպայի քաղաքական դրությունը 70-ական թվականներին: Ֆրանկո-պրուսական պատերազմը: Հեղափոխությունը Ֆրանսիայում: Փարիզյան կոմունան: Ցարական Ռուսաստանի կողմից ոգնությունը ֆրանսիական հակահեղափոխությանը: Ալեքսանդր II-ի փարիզյան պայմանագրի խզման պատրաստությունը: Ֆրանկո-

պրոուսական հակասությունները ոգտագործումը ցարական Ռուսաստանի կողմից փարիզյան հաշտության պայմանները վերանայելու համար: 1871 թվականի լոնդոնյան կոնվենցիան: Անգլո-ռուսական հակասությունները: Յերեք կայսրների միությունը: Բիսմարկի Ռեյխշտադի համաձայնությունը: 1877 թվականի կոնվենցիան: Իգնատևի միասիան: Սան-Ստեփանոյի հաշտությունը: Յեվրոպական պետությունների միջամտությունը: Բեռլինի կոնգրեսը:

Քաղաքական դրությունը Հեռավոր Արևելքում: Ռուսաստանի, Անգլիայի ու Ճապոնիայի հակասությունները Հեռավոր Արևելքում: Ճապոնիայի աղգեցության ուժեղացումը Կորեայում: Սախալինի անցնելն Ռուսաստանին վորպես փոխանակություն Կորեյական կղզիների հետ:

4. ՆԱՐՈՂՆԻԿՈՒԹՅՈՒՆԸ. ՄԱՐԲՍԻՉՄԻ ՊԱՅԲԱՐԸ ՆԱՐՈՂՆԻԿՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ

Նարոդնիկության առաջացումը: Նարոդնիկության տեսական հիմունքները և նրանց ռեակցիոն բնույթը: Կապիտալիզմի պրոգրեսիվ նշանակության բացասումը նարոդնիկության կողմից: Համայնքը: Ռուսաստանի զարգացման «հատուկ դիժը»: Բանվոր դասակարգի առաջավոր դերի բացասումը նարոդնիկների կողմից: Հասարակության տնտեսական ու քաղաքական զարգացման որինաչափության չհասկանալը նարոդնիկների կողմից: Քննադատորեն մտածող անհատի տեսությունը: Նարոդնիկության տեսարանները՝ Բակունին, Լավրով, Տիաշով: Նարոդնիկների գործունեությունը: Նարոդնիկական խմբակները՝ «չայկովցիներ», «դոլգոշնցիներ»: Յերթ դեպի ժողովուրդը և նրա անհաշտությունը: Զիգլերիյան դավադրությունը: «Զեմլյա ի վոլյա»-ն 70-ական թվականներին: Նրա ծրագրերը և գործունեությունը:

Ցարիզմի ռեպրեսիաները նարոդնիկության դեմ: Նարոդնիկական դատերը 70-ական թվականներին: Նարոդնիկների լիակատար մեկուսացումը ժողովրդական մասսաներից, դրանց թվում և գյուղացիներից: «Զեմլյա ի վոլյա»-ի համագումարը: Նարոդնիկների պառակտումը տակտիկայի խնդրում: «Զյոբնի պրեդելը» և «Նարոդնայա վոլյան», նրանց գործունեությունը: «Նարոդնայա վոլյան» վորպես տեռորիստական կադմակերպություն, կտրված մասսաներից և կործանման դատապարտված: Ալեքսանդր II-ի սպանությունը: «Նարոդնայա վոլյայի» քայքայումը: Նարոդնիկու-

թյան ստեղծվելը, լիբերալ նարոդնիկության առաջացումը: Մարքսիզմի—լենինիզմի կլասիկները նարոդնիկության մասին: Մարքսի—Ենգելսի պայքարը նարոդնիկության դեմ: Պլեխանովը և նրա դերը նարոդնիկության դեմ մղած պայքարում: Նարոդնիկության վերջնական ջախջախումը Լենինի կողմից: Նարոդնիկների տեռորիստական գործունեությունը վորպես սպանիչ տակտիկա, վորը վտարում է ժողովրդական մասսաների բոլոր տեսակի պայքարը ցարիզմի դեմ ու այդ գործունեության քննադատությունը: Նարոդնիկության բնութագրության խնդրում Պոկրովսկու աղավաղումները:

5. ԶԵՄՍԿՈ-ԼԻԲԵՐԱԼԻՍՄՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ 1870 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

Զեմստովոն և նրա գործունեությունը 70—80-ական թվականներին: Կառավարությունը և դեմստովոն 60-ական թվականների վերջին: 1870 թվականի Մոսկվայի քաղաքային դումայի սլավյանոֆիլական—լիբերալ հասցեն:

Նարոդնիկները և դեմսկո-լիբերալական շարժումը: Սահմանադրական շարժումը 70-ական թվականների վերջին: Կառավարության դիմումը հասարակությանը, վորտեղ կոչ է անում ոգնել «կրամոլայի» (ապստամբության) դեմ պայքարելու համար: Զեմստովոյական լիբերալների բանակցությունները նարոդնիկների հետ: Զեմստովոյական ժողովների ուղղիցիոն յեռույթները: Զեմստովոյական սահմանադրականների առաջին համագումարը Մոսկվայում: Լենինը 1879—1880 թվականների հեղափոխական սիտուացիայի ու դեմսկո-լիբերալ շարժումների մասին: Լորիս-Մելիքովի ծրագրերը և լիբերալները: Լիբերալ մամուլը («Պրոյազդոկ», «Մտրանա», «Գոլոս»): Ալեքսանդր II-ի սպանությունը և լիբերալները:

6. ԲԱՆՎՈՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ 19-րդ ԴԱՐԻ 60—70-ԱԿԱՆ ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

Բանվոր դասակարգի ձևակերպումն Ռուսաստանում: Ֆաբրիկագործարանային պրոլետարիատի առաջին կազմերը: Ֆաբրիկան Ռուսաստանում 60—70-ական թվականներին: Աշխատավարձը, բանվորական որը, տուգանքները, ֆաբրիկային խանութները: Բանվորների կենցաղը: Պրոլետարիատի ձևակերպումը Մերձբալթիկում, Լեհաստանում, Ուկրաինայում, Բելոռուսիայում, Կովկասում: Բերվի-Ֆլերովսկին, նրա «Բանվոր դասակարգի դրությունը Ռուսաստանում» գիրքը: Այդ աշխատության գնահատականը

Մարքսի կողմից: Պրոլետարիատի ինքնուրույն շարժման համա-
գեմակրատական շարժումից առանձնացման սկիզբը: Արեւմտայեւ-
րոպական բանվորական շարժման ազդեցութիւնը: Գործադուլները
Նեակու մանածագործարանում և Կրենզոլմյան մանուֆակտու-
րայում:

Հարավ-ուսական բանվորական միութիւնը (1875). Զասլավ-
սկին: Միութեան կանոնադրութիւնը: I Ինտերնացիոնալի ազդե-
ցութիւնը Հարավ-ուսական միութեան կանոնադրութեան վրա:
Նարոդնիկական իդեոլոգիայի ազդեցութիւնը միութեան կանո-
նադրութեան մէջ: Ռուսական բանվորների հյուսիսային միու-
թիւնը (1878—1880): Վիկտոր Աքսոբսկին: Ստեպան Սալտուրին:
Միութեան ծրագիրը: Ռուսական բանվորների հյուսիսային միու-
թեան ազդեցութիւնը գործադուլային շարժումների վրա: Գոր-
ծադուլը Նոր մանածագործական ֆաբրիկայում: Լենինը 60—
70-ական թվականների բանվորական շարժման մասին:

Դ. ԱՆԻՔՍՏԱՆԻՐ III-ի ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ ՌԵՍԿԻՄԱՆ 19-րդ ԴԱՐԻ 80-ական թվականներին

Ալեքսանդր 3-րդը և Պոբեդանոսցեր: Կառավարական խմբա-
վորումների պայքարը: Լորիս-Մելիքովի անկումը: Ինքնակալու-
թեան անսասանութեան մասին մանիֆեստը: Պահակների ուժե-
ղացման մասին որոշում: Կառավարական տեղորոշումը:
«Նարոդնայա վոլյայի» գործադիր կոմիտեի լիկվիդացիան:
«Սրբազան դրոժինա»: Լիբերալների դիրքը 80-ական թվական-
ների սկզբին: Գյուղացիական շարժումը 80-ական թվականներին:

Բուլգոյի ֆինանսական քաղաքականութիւնը: Գյուղացիական
հողաբաժինների պարտադիր գնումը և գնողական վճարների
քննարկումը: Շնչահարկերի վերացումը: Գյուղացիական ու աշխու-
կանութեան բանկերի կազմակերպումը: Գյուղատնտեսական աշ-
խատանքների համար վարձու բանվորների մասին որոշում:
Հակառեֆորմները. գեմստվոյական պետերի մասին որոշում,
1890 թվականի դեմստվոյական որոշում, 1892 թվականի քաղա-
քային որոշում: Ռեակցիոն քաղաքականութիւնը լուսավորութեան
բնագաւառում: Յեկեղեցական-ծխական դպրոցները, ժամանակա-
վոր կարգերը մամուլի մասին, 1884 թ. համալսարանային կանո-
նադրութիւնը:

Վիշնեգրադսկու ֆինանսական քաղաքականութիւնը: Ռեակ-
ցիոն մամուլը Ալեքսանդր III-ի թագավորութեան որոշ: Կատկովը

և «Մոսկովսկի վեդոմոստին»: 80-ական թվականների լիբերալ
մամուլը: «Րուսկիյե վեդոմոստին» և «Վեստնիկ Յեկրուպի»:

8. ՌՈՒՍՍՍՏԱՆԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ ՌԵՍԻՄՈՆԸ 19-րդ ԴԱՐԻ 80-ական թվականներին ՈՒ 90-ական թվականների սկզբին

Ալեքսանդր III-ի արտաքին քաղաքականութեան բնութա-
գրութիւնը: Յարիզմի քաղաքականութիւնը Միջին Ասիայում:
Պատերազմը Ավղանստանի դեմ և Մերվի ուղղութիւն միացումը
(1885 թ.): Հարաբերութիւններն Անգլիայի հետ: Լոնդոնյան
արձանագրութիւնը: Իրութիւնը Բալկաններում:

Յարիզմի քաղաքականութիւնը Բալկաններում: Ռուսաստանի
Բուլղարիայի վրա ունեցած ազդեցութեան կորցնելը: Ռուսաստանի
ու Գերմանիայի հարաբերութիւնները: Բիսմարկի քաղաքակա-
նութիւնը Ռուսաստանի վերաբերյալ: Բեռլինյան կոնգրեսից հետո
Գերմանիայի ու Ռուսաստանի հարաբերութիւնների վատացումը:
Յեռյակ զինակցութեան ստեղծումը Գերմանիայի կողմից՝ Գեր-
մանիա, Ավստրիա, Իտալիա: Ռուսաստանի և Գերմանիայի մաք-
սային կռիվը:

Ռուսաստանի մոտեցումը Յրանսիայի հետ: Յրանս-ուսական
միութեան առաջացումը:

9. ՌՈՒՍՍՏԱՆԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ ՀԵՏՈՆԵՅՈՐՄՅԱՆ ՇՐՋԱՆՈՒՄ. ՅԱՐԻ ԶՄԻ - ԱԶԳԱՅԻՆ - ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ ՌԵՍԻՄՈՆԸ ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ ՌԵՍԻՄՈՆԸ

Բեյուռուսիան և Ուկրայինան 19-րդ դարի յերկրորդ կեսում:
Կապիտալիզմի զարգացումը Ուկրայինայում ու Բեյուռուսիայում:
Կալվաժատիւրական տնտեսութիւնը: Գյուղատնտեսական արդյու-
նաբերութիւնը: Ազգային - լիբերալ շարժումների աճն ու նարոդ-
նիկութիւնը Ուկրայինայում:

Ուկրայինական «Դրոմադան»: «Հիմքի» խմբագրութիւնը:
Դրագոմանովը և Պոդոլինսկին: «Կիյիւյան ստարինայի» խմբակը:
Յարիզմը Ուկրայինական ազգային շարժումների դեմ մղած պայ-
քարում: Ռուսականացման քաղաքականութիւնը Ուկրայինայում:
1876 թ. Յուլեֆովիչի հրահանգը:

Ազգային-գաղութային ճնշման ուժեղացումը Ալեքսանդր III-ի
թագավորութեան որով: Ալեքսանդր III-ի միջոցառումները ուկ-
րայինական լեզվով գրականութեան հրատարակութեան արգելման
համար: Դասակարգային պայքարը Ուկրայինայում ու Բեյուռու-

սիւսում: Ուկրաինական ու բելոռուսական ժողովուրդները անքակտելի կապը ունեւորեցին իրար հետ:

Մերձվոլգայի ժողովուրդները ղրութունը 60 — 80 - ական թվականներին: Ռուսական դպրոցների և ուղղափառության տարածումը Մերձվոլգայում (1887 թվականի ավագ-դատախազ Շախովսկու գրությունը): Ռուսականացնելու վոչ ժողովուրդական դպրոցների ստեղծումը թաթարների, մորդվանների, մաքիների ու այլ ժողովուրդների վերնախավի համար: Մերձվոլգայի ժողովուրդների պայքարը 19-րդ դարի յերկրորդ կեսում: Բաշկիրիան 19-րդ դարի յերկրորդ կեսում: Ցարիզմի ագրարային քաղաքականութունը Բաշկիրիայում:

Հրեաների ղրությունը յերկրում 60—80-ական թվականներին: Ցարիզմի քաղաքականութունը հրեաների վերաբերյալ: Կովկասի ժողովուրդները 19-րդ դարի յերկրորդ կեսում: Գյուղացիական և այլ ռեֆորմները Կովկասում: Կապիտալիզմի զարգացումը Կովկասում:

Յերկաթուղային շինարարության սկիզբը և կապիտալիստական արդյունաբերության առաջացումը: Դասակարգային պայքարը Կովկասում: Գյուղացիական ապստամբությունները Աբխազիայում, Սվանեթում, Չչենիայում և Դաղստանում: Հասարակական շարժումը Կովկասում: Նարոդնիկությունը: Բանվոր դասակարգի առաջացումը, նրա պայքարը:

Միբերը 19-րդ դարի 2-րդ կեսում: Միբերի տնտեսական զարգացումը: Հասարակական շարժումը Միբերում: Միբերի մարզությունները: Պոտանինը, Յանդրինցիը: Դպրոցը և լուսավորությունը Միբերում: Տոմսկի համալսարանը: Ցարիզմի գաղութային քաղաքականությունը Միջին Ասիայում: Միջին Ասիայի գաղութացման ուժեղացումը: Կազակների Միջին Ասիայում վերաբնակվելը: Լենինի ու Ստալինի արտահայտած մտքերը Կովկասի, Միբերի, Միջին Ասիայի ղրության մասին հետազոտման շրջանում:

10. ՍՈՑԻԱԼ-ԴԵՄՈԿՐԱՏԱԿԱՆ ԲԱՆՎՈՐԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿ-ՑՈՒԹՅՈՒՆ ՍՏԵՂԾԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՊԱՅԲԱՐԻ ՍԿԻՋԲԸ. ՊԼԵԽԱՆՈՎԸ ՅԵՎ «ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱԶԱՏԱԳՐՄԱՆ» ԽՄԲԱԿԸ

Բանվոր դասակարգի ղրությունը ճգնաժամի տարիներին: Բանվորական շարժումը 80-ական թվականներին: Գործադուլներն Ուկրաինայում ու Բելոռուսիայում: Գործադուլային շարժումը Լեհաստանում: 1885 թվի մորոզովյան գործադուլը (Մոլիսենկո, Վոլով) և նրա նշանակութունը:

Գործարանային որենսդրությունը: Փարիկա-գործարանային տեսչության կազմակերպումը: 1886 թվի որենքը և նրա զնահատումը Լենինի կողմից: Մարքսիզմի գաղափարների տարածումն Ռուսաստանում: Մարքսի և Ենգելսի աշխատությունների անլեզու հրատարակությունները: Մարքսի գրությունները Դանիելսոնին: Զիբերը: «Աշխատանքի ազատագրման» խմբակը (1883): Պայքարը նարոդնիկության դեմ: Մարքսիզմի գաղափարների պրոպագանդան «Ախատանքի ազատագրման» խմբակի կողմից:

Պլեխանովը և նրա գլխավոր գործերը՝ «Սոցիալիզմը և քաղաքական պայքարը», «Մեր տարածայնությունները», «Աշխատանքի ազատագրման» խմբակի ծրագիրը և նրա նշանակությունը Ռուսաստանում մարքսիստական սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունն ստեղծելու նախապատրաստման գործում: Նարոդնիկական ու լասալյանական գաղափարների ելմանտները ծրագրում: Վերաբնմունքը դեպի գյուղացիությունը: «Աշխատանքի ազատագրման» խմբակի գործունեությունը: 80—90-ական թվականներին: Մարքսիստական խմբակները (Բլագոյեվի, Տոչիսկու, Բրուսնիկի, Ֆեդոսեյեվի խմբակները): Լենինը և Ստալինը 80-ական թվականներին բանվորական շարժման մասին: Բանվորական շարժումը Լեհաստանում: «Պրոլետարիատ» կուսակցությունը:

11. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԱՐՎԵՍՏԸ ՅԵՎ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆԸ 1860—1880 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

Ժողնալիստիկան 60—80-ական թվականներին: «Սովրեմեննիկը» և «Ռեզնստվեննիյե գապիսկի»-ն: «Ռեզնստվեննիյե գապիսկի»-ի փակումը: Ռեակցիոն ժողնալիստիկայի ուժեղացումը:

Դոստոյևսկու ստեղծագործությունը: Գեղարվեստական ռեալիզմի զարգացումը: Տուրգենևի, Ռաբկովսկի, Դոնչարովը և Տոլստոյը: Սալտիկով-Շչեդրինը: Նարոդնիկական գրականությունը: Գլեբ Ուսպենսկին, Կորոլենկոն, Նադսոնը: Չեխովի ստեղծագործությունը:

Ուկրաինական գրականությունը: Կացուբինսկի: Վրացական գրականությունը 60—80-ական թվականներին՝ Ի. Զավճավաձե, Յ. Մերեթիլի և այլն: Հայկական (Գ. Սունդուկյան), թուրքական և հրեական գրականությունը: Թատրոնը 60-80-ական թվականներին: Մոսկվայի փոքր թատրոնի դերը:

Յերաժշտությունը: Դրագոմիրսկի: Սերով: Անտոն Ռուբինշտեյն: Չայկովսկի: «Հորը կույտը»: Բալկիրեվ, Մուսորգսկի,

Բորոգին, Ռիմսկի Կորսակով: Ուկրալինական յերաժշտությունը: Շարժական ցուցահանդեսների ընկերությունների ստեղծումը, Կրամսկոյ, Պերով, Շիլկին, Ռեպին, Վերեշչագին, Սուրիկով և այլն: Բանդակագործությունը 60—80-ական թվականներին: Պատմական դիտությունը—Սուրովով, Շչապով, Կլուչևսկի: Բնագիտությունը—Մենդելեևի, Շեննով, Տիմիրյազով: Ծանապարհորդությունները՝ Սեմյոնով-Տյանշանսկի, Պրոխորովսկի, Միկուլևսկի-Մակլայ:

12. ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ՅԵՎ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՅՈՒՄԸ 90-ԱԿԱՆ ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

Արդյունաբերական վերելքը 90-ական թվականներին և նրա նշանակությունը այդ տարիներում ռուսական արդյունաբերության զարգացման համար: Արդյունաբերության և կապիտալի համակենտրոնացումը: Կապիտալիստական արդյունաբերությունն ազգային շրջաններում: Զորատիրական լատիֆունդիաների տիրապետությունը յերկրի գյուղատնտեսության մեջ: Հակասությունները կապիտալիզմի զարգացման և կալվածատիրական հողատիրության պահպանման մեջ: Գյուղերի քայքայումը: Գյուղացիական մասսայի քայքայումը: Աղքատային հարցը: Ցարական Ռուսաստանի տնտեսական հետամնացությունը 19-րդ դարի վերջի արևմտյան առաջավոր յերկրների համեմատությամբ: Ռուսական կապիտալիզմի տեխնիկա-տնտեսական կախվածությունը արևմտա-յեվրոպականից: Այդ կախվածության պատճառը: Ցարական Ռուսաստանը արևմտա-յեվրոպական իմպերիալիզմի կցորդ: Ֆինանսական կապիտալիզմի և իմպերիալիզմի առաջացման ելմանները 90-ական թվականների վերջերին:

Ցարիզմի տնտեսական քաղաքականությունը: Վիտտե: Փողային ռեֆորման: Գրականությունը 19-րդ դարի վերջին Ռուսաստանում կապիտալիզմի զարգացման վերաբերյալ:

Բուրժուական պատմագրությունը՝ Տուգան-Բարանովսկին և ուրիշները: Մենշևիկյան պատմագրությունը (Բալաբանով, Մասլով): Ռուսաստանի կապիտալիզմի զարգացման տրոցկիստական կոնցեպցիայի հակահեղափոխական ելությունը: Ռազմա-ֆեոդալական իմպերիալիզմի պրոբլեման պատմական գրականությունում: Լենինը և Ստալինը ցարական Ռուսաստանի ռազմա-ֆեոդալական իմպերիալիզմի մասին:

13. ՅԱՐԻՉՄԻ ՆԵՐՔԻՆ ՈՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒ- ԹՅՈՒՆԸ 19-ՐԴ ԴԱՐԻ 90-ԱԿԱՆ ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ Զ-ՐԴ ԿԵՍԻՆ. ՆԻԿԱՂԱՅ II

Նիկոլայ II, նրա ընտելացրությունը: Նիկոլայիվյան ռեժիմի առաջին շրջանի գործիչները: Դրությունը Հեռավոր Արևելքում: Զապոնիայի իմպերիալիստական ձգտումները: Զապոնա-Չինական պատերազմը: Ցարական Ռուսաստանի դիրքը: Միմոնոսեկյան պայմանագիրը Չինաստանի և Զապոնիայի մեջ:

Ռուսական ցարիզմի զավթողական քաղաքականությունը Հեռավոր Արևելքում:

Միբրի յերկաթուղին: Վիտտեն և ռուս-ֆրանսիական փոխառությունը Չինաստանին: 1895 թվականին Ռուս-չինական բանկի ստեղծումը: Լի-Սոն-Չոնի Նիկոլայ II-ի թագավորության ժամանակ: «Մոսկովյան պայմանագիրը» Չինաստանի հետ (1896): Չինաստանի հետ կոնվենցիան Չին-արևելյան յերկաթուղու կառուցման մասին: Վորոշումը 1898 թվականին մեծ նավատորմի կառուցելու մասին: Կլանտոնիան թերակղզու «Ալեքսան» (1898): Ցզան-Ցզյաոնշժոուի զավթումը Գերմանիայի կողմից: Անգլիայի և Ֆրանսիայի զավթումները: Զապոնիայի ամրացումը Կորեայում:

Ռուսաստանը կազմակերպում և Հաագայի «խաղաղության» կոնֆերանսը (1899): Համաձայնությունն Անգլիայի հետ՝ Չինաստանն «ազդեցությունների սփերաների» բաժանելու մասին: Ռուսաստանի և Զապոնիայի հակասությունները: Համաձայնությունը Զապոնիայի հետ Կորեայի մասին:

Չինաստանի ժողովրդի պայքարը իմպերիալիստական զավթումների դեմ: Բոկսերական ապստամբությունը: Հեռավոր արևելյան կոնֆլիկտը: Անգլիայի, Ամերիկայի, Ֆրանսիայի, Զապոնիայի, Ռուսաստանի յերկթը:

Մանջուրիայի ոկուպացիան ցարիզմի կողմից: Ռուսաստանի ու Զապոնիայի պատրաստությունը պատերազմի համար: Անգլո-ճապոնական միությունը (1902): Բեղորբաղովի և նրա կողմնակիցների ավանտյուրան Կորեայում: Պայքարը ղեկավար կլիկայի ներսում:

Վիտտե: Պլեյե—«Համառուսական դիկտատուրան»: Ցարիզմի ազգային-զաղութային քաղաքականությունը: Ֆինլանդիայի սահմանադրության վոչնչացումը: «Ֆինլանդական պետիցիոն կամպանիան»: Հայկական յեկեղեցու ունեցվածքի պետականացումը 1903 թ.: Բուրժուական և մանր-բուրժուական կուսակցություն-

ների առաջացումն ու գործունեությունը՝ ֆինանսական «Ակտիվ դիմադրություն» կուսակցությունը, Լեհաստանում—ՊՊՍ, նացիոնալ-դեմոկրատները: «Բելոռուսական սոցիալիստական գրոմա-դան»: Ուկրաինայում ՌՈՒՊ, «Սպիլկա»: Վրաստանում—սոցիալ-ֆեդերալիստները, Հայաստանում—«Դաշնակցությունը»: Հրեական բուրժուազիայի շարժումը—սիոնիստները:

14. ԼԵՆԻՆԻ ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՑՈՒԹՅԱՆ ՍԿԻԶԲԸ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻՆ ԲԱՆՎՈՐ ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ ԱԶՏԱԳՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՊԱՅԳՄԱՐԻ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆԸ», ՍՈՑԻԱԼԻԶՄԻ ՄԻԱՅՈՒՄԸ ԲԱՆՎՈՐԱԿԱՆ ՇԱՐժՄԱՆ ՀԵՏ

Արդյունաբերական վերելքը 90-ական թվականներին: Արտասահմանյան կապիտալի առհասումը Ռուսաստան: Ծանր արդյունաբերության զարգացումը, Ռուսաստանում արդյունաբերական նոր կենտրոններ ստեղծելը՝ Դոնբասը, Բադոն և ուրիշները: Ցերկաթուղային շինարարությունը: Ցարիզմի տնտեսական քաղաքականությունը: Մաքսային պայքարը Գերմանիայի դեմ: Բանվորական շարժման աշխուժացումը Ռուսաստանում: Գործադուլների մասսայական ընդլայնումը: Հեղափոխական շարժման կենտրոնի տեղափոխությունը արևմուտքից արևելք: Ենգելսի մահը: Լենինյան ետապի սկիզբը հեղափոխական մարքսիզմի զարգացման մեջ և նրա միջազգային պատմական նշանակությունը: Վ. Ի. Լենինի կենսագրությունը: Լենինի «Ինչ է ժողովրդի բարեկամները», «Նարոդնիկության տնտեսական ելությունը», «Տնտեսական ուժանտիզմի բնութագրության առթիվ», «Ինչպիսի ժառանգությունից ենք մենք հրաժարվում» գործերի նշանակությունը և բնութագրությունը: Պետերբուրգյան «Բանվոր դասակարգի ազատագրման համար պայքարի միությունը» և Լենինի ղեկավար դերը նրա մեջ: Պայքարի միությունների առաջացումը ուրիշ քաղաքներում: Մասսայական ագիտացիան: Լենինի բանտարկությունն ու աքսորումը: Ի. Բաբուշկինը: Բանվորական շարժումը Մերձբալտիկայում, Լեհաստանում, Ֆինլանդիայում և Ուկրաինայում: Մալիսի մեկի տոնակատարությունը: Լենինի կողմից նարոդնիկության—ինչպես մարքսիզմի կատաղի թշնամիների վերջնական ջախջախումը: «Լեգալ մարքսիզմը»: Բերնշտեյնականությունը: «Եկոնոմիզմը»: Լենինի պայքարը «լեգալ մարքսիզմի» ու «եկոնոմիզմի» դեմ: Ստալինի պայքարը «լեգալ մարքսիզմի», «եկոնոմիզմի» դեմ Կովկասում: ՌՄԴԲԿ 1-ին համագումարը:

Կովկասում «լեգալ մարքսիստներին» դեմ ուղղած Ստալինի աշխատությունների նշանակությունը: Լենինի ուսմունքը հասարակության տնտեսական զարգացման ու դասակարգային պայքարի որինաչափության մասին: Բանվոր դասակարգի ու գյուղացիության միություն լենինյան իդեան:

Պրոլետարիատի հեգեմոնիայի իդեան: Լենինի և Ստալինի հեղափոխական գործունեության միջազգային նշանակությունը: Լենինը և Ստալինը վորպես պրոլետարիատի առաջնորդներ, Մարքսի, Ենգելսի գործի շարունակողներ, վորոնք մարքսիզմը բարձրացրել են նոր բարձրության:

XVII. ԱՌԱՋԻՆ ԲՈՒՐժՈՒԱ-ԴԵՄՈԿՐԱՏԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ (1905—1907)

1. ՀԵՂԱՓՈԽՈՒՅԱՆ ՆԱԽՈՐՑԱԿԸ

Ռուսաստանի տնտեսական դրությունը 20-րդ դարի առաջին տարիներին: 1899—1903 թթ. ճգնաժամը: Արդյունաբերության կենտրոնացման ուժեղացումը: Կապիտալիստական մենաշնորհների զարգացումը: «Պրոդամետը» (1902): Ֆինանսական կապիտալը և իմպերիալիզմը Ռուսաստանում: Ցարական Ռուսաստանը իմպերիալիզմի հակասությունների հանգուցային կետ: Կապիտալիզմի զարգացումը գյուղական տնտեսության մեջ: Ֆեոդալական ճորտատիրական մնացորդները գյուղական տնտեսության մեջ: Գյուղատնտեսական արդյունաբերության կարիքների մասին 1902 թվի հատուկ խորհրդակցությունը (Վիտտե): Լենինը գյուղական տնտեսությունում կապիտալիզմի զարգացման մասին: Լենինի պայքարը գյուղական տնտեսության եվոլյուցիայի ոպորտունիստական տեսությունների դեմ: Ռուսաստանի բանվորների ու գյուղացիների դրությունը 1905 թվի հեղափոխության նախորդակին: Հեղափոխական շարժումների վերելքը Ռուսաստանում 900-ական թվականների սկզբին: 1902 թ. դեկտեմբրյան պաշտպանությունը: 1902 թվականի Բաթումի ցույցը: 1902 թ. Ռուստովի գործադուլը: 1903 թվականի ընդհանուր գործադուլը Հարավում: Ցարիզմը բանվորական շարժումների դեմ մղած պայքարում: Զուբատովչիկնա: Գյուղացիական շարժումը: Ապստամբությունը Ոյրոտիայում (1930—40 թ.): Ցարիզմի քաղաքականությունը գյուղում:

Համերաշխիքի (круговая порука) և ծեծի վերացումը: «Դավառային վոստիկանական պահակության» ստեղծումը: «Իսկրայի»

պայքարը մարքսիստական կուսակցութեան կառուցման լենինյան պլանի համար: Լենինի «Ինչ անել» գիրքը (1902 թ.): Մարքսիստական կուսակցութեան գաղափարական հիմունքները: Ազգային սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունները — ֆինլանդական, հայկական, ՌՒՄԴ, ՄԴՊ և ՌՍԴԲԿ 2-րդ համագումարը: Տարածայնությունները համագումարում և կուսակցութեան մեջ յերկու հոսանքների առջացումը—բոլշևիկյան և մենշևիկյան:

Մենշևիկյան առաջնորդների պառակտողական գործունեությունը և կուսակցութեան ներսում պայքարի սրումը 2-րդ համագումարից հետո: Մենշևիկներին ուղղորդողները: Լենինի «Մի քայլ առաջ, յերկու քայլ հետ» գիրքը: Մարքսիստական կուսակցութեան կազմակերպչական հիմունքները: Բազմի գործադուլի աղբյուրությունը յերկրում գործադուլային շարժման զարգացման վրա: Գյուղացիների յերկու լիակազմաբանների դեմ: Ազգային-ազատագրական շարժումը ծայրամասներում: Մասսայական ու հասարակական շարժման վերելքը 1900-ական թվականներին: Ուսանողական շարժումը: Վիտտեյի «Ինքնակալությունը և զեմստովոն» գրությունը: «Ազատագրման միությունը» և նրա ծրագիրը: Զեմստովոնների հալածողները և լիբերալիզմի հաննիրալները: Վ. Ի. Լենինի նամակը զեմստովոնականներին:

2. ՌՈՒՄ-ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Իմպերիալիստական պետությունների պայքարը Զինաստանի համար և ցարական Ռուսաստանի մասնակցությունը նրա մեջ: Ճապոնական իմպերիալիզմի ագրեսիան Կորեայում և Զինաստանում: Իմպերիալիստական պետությունների խտրվածության Զինաստանում 1900—1904 թթ.: Բոկսերների ապստամբությունը ճնշումը: Ցարական Ռուսաստանի պլանները—Մանջուրիայի գրավումը և «Դեղին Ռուսաստանի» ստեղծումը: Ճապոնիայի պատերազմությունը ցարական Ռուսաստանի դեմ պատերազմելու համար, նավատորմի կառուցումը, բանակի ուժեղացումը: 1902 թվականի Անգլո-Ճապոնական պայմանագրերը: Պայքարը պալատական խմբավորումների միջև հեռավոր-արևելյան քաղաքականության խնդրի առթիվ (Վիտտե, Պելե և ուրիշները): Պատերազմելու համար Ռուսաստանի անպատրաստ լինելը: Ճապոնական նավատորմի գոյության հարձակումը խաղաղ ուղիով հանդիմանող բնակչության վրա: Պատերազմի սկիզբը: Պատերազմի իմպերիալիստական բնույթը: Ռուս-Ճապոնական պատերազմի ընթացքը: Պորտ-Ար-

տուրի, Լյաոյանի, Մուկդենի, Ցուսիմայի պաշարումը: Պատերազմը և հեղափոխական շարժումը յերկրում:

Պիվեյի քաղաքականությունը զեմստովոնների շարժումների վերաբերյալ: «Վստահություն գաբաշվանը», Սվյատոպոլկ-Միրսկին: Զեմստովոնական սահմանադրականների միություն համագումարը: Բանկետային կամպանիան: Զեմստովոնների շարժումը և մենշևիկների «պլանը»: Լենինը բանկետային կամպանիայի և մենշևիկյան «Իսկրայի» «պլանի» մասին: Զեմստովոնական-լիբերալների պետերբուրգյան խորհրդակցությունը: Լենինը և Տրոցկիզմի դուրսը պաշտպանողականության դիրքերը: Պոկրովսկու հայացքները Ռուս-Ճապոնական պատերազմի մասին, վորպես արևմտա-կապիտալիստական պատերազմ և նրա քննադատությունը: Պորտ-սմուտյան հաշտության կնքումը:

3. ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՍԿԻԶԲԸ

1905 թվի Հունվարի 9-ը—Ռուսաստանում հեղափոխության սկիզբը: Դեմությունը յերկրում Հունվարի 9-ից հետո: Հունվարյան գործադուլը, զարնանային գործադուլները, մայիսի 1-ի ցույցը: Մետաղագործների դերը: Գյուղացիական շարժումները գյուղում: Հեղափոխական շարժման զարգացումը 1905 թվականի ամառը և աշնանը: Լիազորների խորհուրդը Իվանով-Վոդնեանսկում: Գյուղացիների հեղափոխական շարժման աճը: Հեղափոխական շարժումների թափանցումը բանակը: Ապստամբությունը «Պոտյոմկին» զրահանավում (1905 թ. հունիս): Ապստամբությունը Լոձում: Բուլիզինյան դոման, նրա բոյկոտը բոլշևիկների կողմից: Պորտ-սմուտյան հաշտությունը և ցարիզմի ամրացումը:

Լիբերալ բուրժուազիայի տատանումները հեղափոխության սկզբին: Սահմանադրական—մոնարխիստական, —«սահմանադրականներ—մոնարխիստներ» (կադետներ),—կուսակցության առաջացումը վորպես լիբերալ բուրժուազիայի կուսակցություն:

Բոլշևիկների պայքարը լիբերալ բուրժուազիան մեկուսացնելու համար:

4. ԲՈԼՇԵՎԻԿՆԵՐԸ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՄԵՉ

Լենինի և Ստալինի պայքարը կուսակցության 3-րդ համագումարը հրավիրելու համար: Ստալինի պայքարը Անդրկովկասի կուսակցական կազմակերպություններում լենինյան-բոլշևիկյան կուսակցության համար: Բոլշևիկների կոմիտեների բյուրոյի դերը

3-րդ համագումարը նախապատրաստելու գործում: Կուսակցության III համագումարը: Կուսակցության III համագումարի տակտիկական դիժը: Մենշևիկների կոնֆերանսի տակտիկական դիժը: Լենինի «Սոցիալ-դեմոկրատիայի յերկու տակտիկական դեմոկրատական հեղափոխության մեջ» գիրքը: Մարքսիստական կուսակցության տակտիկական հիմունքները: Ստալինի «Հարևանցորեն կուսակցական տարածացնությունների մասին» աշխատությունը: Պրոլետարիատի շուրջը ուժերի վերախմբավորումը՝ բուրժուական հեղափոխության անցնելու համար, բուրժուադեմոկրատական հեղափոխության սոցիալիստականի գերաճման տեսնությունը: «Պրոլետարիատի և գյուղացիության հեղափոխական-դեմոկրատական դիկտատուրան»:

1905 թվականի բոլշևիկյան կուսակցության փաստապես ինքնուրույն գոյությունը:

1905 թվի հեղափոխության մեջ բոլշևիկների պայքարը մանր-բուրժուական կուսակցությունների դեմ (մենշևիկներ, բուրժուականներ, եսերներ, անարխիստներ):

5. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱՆՈՒԼԸ

Հոկտեմբերյան քաղաքական ընդհանուր գործադուլը (1905 թ. հոկտեմբեր): Ցարիզմի նահանջը: Հոկտեմբերի 17-ի ցարական մանիֆեստը: Բանվորական պատգամավորների խորհուրդների առաջացումը Պետերբուրգում ու Մոսկվայում և բոլշևիկների ու մենշևիկների վերաբերմունքը դեպի նրանց: Ռազմական զրուժի-նանների առաջացումը: Խորհուրդները տեղերում: Բուրժուազիայի անցնելը հակահեղափոխության կողմը: Զարգերի կազմակերպումը ինքնակալության կողմից: Սեվ-հարյուրչակային կազմակերպությունների ստեղծումը: Լենինի դալուստը աբտասահմանից Ռուսաստան (1905 թ. նոյեմբերին): Ընկեր Ստալինի գլխավորությամբ բանվորների ու գյուղացիների պայքարն Անդրկովկասում ինքնակալության դեմ:

6. ԶԻՆՎԱԾ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹՅՈՒՆԸ

Գյուղացիական շարժումը 1905 թ. աշնանը: Շարժումները բանակում: Բոլշևիկները վորպես զինված ապստամբության կազմակերպողներ: Գյուղացիական 2-րդ համագումարը: Սեվ-ծովյան նավատորմի ապստամբությունը (լեյտենանտ Շմիդտ): Փոստ-հեռագրային համառուսական գործադուլը: Ապստամբությունը բանակում: Գյուղացիական շարժման վերելքը մասնավորապես

Անդրկովկասում և Մերձբալտիկայում: Ցարիզմի փորձը՝ հարձակման անցնելու: Պետերբուրգյան խորհրդի բանտարկությունը: Տամմերֆորյան կոնֆերանսը 1905 թ. դեկտեմբերին: Դեկտեմբերյան զինված ապստամբությունը Մոսկվայում: Ապստամբությունները ծայրամասերում՝ (Դոնի վրայի Ռոստովում, Կրասնոյարսկում, Սարմովոյում, Նովորոսիյսկում, Սևոստոպոլում, Կրոնշտադում, Ուրալում, Սիբիրում): Ապստամբությունների պարտությունը: Հեղափոխության նահանջը: Զինված ապստամբությունների զասերի բոլշևիկյան և մենշևիկյան գնահատականը:

7. ՌՈՒՍՍԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՇՐՋԱՆԸ

Հեղափոխական զրուժյունը 1906 թ.: Բանվորների հեղափոխական պայքարի շարունակությունը և գյուղացիական շարժումների ծավալումը: Գյուղացիական ապստամբությունները կալվածատերերի դեմ 1906 թ. ամառը: Նավաստիների ապստամբությունը Սվիաբուրգում և Կրոնշտադում (1906 թ. հուլիս): Պատժիչ եքսպեդիցիաները: Միջազգային խալերիալիզմի ոգնությունը ցարին:

1-ին դումայի ընտրությունները (1906 թ. մարտ): Բոլշևիկների տակտիկական պետական 1-ին դումայի վերաբերյալ: Լենինը պետական 1-ին դումայի բոլկոտի տակտիկայի մասին, վորը հանդիսանում էր «վոչ այնքան մեծ, բայց հեշտ ուղղելի» սխալ:

Կուսակցության 4-րդ (միացուցիչ) համագումարը (Ստոկհոլմ 1906 թ. ապրիլ—մայիս) և նրա հիմնական վորոշումները: Լենինի ու Ստալինի պայքարը համագումարում հեղափոխության մեջ բոլշևիկյան դժի համար, մենշևիկների դեմ: Ստալինի յերուլթը 4-րդ համագումարում:

1-ին դումայի ցրումը (1906 թ. հուլիս): Վերորդյան կոչը: Ռազմա-դաշտային դատարանները: Ստոլիպինի միախտրությունը: Նոյեմբերի 9-ի ուկազը համայնքից (որշչինայից) դուրս գալու մասին: 2-րդ դումայի ընտրությունները (1907 թ. փետրվար): Բոլշևիկների մասնակցությունը 2-րդ դումայի ընտրություններին: 2-րդ դումայի բնութագրությունը: Քաղաքական կուսակցությունները դումայում:

Բոլշևիկների պայքարը կուսակցության 5-րդ համագումարի հրավերման համար: Կուսակցության 5-րդ համագումարը (Լոնդոն 1907 թ. մայիս): Ստալինը ՌՍԴԲԿ լոնդոնյան համագումարի մասին—«Պատգամավորի զրուժյունները»: Համագումարում բոլշևիկների հաղթությունը — բոլշևիկյան առաջարկությունների ընդունելը:

8. ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՊԱՐՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

2-րդ դուստրի ցրումը և պետական հեղաշրջումը 1907 թ. հունիսի 3-ին: Ինքնակալության ժամանակավոր հաղթանակը: Ռեակցիայի հարձակումը: Պատժիչ եքսպեդիցաները, սև-հարյուր-յակային ջարդերը բանվորների և գյուղացիների դեմ: Լենինի յերկրորդ եմիգրացիան:

1905—1907 թ.թ. հեղափոխության պարտության պատճառ-ները: 1905—1907 թ.թ. հեղափոխության միջադպիսին նշանա-կությունը: 1905—1907 թ.թ. հեղափոխությունը վորպես 1917 թվականի պրոլետարական մեծ հեղափոխության գլխավոր փորձ:

9. ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԱՐՎԵՍՏԸ 19-րդ ԴԱՐԻ ՎԵՐՋԻՆ ՅԵՎ 20-րդ ԴԱՐԻ ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻՆԵՐԻՆ

Ռուսական գրականությունը 20-րդ դարի շեմին: Յերկու գլխավոր լագերները գրականության մեջ՝ բուրժուա-ազնվական և աճող պրոլետարական գրականությունը: Դեմոկրատական ուղ-ղությունը գրականության մեջ: Մաքսիմ Գորկին և նրա ստեղ-ծագործությունը 90—900-ական թվականներին: Հրատարակու-թյունը և «Զնանիյե» հավաքածուները: Զեսուվի ստեղծագործու-թյունը 20-րդ դարի շեմին: Դեկադենտության և սիմվոլիզմի առաջացումը: Բրյուսովը, Բալմոնտը, Բլոկը, Բելին: Հրատարակ-չությունները և «Մկարպիոն», «Վեսի», «Դրիֆ» ժուռնալները: Յեղբայրական ժողովուրդների գրականության զարգացումը: Ուկրալինական գրականությունը՝ Կապուբինսկի, Ֆրանկո, Լեսյա Ուկրալինկա: Բելոռուսական գրականությունը: Վրացական գրա-կանությունը՝ Վաթա-Պշավելա և ուրիշները: Հայկական ժողովրդի գրականությունը (Շիրվանզադե) և Ադրեջանի գրականությունը: Հրեական ժողովրդի գրականությունը՝ Շոլոմ-Ալեխիևս:

Արվեստը 20-րդ դարի շեմին: Ռեալիստական ուղղությունը Ռուսական գեղանկարչության մեջ՝ Սերով, Լևիտան, Կորովին: «Արվեստի աշխարհը»: Բենուալի, Սոմովի, Վրուբելյայի գեղա-նկարչական ստեղծագործությունը: Թատրոնը 20-րդ դարի սկզբ-ին: Գեղարվեստական թատրոնի ստեղծումը: Ստանիսլավսկի: Ռուսական բալետը 20-րդ դարի սկզբին: Վրացական և ադրե-ջանական յերաժշտական թատրոնը: Ուկրալինական թատրոնը: Յերաժշտությունը 20-րդ դարի սկզբին: Ինմսկի-Կորսակովի հետագա արտադրանքները: Գլազունով: Ուկրալինական յերաժշ-տագետ Լիսենկոն:

Դիտուլյունը 19-րդ դարի վերջին, 20-րդ դարի սկզբին: Տիմիրյազովը և նրա «Դիտուլյունը և դեմոկրատիան»: Պավլովի, Մենշիկովի, Բեխտերովի աշխատությունները: Ժուկովսկու աշխա-տությունները: Յիակովսկու գյուտերը: Մ. Գորկու «Մրկահավը»: Հեղափոխության ազդեցությունը գրականության, արվեստի վրա: Մ. Գորկին հեղափոխության մեջ:

XVIII. ՌԵԱԿՑԻԱՅԻ ՇՐՋԱՆԸ (1908—1912 թ.թ.)

1. ՄՏՈՂԻՊԻՆՇՁԻՆԱՆ

Ստոլիպինյան վորպես ցարիզմի և բուրժուազիայի բլոկի քաղաքականություն: Ստոլիպինյան ագրարային ռեֆորման վոր-պես գյուղում կուլակության վրա հենվելու ինքնակալության փորձը: 1910 թվականի հունիսի 14-ի որենքը: Ստոլիպինի վերաբնակեցման քաղաքականությունը: Գյուղացիական բանկը: Լենինը կապիտալիզմի զարգացման յերկու ուղու մասին: Ցարա-կան կառավարության տեղը բանվորների և գյուղացիների դեմ: Ինտելիգենցիայի ոպոզիցիոն շերտերի քայքայումը: Կու-սակցության ինտելիգենցիայի մի մասի անցումը մարքսիզմի թշնամիների լագերը և մարքսիզմի տեսությունների ռեվիզիայի փորձը: Մանր-բուրժուական ինտելիգենտական շրջաններում անկումային կրոնական տրամադրությունների և ուսմունքների ծաղկումը: Մենշևիկները, եսերները և ուրիշ մանր-բուրժուական կուսակցությունների կազմալուծումը և ցրումը: «Վեսի» ժողո-վածուն: Յերրորդ պետական դոման: Նրա դասակարգային բնույթը: Կարվածատերերի և բանկային, արդյունաբերական ու առևտրական բուրժուազիայի վերնախավի բլոկը: Բուրժուա-կարվածատերական կուսակցությունները և կազմակերպություն-ները ստոլիպինյան շրջանում՝ «Ռուսական ժողովրդի միու-թյունը», մոնարխիստները, ազնվականների միացյալ խորհուրդը, հոկտեմբերականները, կադետները: Ստոլիպինյան և գյուղա-ցիական շարժումները:

2. ՅԱՐԻՉՄԻ ԱՐՏԱԲԻՆ ԳԱՂԱԳԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՌԵԱԿՑԻԱՅԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ

Քաղաքականության կենտրոնը Հեռավոր Արևելքից Արևմուտք փոխադրվելը: Անտանտայի առաջացումը: Անգլո-ռուսական հա-մաձայնությունը: Համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամը (1907—1909): Արդյունաբերական դեպրեսիան Ռուսաստանում:

Արտասահմանյան փոխառությունները: Ցարիզմի և ռուսական կապիտալիզմի կախվածության ուժեղացումը Արևմտա-յեվրոպական կապիտալիզմից: Ցարիզմի դադուրթային քաղաքականությունը: Զնշված ժողովուրդները ցարական «ժողովուրդների բանտում»: Ռեակցիայի ուժեղացումը Ֆինլանդիայում, Միջին Ասիայում, Կովկասում և Ուկրաինայում:

3. ԲՈՂԵԿԻԿՆԵՐԸ ՅԵՎ ՄԵՆՇԵՎԻԿՆԵՐԸ ՌԵԱԿՑԻՍՑԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ

Բոլշևիկները կուսակցությունն ընդհատակյա աշխատանքում: Լենինի և Ստալինի պայքարը Ռուսաստանում բոլշևիկները կուսակցության անլեզալ կազմակերպությունների պահպանման ու ամրացման համար: Լեզալ հնարավորությունների ոգտադործումը բոլշևիկների կողմից: Պետական գումարի բոլորի հակակուսակցական զերքերի (Կամենևի և Բոդեանով) մերկացնելը բոլշևիկների կողմից:

ՌՄԴԲԿ դեկտեմբերյան համառուսական կոնֆերանսը (Փարիզ 1908 թ.): Ընթացիկ մոմենտի և հեղափոխության հեռանկարների գնահատականը բոլշևիկները կողմից:

Լիկվիդատորությունը վորպես մենշևիզմի զարգացման հետագա շրջան: Լենինի և Ստալինի պայքարը տրոցկիզմի՝ վորպես լիկվիդատորության հիման վրա ցենտրիզմի տարբեր ձևի, — դեմ:

Պայքարը «ոտզովիստների» դեմ — վորպես շրջված լիկվիդատորների: «Պրոլետարի» լայնացրած խմբագրությունը վորոշումը (1909 թ.) ոտզովիստներին կուսակցությունից վտարվելու մասին: Բոլշևիկները պայքարը «Վոլերյոդի» հակաբոլշևիկյան ոտզովիստական խմբակի (Բոդեանով, Լուենաշարսկի, Պոկրովսկի) դեմ: Լենինի «Մատերիալիզմ և եմպիրիոկրիտիցիզմ» գիրքը վորպես բոլշևիկյան կուսակցության թեորետիկական հիմք: Պայքար Զինովյեվի, Կամենևի, Ռիկովի և Տոմսկու՝ լիկվիդատորության և տրոցկիզմի նկատմամբ հաշտվողականության դեմ: Կենտկոմի 1910 թվականի հունվարյան պլենումը:

Բոլշևիկները բոլոր մենշևիկներ — կուսակցականների (Պլեխանով) հետ լիկվիդատորության ու ցենտրիզմի դեմ:

Ստալինի պայքարը բոլշևիկյան անլեզալ կուսակցության պահպանման համար, Ստալինի աշխատանքն ու պայքարն Անդր-կովկասում լիկվիդատորների ու ոտզովիստների դեմ: Ստալինի աքսորումը և աքսորից նրա փախուստը կուսակցական աշխատանքին մասնակցելու համար:

Ստալինի դեկավարությունը Ռուսաստանում կուսակցական աշխատանքներին: Համառուսական կուսակցական կոնֆերանսի հրավերման նախապատրաստումը Լենինի ու Ստալինի կողմից: Ընկեր Որջոնիկիձեյի գլխավորած ռուսական կազմակերպչական հանձնաժողովի ձևավորումը: «Ջվեզդա»:

Բոլշևիկների պայքարը տրոցկիզմի դեմ: Հակակուսակցական ոգոստոսյան բուկը: Պրագայի կոնֆերանսը (1912 թ. հունվարին), նրա վորոշումները և նրա նշանակությունը: Կուսակցությունից բոլոր ոպորտունիստական խմբակների ու Ֆրակցիաների վտարումը: Բոլշևիկները՝ վորպես մարքսիստական ինքնուրույն բանվորական կուսակցություն ձևավորումը: Լենինի գլխավորած կենտկոմի ընտրությունը: Կուսակցության Կենտկոմի կազմում Ստալինի հեռակա ընտրումը:

Ռուսաստանում կուսակցական աշխատանքի դեկավարման համար Ստալինի գլխավորած Կենտկոմի բյուրոյի ձևավորումը: Լենինը II Ինտերնացիոնալում ոպորտունիզմից և ցենտրիզմից անջատման մասին:

Բոլշևիկների կողմից ձախերի (Ռ. Լյուքսենբուրգ) պաշտպանությունը և միաժամանակ նրա ց սխալների քննադատությունը:

XIX. ԲԱՆՎՈՐԱԿԱՆ ԾԱՐԺՄԱՆ ՎԵՐԵԼԻ ՏԱՐԻՆԵՐԸ ԻՄ-ՊԵՐԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՆԱԽՈՐՅԱԿԻՆ (1912—1914)

1. ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ՅԵՎ ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՎԵՐԵԼԻՔԸ 1912—1914 թ.թ.

Արդյունաբերական վերելքը յերկրում: Արտադրության հետագա կոնցենտրացիան: Կապիտալիստական մենաշնորհի զարգացումը և բանկերի դերը: Արտասահմանյան ուժեղ ներհոսանքը: Գործադուլային շարժման զարգացումը: Հեղափոխական շարժման վերելքը 1912—1914 թ.թ.: Լենայի դեպքերը (1912 թ. ապրիլ): Լենայի դեպքերի արձագանքը յերկրում: Մալիսմեկյան գործադուլը 1912 թ.: Գործադուլային շարժումը Պետերբուրգում, Մերձբալթիկում, Մոսկվայում, Մերձվոլգայում և Հարավում: Արևմտյան յերկրի, Լեհաստանի, Անդրկովկասի շարժման մեջ քաշվելը: Գործադուլային շարժման քաղաքական բնույթը: Տնտեսական և քաղաքական պայքարի հյուսվելը: Պրոլետարիատի մասսայական գործադուլների համաժողովրդական նշանակու-

թյունը: Հեղափոխական շարժման վերելքը դժուարացիւթյան մեջ: Շարժումները բանախուժ ու նավատորմում:

2. ԲՈՂՇԵՎԻԿՆԵՐԸ ՎԵՐԵԼՔԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ

«Պրավդա» թերթի առաջացումը (1912 թ. ապրիլին): Լենինի և Ստալինի գերը «Պրավդա» թերթի ստեղծման գործում: Ընկեր Մոլոտովի աշխատանքը «Պրավդա»-ում: «Պրավդա»-ի դերը մասնաճանաչման բողոքական կուսակցութեան շուրջը համախմբելու գործում: Բոլշևիկների անլեզու գործունեւթյան զարգացումը լեզու ազիտացիայի և բանվորական մասսաների կազմակերպման հետ «Պրավդա»-ի միջոցով: «Պրավդա»-ի գլուղերը թափանցելը: «Պրավդա» - ի բանվոր - թղթակիցները: «Պրավդայականների» սերունդը:

Բոլշևիկյան կուսակցութեան տակտիկական վերելքի տարիներին: Բոլշևիկյան «լրիվ լողունները» («յերեք կետերը») և պայքար մասնակի պահանջների համար: Բոլշևիկների պայքարը լիկվիդատորներին բանվոր դասակարգի լեզու կազմակերպութեանները քշելու համար:

Գործադուլային պայքարի ղեկավարութեւնը բոլշևիկներին կողմից: Բոլշևիկների պայքարը տրոցկիստական-լիկվիդատորական «ոգոստոսյան ըլոկի» դեմ:

Պետական 4-րդ դումայի ընտրական կամպանիան (1912 թ. սեպտեմբեր—հոկտեմբեր): Ստալինյան «Պետերբուրգի բանվորների նախագն իրենց բանվորական պատգամավորին»: 4-րդ դումայի բանվորական պատգամավորների ընտրութեան ժամանակ բոլշևիկների հաղթանակը: Կուսակցութեւններն ու խմբավորումները 4-րդ Դումայում: Պետական դումայի բոլշևիկյան ֆրակցիան: Լենինի և Ստալինի ղեկավարութեւնը 4-րդ դումայի ֆրակցիայի աշխատանքներին:

Պատգամավոր-բոլշևիկների արտագումայական գործունեւթյունը:

3. ԻՄՊԵՐԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՆԱԽՈՐՅԱԿԸ

Բոլշևիկներին հաղթանակը լեզու կազմակերպութեւններում: Հեղափոխական շարժումը Ռուսաստանի ծայրամասերում: Լենինի և Ստալինի պայքարն ազգային հարցում բոլշևիկյան ծրագրի համար: Ստալինի «Մարքսիզմը և ազգային հարցը» աշխատութեւնն ու Լենինի «Ազգային իրավունքների ինքնորոշման

համար» և «Ազգային ինքրի շուրջը քննադատական դիտողութեւններ» հոգւածները:

Բոլշևիկների հարվածի տակ «ոգոստոսյան ըլոկի» անկումը: II Ինտերնալացիոնալի յեւուլթը լիկվիդատորներին պաշտպանելու համար:

Կենտկոմի բյուրոյի աշխատանքը Ռուսաստանում (Ստալին, Սպանդարյան, Որշոնիկիձե, Սվերդլով): Կենտկոմի փետրվարյան խորհրդակցութեւնը կուսաշխատակիցների հետ (Կրակով 1913 թ.): Ստալինի մասնակցութեւնը խորհրդակցութեւնը: Խորհրդակցութեւնը Պրոնինայում:

Ստալինի բանտարկութեւնն ու աքսորը:

Հեղափոխական վերելքը Ռուսաստանում և Յեվրոպայում համաշխարհային պատերազմի նախորդակին: Բուրժուական պարլամենտարիզմի նախորդակին: Բուրժուական պարլամենտարիզմի ճգնաժամը: Բանվորական շարժումն Արեւմուտքում: Միջազգային հակասութեւնների սրումը իմպերիալիստական առաջին պատերազմի նախորդակին:

Զինվելու տենդային աճը: Բալկանյան առաջին և յերկրորդ պատերազմը: Գործադուլները, ցույցերը Պետերբուրգում, Բաքում և Ռուսաստանի արդյունաբերական այլ կենտրոններում (1914 թ. հուլիս): Բաղկազային կռիվը Պետերբուրգում (1914 թ. հուլիս), Բաքում և Լոձում: Ինքնակալութեւն արտակարգ միջոցառումները: Բոլշևիկները մասսաների հեղափոխական վերելքի գլուխ կանգնած:

4. ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԱՐՎԵՍՏԸ ՅԵՎ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ՅԵՐԿՐՈՐԻՆ ԱՆՅՆԵԼՈՒ ՇՐՋԱՆՈՒՄ

Ցարական կառավարութեւնի ղեկավարող քաղաքականութեւնը 1905 թվականի հեղափոխութեւն անկումից հետո լուսավորութեւնն ու զիտութեւնի բնագավառում: Միջնակարգ և բարձրագույն դպրոցների դրութեւնը: Կասսոյի միաստրութեւնը:

Ռուսական առաջին հեղափոխութեւնի ազդեցութեւնը գրականութեւնի վրա: Պրոլետարական մեծ գրող Մ. Գորկու ստեղծագործութեւնը: Գորկու «Մայրը»: Բրյուսովի և Բլոկի հեղափոխական ստեղծագործութեւնը: «Ապալոն» ժուռնալը: Ֆուտուրիզմը և այլ ուղղութեւնները: Սկզբնական Մայակովսկին:

Դեկադենտական գրականութեւնը՝ Լ. Անդրեյեւի, Սոլոգուբի և ուրիշները: Սիմվոլիստ պոետները—Բալմոնտ, Բրյուսով: Յեղաքրական ժողովուրդների գրականութեւնը: Արվեստը, նկարչու-

թյունը: Գրաբարը, Մալլալինը, Ռեբրիլը: Քանդակագործությունը: Թատրոնը: Կոմիսարժեվսկայան: Ազրբեջանյան ուղերայի ստեղծումը: Հաջիբեկով: Յերաթշտությունը: Սկրյաբինի, Ռախմանինովի, Ստրավինսկու ստեղծագործությունը: Միստիկական—դեկադենտային տրամադրությունները գեղարվեստական նկարչության մեջ: Վրուբել:

Գիտությունը: Յիպիլովսկու գյուտարարությունները: Լեբեդևի և Ժուկովսկու նոր աշխատությունները: Ի. Պ. Պավլովի աշխատանքները Ֆելդոլոգիայի բնագավառում: Ռուսական պարալուտը: Յերկրի մակերեսի ուսումնասիրությունը: Կոզլովի եքսպեդիցիան դեպի Կենտրոնական Ասիա: Սեդովի եքսպեդիցիան դեպի հյուսիսային բևեռը:

XX. ԻՄՊԵՐԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՅԵՎ ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՅԵՐԿՐՈՐԴ, ՓԵՏՐՎԱՐՅԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ (1914—1917)

1. ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՍԿԻԶԻՐ

Իմպերիալիստական պատերազմի առաջացումն ու պատճառները: Պայքար աշխարհի վերաբաժանման համար: «Յերիտասարդ կապիտալիզմի» յերկրները՝ Գերմանիա, Ճապոնիա: Իմպերալիզմի եպոխայում կապիտալիզմի անհավասարաչափ զարգացումը: Գերմանիայի ազդեցիկության աճը: Իմպերիալիստական յերկուրդները՝ Գերմանիա-Ավստրիա և Անգլիա-Ֆրանսիա-Ռուսաստան: Ռուսաստանի կախվածությունը Անգլիայից ու Ֆրանսիայից: Ռուսաստանը անգլիական և ֆրանսիական իմպերիալիզմի կիսագաղութի վերածելը: Ռուսական ցարիզմի և ռուսական կապիտալիստների շահերը պատերազմում: Գերմանիայի իմպերիալիստական պլանները:

Սարալիսկայան սպանությունը: Պատերազմի սկիզբը:

Դրությունը յերկրում իմպերիալիստական պատերազմի սկզբին: Ցարական Ռուսաստանի անպատրաստ լինելը պատերազմին: Շովինիզմի սանձարձակությունը: Խնքնակալության տեսողութունը բանվորական շարժման դեմ: Կադետների կուսակցությունը վորպես իմպերիալիստական բուրժուազիայի կուսակցություն: Նսերները և մենշևիկները—ռուսական իմպերիալիստական բուրժուազիայի ագենտներ:

Ռազմական գործողությունների ընթացքը (1914—1915):

12. II ԻՆՏԵՐՆԱՅԻՈՆԱԼԻ ԿՐԱՆԸ

II Ինտերնացիոնալի կուսակցությունների իրենց իմպերիալիստական կառավարությունների կողմն անցնելը: II Ինտերնացիոնալի վերածվելն առանձին սոցիալ-շովինիստական կուսակցությունների: Բոլշևիկների պայքարը իմպերիալիստական պատերազմի դեմ: Ռուսական սոցիալ-շովինիստները (մենշևիկներ, բուրժուականներ, կսերներ):

Տրոցկիզմը վորպես ցենտրիզմի ռուսական տարբեր ձև: Նսերական խմբավորումների (Կերենսկի, Չերնով) պաշտպանողական դիրքերը: Բոլշևիկների պայքարը III Ինտերնացիոնալի ստեղծման համար: Յիմմերվալդի և Կինտալի կոնֆերանսները: Չախ սոցիալ-դեմոկրատների սխալների պատճառները:

3. ԲՈԼՇԵՎԻԿՆԵՐՆ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՔԱՂԱՔԱՅԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՎԵՐԱԾԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՄԱՍԸ ՊԱՅԲԱՐՈՒՄ

Բոլշևիկյան կուսակցության տեսությունն ու տակտիկան պատերազմի ու հեղափոխության հարցում: Իմպերիալիստական պատերազմը քաղաքացիական պատերազմի վերածելու լողունգը: Իմպերիալիստական պատերազմում իր պետություն հաղթվելու լողունգը: Խղում սոցիալ-շովինիստների և ցենտրիստների հետ: Մի՞ առանձին վերցրած յերկրում սոցիալիզմի հաղթանակի հնարավորության լենինյան տեսությունը և բոլոր յերկրներում միաժամանակ սոցիալիզմի հաղթանակի անհնարելիությունը (1915): Սոցիալիստական հեղափոխության նոր, ավարտված լենինյան տեսությունը: Բոլշևիկներն արդար և անարդար պատերազմների մասին: Լենինի «Իմպերիալիզմը վորպես կապիտալիզմի բարձր ստադիա» աշխատությունը: Պետական դոմայի բոլշևիկյան ֆրակցիայի գործունեությունը պատերազմի սկզբին:

Պետական դոմայի բոլշևիկյան ֆրակցիայի բանտարկությունը (1914 թ. նոյեմբերին): Նրանց դատերը (1915 թ. փետրվարին): Կամենևիի դավաճանական վարմունքը դատի ժամանակ: Բոլշևիկների աշխատանքը պատերազմի տարիներին Ռուսաստանում:

Բոլշևիկների կուսակցական կազմակերպությունների վերականգնումն ու ամրապնդումը: Կենտկոմի Ռուսական բյուրոյի ստեղծումը (1915 թ.): Ստալինի պայքարը լենինյան գծի համար իմպերիալիստական պատերազմի հարցում:

Ստալինի նամակը թուրախանական աքսորավայրից: Բոլշևիկ-
յան կազմակերպությունները բանակում ու նավատորմում:
Աշխատանքը զինվորական զբոհների մեջ: Լեզալ հնարավորու-
թյունների (պրոֆմիություն, ապահովագրական շարժում, կոո-
պերացիա, մամուլ) ոգտագործումը բոլշևիկների կողմից:

4. ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՔԱՅՔԱՅՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ՅԱՐԻՉՄԻ ՃԳՆԱԺԱՄԸ

Բուրժուական դանազան կազմակերպությունների ստեղծումը
պատերազմը վարելու գործում պետությունն ոգնելու համար
(զեմսովոների համառուսական միությունը, քաղաքների համա-
ռուսական միությունը, ռազմա-արդյունաբերական կոմիտեները):
Պրոգրեսիվ բոլշևիկները: Բուրժուական այդ բոլոր կազմակերպություն-
ների պաշտպանությունը մենշևիկների կողմից: Բոլշևիկների
պայքարը ռազմա-արդյունաբերական կոմիտեների դեմ: Մենշևիկ-
ների ձգտումը բանվորներին բուրժուական ազդեցության յեն-
թարկելու համար: Համառուսական արդյունաբերական կոմիտեյի
կից «բանվորական խմբակները»: Ցարական Ռուսաստանը և
Անտանտան: Ռազմական փոխառությունները: Անտանտայից
ցարական Ռուսաստանի կիսազաղութային կախվածության ու-
ժեղացումը:

Գործադուլային շարժման աճը: Գյուղացիների մեջ հեղափո-
խական տրամադրությունների հասունացումը: Հեղափոխական
խմբումը և ծայրամասներում ճնշված ազգությունների յելույթ-
ները ցարիզմի դեմ: Ապստամբությունը Միջին Ասիայում ու
Հազախստանում (1916 թ.): Ապստամբության շարժիչ ուժերը և
նրա պատճառները: Ամանգելի Իմանովի դերն ապստամբության
մեջ: Բոլշևիկների ղեկավարությունը մասսաներին՝ ցարիզմի դեմ
մղած պայքարում: Ընկեր Մոլոտովի դերն այդ ժամանակաշրջա-
նում Ռուսաստանում բոլշևիկյան աշխատանքների ղեկավարման
գործում: Ֆրոնտում ցարական բանակի հաղթվելը: Արդյունաբե-
րության ու տրանսպորտի քայքայումը: Գյուղական տնտեսու-
թյան անկումը: Մատակարարման հետ կապված դժվարություն-
ները: Մասսաների դժգոհությունների հասունացումը: Ցարական
կառավարության սեպարատ բանակցությունները Գերմանիայի
հետ հաշտություն կնքելու համար: Ռասպուտինչիկա: Յերկու
զավաղություն հասունացող հեղափոխության դեմ: Ցարիզմի
կրիլիսը:

Ցարիզմի դեմ զինված ապստամբության նախապատրաստումը
բոլշևիկների կողմից: Պետերբուրգյան բոլշևիկների կոմիտեյի
աշխատանքը բանվորների ու զինվորների մեջ: Հունվարի 9-ը և
բանվորունիների որվա—փետրվարի 23-ի (մարտի 8-ի) ցույցի
կազմակերպումը բոլշևիկների կողմից: Փետրվարի 25-ի գործա-
դուլը: Փետրվարի 25-ի բոլշևիկյան մանիֆեստի թողարկումը,
վորտեղ կոչ և արվում ինքնակալությունը տապալել: Զինված
ապստամբությունը: Գործադուլների զերաճումը ապստամբության:

5. ՅԵՐԿՐՈՐԴ ԲՈՒՐժՈՒԱ-ԴԵՄՈԿՐԱՏԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ 1917 ԹՎԱԿԱՆԻՆ

Փետրվարյան բուրժուա-դեմոկրատական հեղափոխության
հաղթությունը: Բանակի անցումն ապստամբ պրոլետարիատի
կողմը: Ինքնակալության տապալումը բանվորների և զինվորա-
կան շինել հազած գյուղացիների կողմից (փետրվարի 27):
Պետերբուրգում բանվորների և զինվորների պատգամավորների
խորհրդի կազմակերպումը (փետրվարի 27) և խորհուրդները
պրովինցիաներում: Խորհուրդները բանվորների ու գյուղացիների
հեղափոխական-դեմոկրատական ղեկառուրայի որդան: Ժամա-
նակավոր կառավարություն—իմպերիալիստական բուրժուազիայի
ու կալվածատերերի ղեկառուրայի ձևակերպումը (մարտի 2):
Յերկիշխանությունը վորպես փետրվարյան հեղափոխության
յսկական բնորոշ գիծը: Յերկիշխանության պատճառները:
Լենինը «մասսաների բարեխղճորեն պաշտպանողականության»
մասին:

Բոլշևիկների կուսակցությունը ռուսական յերկրորդ—փետր-
վարյան հեղափոխության առաջին որերին: Լենինյան ղերեկտիվ-
ները Ռուսաստանում: Լենինի «Նամակներ հեռից»: Բոլշևիկների
կուսակցության պողպալայից դուրս գալը և բոլշևիկյան տեղա-
կան կազմակերպությունների ամրապնդումը:

«Պրավդայի» հրատարակության վերսկսվելը: Ստալինի դա-
լուստը աքսորից Պետրոգրադ (մարտի 12): Բոլշևիկների պայքարը
հեղափոխության հետադա գարգացման համար: Բոլշևիկների
պայքարը պրոլետարիատին ղինելու համար (պրոլետարական
միլիցիա): Ստալինի ղեկավարությամբ բոլշևիկների պայքարը
մենշևիկների և եսերների դավաճանական քաղաքականության
դեմ ու համենվի ոպորտունիզմի դեմ:

Փետրվարյան հեղափոխությունը—վորպես իմպերիալիստական
պատերազմը քաղաքացիականի վերածելու սկիզբ:

**XXI. ՀԱՅԵՍՏԱՆԻ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒ-
ԹՅԱՆ ՆԱԽԱԴԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ՈՒ ԿԻՐԱՌՄԱՆ ԾՐՋԱՆԸ
(1917—1918)**

**1. ԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՐԿՐՈՒՄ ՓԵՏՐՎԱՐՅԱՆ
ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ՀԵՏՈ**

Դասակարգային ուժերի դասավորումը: Բուրժուազիան միախառնության համար մղվող պայքարում: Ցարիզմի իմպերիալիստական քաղաքականության շարունակությունը ժամանակավոր կառավարության կողմից: Իմպերիալիստական պատերազմի շարունակությունը և ժողովրդական տնտեսության հետագա քայքայումը: Ժամանակավոր կառավարության պայքարը հեղափոխության հետագա զարգացման դեմ (բանվորական շարժման, գյուղացիական յեղույթների, ազգային շարժումների դեմ): Ժամանակավոր կառավարության պաշտպանելը մենշևիկների և եսերների կողմից: Հեղափոխությունը տեղերում:

2. ԼԵՆԻՆԻ ՌՈՒՍՍՈՍՏԱՆ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱԼԸ

Կուսակցության պայքարը Կամենևի, Ռիկովի, Նոդինի կիսամենշևիկյան դիրքերի դեմ: Արտասահմանից Լենինի վերադարձը (ապրիլի 3): Լենինի «Ապրիլյան թեզիսները», նրանց կյանքում և համաշխարհային պատմական նշանակությունը: Լենինի թեզիսները՝ վորպես սոցիալիստական հեղափոխության անցնելու տեսական հիմնավորման կոնկրետ պլան:

Բոլշևիկյան կուսակցության լոզունգները՝ «ամբողջ իշխանությունը խորհուրդներին», «վսչ մի պաշտպանություն ժամանակավոր կառավարությանը», «բանվորական կոնսուլ արտադրության վրա», «հողը գյուղացիներին»: Բոլշևիկների պայքարը պատերազմին վերջ տալու համար:

**3. ԺԱՄԱՆԱԿԱՎՈՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՃԳՆԱԺԱՄԻ
ՄԿԻՋԲԸ**

Ժամանակավոր կառավարության արտաքին քաղաքականությունը: Միլուկովի նոտան: 1917 թ. ապրիլի 20—21-ի ցույցը: Բոլշևիկները և ապրիլյան ցույցը: Բազդատեի «ձախ»—պոլիտոնխատական ավանտյուրիստական գծի մերկացումը: Կոալիցիոն իշխանությունը ստեղծումը: Մենշևիկների և եսերների մտնելը բուրժուական ժամանակավոր կառավարության մեջ:

Բոլշևիկները 7-րդ (ապրիլյան) կոնֆերանսը (Պետրոգրադ 1917 թ. ապրիլի 24—29) և նրա պատմական նշանակությունը: Լենինի ղեկավարումն ընթացիկ մոմենտի մասին: Բուրժուազեմոկրատական հեղափոխությունը սոցիալիստականի գերաճման լենինյան պլանի ընդունումը կոնֆերանսի կողմից: Լենինի և Ստալինի պայքարը՝ կոնֆերանսում սոցիալիստական հեղափոխության դեմ աջ ուղիորդող խոսքերի (Կամենևի, Ջինովյեի, Ռիկովի) արտասանած ճառերի դեմ: Ստալինի ղեկավարումը ազգային հարցի մասին: Պատահովի, Բուխարինի և ուրիշների դիրքերի մերկացումը: Ազգարային հարցը կոնֆերանսում:

**4. ԲՈԼՇԵՎԻԿՆԵՐԸ ՄԱՍՍՍՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ՄՂՎԱԾ
ՊԱՅԳԱՐՈՒՄ**

Բոլշևիկները պայքարը մասսայական կազմակերպությունների վրա ամբողջական (անբաժան) ազդեցության համար: Բոլշևիկների աշխատանքը բանակում: Բոլշևիկյան թերթերի դերը, («Մարքսիստ-սկայա պրավդա», «Ակոպնայա պրավդա»): Կուսակցության բուռն աճը և կուսակցական կադրերի դաստիարակումը: Խորհուրդների համառուսական 1-ին համագումարը: 1917 թ. հունիսի 18-ի ցույցը: Ռուսաստանը և Անտանտան: Ռուսաստանի կառավարության կախվածության ուժեղացումը: Հունիսյան հարձակումը Ֆրոնտում և նրա հաղթվելը:

Ժամանակավոր կառավարության ազդարարությունը և պարենային քաղաքականությունը: Ազգային ազատագրական շարժումների կողմի տապալելուց հետո: Ժամանակավոր կառավարության ազգային քաղաքականությունը: Ֆինլանդիայի պայքարը և կախության համար: Ուկրաինական կենտրոնական ժամանակավոր կառավարությունը: Բելուսական զինվորական: Անդրկովկասյան կոմիտեն և մենշևիկյան խորհուրդները նախկին կառավարության իմպերիալիստական քաղաքականությունը Միջին Ասիայում: Մասսաների դժգոհությունը: Հուլիսի 3—5 ցույցը: Բոլշևիկների դերը հուլիսյան ցույցում: Հուլիսյան ցույցերի գնդակահարումը ժամանակավոր կառավարության կողմից մենշևիկների ու եսերների ուղղակի մասնակցությամբ: Հուլիսյան ցույցի նշանակությունը: Մենշևիկների և եսերների բացերբաց հակահեղափոխության կողմն անցնելը: Տեղում բոլշևիկների դեմ: Լենինը պոպուլյարում: Լենինի աշխատանքը «Պետություն և հեղափոխություն» գրքի վրա: Ցերկիշ-

խանության վերջը: Կուսակցութեան տակտիկայի փոփոխումը: «Ամբողջ իշխանութիւնը խորհուրդներին» լոզունգի ժամանակավոր հանումը:

5. ԳՐՈՀԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ

Բոլշևիկների կուսակցութեան 6-րդ համագումարը (Պետերբուրգ 1917 հուլիսի 26—ոգոստոսի 3) և զինված ապստամբութեան նախապատրաստման կուրսը: Լենինյան դիրքերը համագումարին: Ստալինը համագումարի անմիջական ղեկավար: Ստալինի ղեկավարումները համագումարում: Համագումարում Ստալինի պայքարն առանձին վերջրած մեր յերկրում սոցիալիզմ կառուցելու հնարավորութեան լենինյան տեսութեան համար, Նոգինի, Պրետորաֆենսկու, Բուխարինի դեմ: Կազմակերպչական խնդիրները համագումարում: Բոլշևիկների տնտեսական պլատֆորման: Պրոլետարիատի և չքավոր գյուղացիութեան միութիւնը, վորպես սոցիալ-հասարակական հեղափոխութեան հաղթանակի պայման: Կուսակցութեան 6-րդ համագումարի նշանակութիւնը:

Հեղափոխութեան և հակահեղափոխութեան ուժերի մղելիքացիան: Պետական խորհրդակցութիւնը Մոսկվայում: Մոսկվայի բանվորները, ռուսահայերը գործադուլը: Կորնիլովը և Անտանտան: Կորնիլովի նշան և նրա ջախջախումը: Կորնիլովը և Կերենսկին: Բոլշևիկների ղեկավար դերը կորնիլովչիկայի դեմ մղած պայքարում: Կերենսկիի յիշատակի հակահեղափոխական դերի մերկացումը բոլշևիկների կողմից:

Բանվորների զինումը, Կարմիր գվարդիայի ամրապնդումը: Բանվորական մասսաների անցնելը բոլշևիկների կողմը: Խորհուրդներում և այլ մասնաշաղկապական կազմակերպութիւններում մեծամասնութեան գերակումը բոլշևիկների կողմից: Բոլշևիկների ազդեցութեան աճը բանակում և գյուղում: «Ամբողջ իշխանութիւնը խորհուրդներին» լոզունգի վերականգնումը և նրա նշանակութիւնն այդ շրջանում: Տարբերակայնութիւնը (բազբորդ) համաձայնողական կուսակցութիւնների մեջ: Դեմոկրատական խորհրդակցութիւնը «նախապարլամենտը»: «Նախապարլամենտի» բոլորումը բոլշևիկների կողմից: Կամենսկի, Զինովյեւի, Ռիկովի մենշևիկյան դիրքերը «նախապարլամենտի» վերաբերյալ: Տնտեսական քայքայվածութեան աճը: Բոլշևիկների տնտեսական պլատֆորման: Լենինի «Սպառնող կոստյումի» և ինչպես նրա դեմ պայքարելը՝ հողմածը:

Հեղափոխական ճգնաժամը յերկրում: Մենշևիկները և եսերները մեկուսացումը մասսաներից, մանր բուրժուական կուսակցու-

թիւնների փլուզումը: Հեղափոխութեան և հակահեղափոխութեան ուժերի դասավորումը Հոկտեմբերի նախորդակին:

6. ՀՈԿՏԵՄԲԵՐՅԱՆ ԶԻՆՎԱԾ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹՅՈՒՆԸ

Լենինի դիրքերը զինված ապստամբութեան նախապատրաստման մասին: Կուսակցութեան ԿԵ վորդումը զինված ապստամբութեան մասին (1917 թ. հոկտեմբերի 10 և 16): Ապստամբութիւնը ղեկավարելու համար Ստալինի ղեկավարութեամբ կուսակցական կենտրոնի ստեղծումը: Ռազմահեղափոխական կոմիտե: Զինովյեւի և Կամենսկիի դավաճանութիւնը: Կամենսկի և Զինովյեւիի դավաճանական յերույթները բուրժուական մամուլում ապստամբութեան մասին կուսակցութեան վորդման դեմ: Տրոցկու դավաճանական յերույթը: Ժամանակավոր կառավարութեան անցնելը: Լենինի և Ստալինի պայքարը շտրեյկբրեյքներ—Կամենսկիի ու Զինովյեւիի դեմ և Տրոցկու դեմ ապստամբութեան նախորդակին: Հոկտեմբերյան զինված ապստամբութիւնը 1917 թվի հոկտեմբերի 24-ին (նոյեմբերի 6) Պետերբուրգում, ժամանակավոր կառավարութեան տապալումը և ամբողջ իշխանութեան անցնելը խորհուրդների ձեռքը: Պրոլետարական մեծ հեղափոխութեան շարժիչ ուժերը: Պրոլետարիատը և չքավոր գյուղացիութիւնը: Պրոլետարական հեղափոխութեան պաշտպանումը աշխատավոր գյուղացիութեան կողմից:

Լենինը և Ստալինը—ապստամբութեան անմիջական ղեկավարներ, հոկտեմբերյան հաղթանակի կազմակերպիչներ:

7. ՀՈԿՏԵՄԲԵՐՅԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՀԱՂՔԱՆԱԿԸ

Խորհուրդները համառուական յերկրորդ համագումարը (1917 թ. հոկտեմբերի 25—26): Համագումարի վորդումն ամբողջ իշխանութիւնը խորհուրդներին անցնելու մասին: Դեկրետները խաղաղութեան և հողի մասին: Լենինի գլխավորութեամբ ժողովրդական կոմիտեների խորհրդի ձևավորումը: Զինված ապստամբութիւնը Մոսկվայում և այլ կենտրոններում:

Կերենսկու — Կրասնովի հակահեղափոխական խռովութեան ջախջախումը: Դեմոկրատիկ խռովութիւնը: Հակահեղափոխական ստավկայի ջախջախումը: Վիկտորի ուլտիմատումը:

Բոլշևիկների կուսակցութեան պայքարն աշխատանքների ու շտրեյկբրեյքների (Զինովյեւի, Կամենսկի, Ռիկովի) դեմ: Այլերի բանակցութիւնները մենշևիկների և եսերների հետ բուրժուա-

կան—դեմոկրատան կարգերին վերադառնալու մասին: Պատաս-
խանաառու դերքերից աջերի դասավորութիւնը: Այլ շարեյկերե-
խերների մերկացումը:

Պայքարը հակահեղափոխական տարրերի սարսուռովի դեմ:
Մենշևիկներն ու եսերները սարսուռովի կազմակերպիչներ: ՎՋԿ
կազմակերպումը Ձերթինսկու գլխավորութեամբ (1917 թ. դեկ-
տեմբերին):

Ռուսաստանում սոցիալիստական հեղափոխութեան համեմա-
տաբար հեշտ հաղթանակելու պատճառները: Հոկտեմբերյան
սոցիալիստական մեծ հեղափոխութեան համաշխարհային—պատ-
մական նշանակութիւնը: Հոկտեմբերյան սոցիալիստական հեղա-
փոխութիւնը վորպես համաշխարհային պրոլետարական հեղա-
փոխութեան սկիզբ ու նախադրյալ:

«Հոկտեմբերյան սոցիալիստական հեղափոխութիւնը բացեց
մարդկային պատմութեան նոր երա—պրոլետարական հեղափո-
խութեան երան»: (ՀամԿ(բ)Կ պատմութեան դասընթաց, էջ 214,
ռուսերեն):

8. ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏՐԻՈՒՄՅԱԼ ՅԵՐԹԸ

Բոլշևիկյան կուսակցութեան պայքարը խորհրդային իշխանու-
թեան ամրացման համար: Բուրժուա-կապիտալիստական պետա-
կան ապարատի քայքայումը և խորհրդային իշխանութեան կազ-
մակերպումը կենտրոնում ու տեղերում: Կարմիր-գվարդիական
գրոհը կապիտալի դեմ:

Բանկերի, յերկաթուղիների ազգայնացումը, արտաքին առևտրի
մենաշնորհ մտցնելը: Արտադրութեան և բաշխման վրա բանվո-
րական կոնտրոլ մտցնելը և արդյունաբերութեան ազգայնաց-
ման սկիզբը: Ժող. տնտ. բարձրագույն խորհրդի ստեղծումը:
Արտաշերիլյա փոխառութիւնների վոչնչացումը: Ազգային
ճնշման վերացումը: Ռուսաստանի ժողովուրդների իրավունքների
դեկլարացիան (1917 թ. նոյեմբեր): Խորհրդային իշխանութեան
հաղթանակը Դոնում, Ուրալում, Ուկրայինայում, Հյուսիսային
Կովկասում, Սիբիրում և Միջին Ասիայում:

Կախիզինի, Դուտովի և կենտրոնական ռազայի ջախջախումը:
Սահմանադիր ժողովի ցրումը: Խորհուրդների 3-րդ համագումարը:
Լենինի ղեկուցումը: Ընկեր Ստալինի ղեկուցումը համագումար-
ում: Համագումարի բանաձևը ռուսական հանրապետութեան
Փեղերալ հիմնարկների մասին: Աշխատավոր և շահագործվող

ժողովրդի իրավունքների դեկլարացիան: Կարմիր Բանակի ու
Նավատորմի ստեղծման մասին դեկրետը:

9. ԲՐԵՍՏԻ ՀԱՇՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Բոլշևիկյան կուսակցութեան պայքարը իմպերիալիստական
պատերազմի վերացման համար: Տրոցկիստների, բուխարինցի-
ների և «ձախ» եսերների գաղտնի բլոկի կազմակերպումը:
Հակահեղափոխական հեղաշրջման և Լենինի, Ստալինի ու Սվերդ-
լովի սպանութեան նախապատրաստումը բլոկի կողմից: Բլոկի
բանակցութեանը յերկերեսանիւնների—Ձինովյեվի և Կամենսկի
հետ: Բրեստյան հաշտութեան բանակցութիւնների դավաճանա-
կան տապալումը Տրոցկու կողմից: Հաշտութիւն կնքելու մասին
Լենինի և Ստալինի ցուցումների խախտումը Տրոցկու կողմից:
Դերմանական իմպերիալիստների հարձակումը: Պայքարը պատե-
րազմի տրոցկիստական-բուխարինական պրովոկատորների դեմ:
«Սոցիալիստական հայրենիքը վտանգի մեջ է»: Հակադրոհը գեր-
մանական ինտերվենտների դեմ Նարվայի և Պսկովի մոտ:

Հաշտութեան հարցում լենինյան գծի հաղթանակը: Բրեստյան
հաշտութեան կնքելը և դադարի սկիզբը: Կուսակցութեան 7-րդ
համագումարը (1918 թ. մարտ) և հաշտութեան խնդրում լենինյան
գծի հաստատումը նրա կողմից: ՌՍԴԲԿ վերանվանումը ՌԿ(բ)Կ:
Խորհուրդների 4-րդ համագումարը:

10. «Դ Ա Դ Ա Ր Ը»

Սոցիալիստական շինարարութեան անցնելու լենինյան պլանը
(1918 թ. դարնանը): Պայքար հաշվառքի ու կոնտրոլի, աշխա-
տանքային կարգապահութեան, աշխատանքի արտադրողականու-
թեան բարձրացման, սոցմրցման համար: Լենինի՝ խորհրդային
իշխանութեան հերթական խնդիրների, «ձախ» մանկութեան և
մանր-բուրժուականութեան» մասին աշխատութիւնները: Լենինը
յերկրի եկոնոմիկայում հասարակական-տնտեսական ձևերի (ուկ-
րադների) մասին ու նրա մանր-ապրանքային ձևի գերակշռման
մասին, և յերկրում մանր-բուրժուական տարրերի մասին:

Հակահեղափոխական գաղտնի գործունեյութեան շարունա-
կումը տրոցկիստների, բուխարինցիների, «ձախ» եսերների
հակահեղափոխական բլոկի կողմից: «Ձախ» կոմունիստները վոր-
պես կուլակի, լոդրի, սպեկուլյանտի պաշտպաններ:

Դասակարգային պայքարը գլոնդում: «Պայքար հացի համար—
դա պայքար է սոցիալիզմի համար»: Չքավորական կոմիտեների

ստեղծումը, պայքար կուլակուլության դեմ և սոցիալիստական հեղափոխության ծավալումը գյուղում: Զբաղմունքի կոմիտեները գյուղում պրոլետարական զիկտատուրայի հենակետ: Բանվորները արշավանքը դեպի գյուղ:

Պարենատրյադները ստեղծումը: Ժողովուրդի ղեկընդնողները պարենային զիկտատուրայի մասին: Լենինը սովոր յերկրի հացի համար «խաչակրաց արշավանք» կազմակերպելու մասին: Յերկիրը սովոր փրկելու համար պայքարը և ընկեր Ստալինի Ցարիցին գնալը:

Խորհուրդների համառուսական 5-րդ համագումարը (1918 թ. հուլիս): Բուխարինցիների և տրոցկիստների հետ միասին «ձախ» եսերների հակահեղափոխական խռովությունը խորհրդային իշխանություն դեմ: Միրբախի սպանությունը: Դադարի նշանակությունը Կարմիր Բանակի ստեղծման ու ամրապնդման համար: Համառուսական Կենտգործկոմի և Խորհուրդների 5-րդ համագումարի վորոշումը բանակում կամավորությունից բանվորների և գյուղացիների ընդհանուր զինակոչման անցնելու մասին:

XXII. ՈՏԱՐՅԵՐԿՐՅԱ ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՎԵՆՑԻԱՅԻ ՅԵՎ ԲԱՆԱՎՈՐՆԵՐԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԵՐԶԱՆԸ

1. ՈՒԿՐԱՅԻՆԱՅԻ ՈՒՆՈՒՊԱՅԻԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ ԿՈՂՄԻՑ

Համաձայնությունը գերմանիայի և ուկրայինական ռադայի միջև: Ռադայի կողմից Ուկրայինայի վաճառումը Գերմանիային: Ուկրայինայի ոկուպացիան Գերմանիայի կողմից: Սկորոպադչինան: Կապիտալիստական և կալվածատիրական սեփականությունը ռեստավրացիան: Ուկրայինայի գաղութային կողոպուտը գերմանական իմպերիալիզմի կողմից: Պարտիզանական շարժում: Ուկրայինայում ինտերվենտների և սկորոպոդչինայի դեմ: Անդրկովկասի ոկուպացիան Գերմանիայի կողմից: Ուկրայինական ժողովրդի հայրենական պատերազմը գերմանական զավթողների դեմ: Ընկեր Վորոշիլովը վորպես գերմանական իմպերիալիստների հակահարված կազմակերպող, ուկրայինական հեղափոխական գործադասների ղեկավար: Գերմանական իմպերիալիստները Ղրիմում, Բելոռուսիայում և Ֆինլանդիայում:

2. ԱՆՏԱՆՏԱՅԻ ԻՆՏԵՐՎԵՆՑԻԱՆ 1918 թ. ՑԱՐԻՑԻՆԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒՄԸ

Անտանտայի միությունը Ռուսաստանի ներքին հակահեղափոխության հետ: Անտանտայական իմպերիալիզմի դերը հակահե-

ղափոխական պատերազմի և Խորհրդային հանրապետություն դեմ ինտերվենցիայի կազմակերպման գործում: Հյուսիսային Կովկասում և Դոնում հակահեղափոխական ուժերի ձևավորվելը (Կրասնով, Դենիկին, Բիչերխայովյան խռովությունը): Գերմանական ինտերվենտները Դոնում: Ջեխուովականների ապստամբությունը, անգլիական դեսասանտը Մուրմանսկում, ճապոնական դեսասանտը Վլադիվոստոկում: Եսերները և մենշևիկներն ինտերվենտների սպանություններ: Հակահեղափոխությունը Սիրիերում և Մեծվոլգայում: Կուլակային եսերական հակահեղափոխական ապստամբությունը 1918 թ. ամռանը: Ցարովիկյան խռովությունը: Դադարի խախտումը: Բաղաքացիական պատերազմի ծավալումը: Ֆրոնտների ողակի առաջացումը: Խորհրդային Ռուսաստանից պարենային, հումուլային և վառելանյութային շրջանների անջատելը: Սպիտակ-գվարդիական-եսերական տեղորը բոլշևիկների դեմ: Ընկ, ընկ, Ուրիցկու և Վոլոդարսկու սպանությունը: Եսերների, տրոցկիստների և բուխարինցիների հակահեղափոխական բոլի մահափորձը Լենինի դեմ:

Բանվորների ու գյուղացիների պայքարը ռուսական և միջազային սպիտակ-գվարդիականություն դեմ: Բոլշևիկների կուսակցությունը պրոլետարական պետության պաշտպանությունը գլուխ կանգնած: Պրոլետարական զիկտատուրայի պետական ապարատի ամրացումը: Կանոնավոր Կարմիր Բանակի կազմակերպման ընթացքը: Ռադական կոմիսարների ինստիտուտի մտցնելը: Կարմիր Բանակի առաջին հաջողությունները:

Ստալինը Ռուսաստանի հարված պարենային գործի ղեկավար: Ցարիցինի հերոսական պաշտպանությունը և Ստալինի ու Վորոշիլովի դերը նրա մեջ: Կրասնովին ջախջախելը Ցարիցինում: Կուլբեշևի դերը Արևելյան Ֆրոնտում: Պայքարը հակահեղափոխության դեմ թիկունքում: Մասսայական կարմիր տեղորը:

3. ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ ՌԱԶՄԱԿԱՆ ՊԱՐՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Սեվ ծովում անգլո-ֆրանսիական ինտերվենցիայի սկիզբը: Խորհրդային հանրապետությունը վորպես միասնական ռադական լազեր: Լենինի և Ստալինի գլխավորությամբ Պաշտպանություն Խորհրդի ստեղծումը: Ապստամբությունն Ուկրայինայում գերմանական ոկուպացիայի ու սկորոպոդչինայի դեմ:

Հեղափոխությունը Գերմանիայում ու Ավստրո-Հունգարիայում: Բրեստյան դաշնագրի վոչնչացումը: Պետլուրովյան զիկտուրիան և նրա կողմից Ուկրայինայի վաճառումը ֆրանսիացիներին ու

այլ իմպերիալիստներին: Պայքարը պետյուրականության դեմ: Ն. Շչորսի դերը: Ստալինը ուկրաինական ֆրոնտի ռազմա-հեղա-փոխական խորհրդի ղեկավար: Ուկրաինայում խորհրդային իշխանության վերականգնումը: Լատվիայի և Եստոնիայի խորհրդային հանրապետությունների գոյացումը: Բելոռուսական ԽՍՀ ստեղծումը: Խորհրդային իշխանությունը Լիտվայում:

Պրոլետարական հեղափոխությունների ծավալումը Արևմուտքում: Խորհրդային հանրապետությունները Հունգարիայում ու Բալթիկայում: Կոմիտեներն ձևակերպումը: Առաջին կոնգրեսը: ՀամԿ(բ)Կ 8-րդ համագումարը: Կուսակցության նոր ծրագրի ընդունելը: Պայքար Բուխարինի ու Պյատակովի դեմ կուսակցության ծրագրի հիմնական հարցերի շուրջը: Համագումարի վորոշումները ռազմական խնդրի և գյուղում միջակի հետ հարաբերությունների մասին: Պրոլետարիատի և գյուղացիության ռազմա-քաղաքական միությունը:

4. ԿՈՂՉԱԿԻ ԶԱՆՁԱՆՈՒՄԸ

Խորհրդային հանրապետության դեմ արշավանքի կազմակերպումը Անտանտայի կողմից: Ցարական ագմիրալ Կոլչակի—վորպես անգլիական իմպերիալիզմի հովանավորչալի — դիկտատուրայի սահմանումը: Կոլչակի քաղաքականությունը ազրարային, ազգային և բանվորական խնդրում: Կոլչակի՝ Պերմի արշավանքը (1918 թ. դեկտեմբերին): Կոլչակի՝ Պերմի արշավանքի ջախջախման կազմակերպումը Ստալինի և Ջերժինսկու կողմից: Անտանտայի առաջին արշավանքի ծավալումը 1919 թ. դարնանը: Խորհրդային չեքիերի բռնկադան: Կոլչակի դարնանային հարձակումը: Կոլչակի ջախջախման կազմակերպումը կուսակցության կողմից: Ֆրոնտեն և Կուլբիշեֆը Արևելյան ֆրոնտի հարավային խմբակի ղեկավար: Բուգուրսլանի և Ուֆայի ոպերացիան: 25-րդ դիվիզիայի դերը (Վ. Ի. Չապայեվ): Կուսակցությունը դեռ և շարունակ Կոլչակի դեմ հարձակումը դադարեցնելու ու Տրոցկու տապալողական պլանը: Կոլչակի ջախջախումը:

Ռոգոյանկոյի հյուսիս-արևմտյան կորպուսի հարձակումը Պետրոգրադի վրա 1919 թ. մայիսին—հունիսին: Հակահեղափոխական խռովություններն ու դիվերսիան Կարմիր Բանակի թիկունքում: Ստալինի ղեկավարությամբ Պետրոգրադի պաշտպանությունը:

5. ԴԵՆԻԿԻՆԻ ԶԱՆՁԱՆՈՒՄԸ

Անտանտայի 2-րդ արշավանքի պլանը: Միջազգային դրությունը: Հակահեղափոխության հաղթանակը Հունգարիայում:

14 պետություններ Խորհրդային հանրապետության դեմ: Լենինի հարձակումը Բելոռուսիայի վրա: Ստալինը և Որջնիկիձեն արևմրտյան ֆրոնտի գլուխը կանգնած (1919 թ. հուլիս):

Դենիկինյան, նրա սոցիալ-անտեսական ելույթները: Կալվածատերերի դերը: Դենիկինի քաղաքականությունը բանվորական, ազրարային և ազգային խնդրում: Հարավային ֆրոնտի նշանակությունը: Դենիկինի հարձակումը: Ուկրաինայի գրավումը Դենիկինի կողմից: «Ազգային կենտրոնի»—հակահեղափոխական դավադրությունը: Տրոցկիստների գաղտնի բանակցությունները բուխարինցիների հետ: Ստալինի վրա մահափորձի նախապատրաստելը: Խորհրդային իշխանության պայքարը դենիկինյան դեմ: Տրոցկու պարտվողական պլանի չընդունելը: Տրոցկուն Կարմիր Բանակի ոպերացիաների ղեկավարությունից հեռացնելը Լենինի կողմից: «Բուրժու դեպի պաշար Դենիկինի դեմ»: Դենիկինի դեմ ոպերացիաների ղեկավարության հանձնարարումը Ստալինին: Դենիկինին ջախջախելու ստալինյան պլանը և նրա կիրառումը Կարմիր Բանակի կողմից:

Ս. Մ. Կիրովի ղեկավարությամբ Աստրախանի պաշտպանությունը: Ուրվ-Կրոմյան մարտը: Որջնիկիձենի դերը: Բուգոյնոու հեծելազորային կորպուսի գործողությունները Վորոնեժի տակ, Կաստորնու մոտ: Պարտիզանական շարժումը Հյուսիսային Կովկասի լեռնային ժողովուրդների մեջ Դենիկինի դեմ: Դենիկինի ջախջախումը 1919 թ. աշնանը: Պետրոգրադի պաշտպանությունը Յուդենիչի հարձակումներից: Յուդենիչին ջախջախելը: Կոլչակչինայի վերջնական լիկվիդացիան (1920 թ. հունվար): Հյուսիսային հակահեղափոխության լիկվիդացիան 1920 թ. սկզբներին:

6. ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԿՈՄՈՒՆԻՉՄԸ

Սոցիալիստական շինարարությունը քաղաքացիական պատերազմի տարիներին: Ռազմական կոմունիզմը վորպես պրոլետարական պետության անտեսական քաղաքականություն, վորն ապահովեց հաղթանակը քաղաքացիական պատերազմում:

Իմպերիալիստական և քաղաքացիական պատերազմների հետևանքով անտեսական քայքայվածությունը:

Պրոլետարիատի և գյուղացիության ռազմա-քաղաքական միությունի անտեսական հիմքը: Պարենտուրքի սխտեմի մտցնելը (1919 թ. հունվար) և նրա զարգացումը: Առաջին սովխոզներն ու կոլխոզները: Հողի ազգայնացման կիրառումը: Արդյունաբերությունի անտեսական հիմքը: Արդյունաբերության վարչությունների կենտրոնացնելը: Խորհրդային շինարարությունը քաղաքացիական

պատերազմի տարիներին: Պայքար «դեմոկրատական ցենսուրալիզմ» հակակոստակցական խմբակի դեմ:

Ընդհանուր աշխատանքային պարտիքի (повинность) կազմակերպումը: Բանվորներին հերոսությունը թիկունքում: Շաբաթորյակները: Ռազմական կոմունիզմի կոլեկտիվն ու նշանակությունը:

7. ՍՊԻՏԱԿ ԼԵՀԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՎԵՆՅՈՒՅԻ ԶԱՆԶԱՆՈՒՄԸ

Դադարը 1920 թվի գարնանը: Խորհրդային հանրապետություն միջազգային և ներքին դրությունը: Տնտեսական շինարարությունը: Ռկ(բ) Կ 9-րդ համագումարի վորդուլները:

Անտանտայի 3-րդ արշավանքի նախապատրաստումը: Ֆրանսիական իմպերիալիզմը խորհրդային հանրապետության դեմ մղված պայքարի ղեկավար: Պետությունը շինարարի միությունը լեհական իմպերիալիստների հետ: Պիլսուդսկու արշավանքն Ուկրաինայի վրա: Ստալինի ղեկավարությամբ հարավ-արևմտյան ֆրոնտի հակահարվածը: Լեհական ֆրոնտի ձեղքելը Բուդյոննո և Վորոշիլովի հեծելազորային բանակի կողմից: Ուկրաինայի և Բելոռուսիայի ազատագրումը լեհական զավթողներից: Տրոցկու, Տուխաչևսկու ղավաճանական զիծը լեհ-խորհրդային պատերազմի ժամանակ: Հաջողության բանակցությունները Լեհաստանի հետ: Ս. Մ. Կիրովի դերը դրանցում: Իրգայի հաշտությունը: 1920 թ. Լեհաստանի դեմ պատերազմի միջազգային նշանակությունը: Կոմինտերնի 2-րդ կոնգրեսը:

Վրանգելշինան Դրիմում: Վրանգելի դեմ ֆրոնտի ստեղծումը Ստալինի կողմից: Կախովսկու պլացդարմի համար կռիվները: Ֆրունզեյի ղեկավարությամբ Վրանգելի ջախջախումը:

8. ՔԱՂԱՔԱՅԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ

Կիրովի ղեկավարությամբ Հյուսիսային Կովկասում պրոլետարական հեղափոխության համար տարած պայքարը: Դենիկինը Հյուսիսային Կովկասում: Վրացական մենշևիկները, դաշնակների և մուսավաթիստների բոլոր պրոլետարիատի ղեկատուության դեմ մղված պայքարում: Անդրկովկասյան սեյմը: Խորհրդային իշխանության սահմանումը Ադրբեյջանում: Բազվի կոմունան Շահումյանի և Զափարիձեյի գլխավորությամբ: Գերմանական և թյուրքական զորամասերի հրավիրումը մենշևիկների ու մուսավաթիստների կողմից: Անգլիական ինտերվենցիան Անդրկովկասում: Բազվի կոմունան և նրա առաջնորդների՝ 26 կոմիսարների կորուստը:

Անդրկովկասի բոլշևիկների ընդհատակյա աշխատանքը ինտերվենտների և նապիոնալիստական հակահեղափոխության դեմ: Միկոյանը Բազվում: Որջոնիկիձեյի ու Կիրովի դերը Կովկասում ընդհատակյա աշխատանքի ղեկավարման մեջ: Դենիկինի ջախջախումը Կովկասում:

Խորհրդային ինքնավար հանրապետությունների կազմակերպումը: Անդրկովկասի ազատագրումը: 11-րդ բանակի հարձակումը (Կիրով և Որջոնիկիձեյ): Ադրբեյջանական, Հայկական և Վրացական խորհրդային հանրապետությունների կազմակերպումը:

9. ՔԱՂԱՔԱՅԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՄԻՋԻՆ ԱՍԻԱՅՈՒՄ

Ուղբեկստանում, Թուրքմենիայում և Կադախստանում խորհրդային իշխանություն սահմանելը: «Կոկանդական ավտոնոմիայի» քայքայումը: Ստալինի ղեկավարությամբ Թուրքմենստանի խորհրդային ինքնավարության նախապատրաստումը: Անգլիական ինտերվենցիան Թուրքմենստանում: «Դուստովյան խցանը»: Պայքարն ալաշորդայական հակահեղափոխության դեմ Կադախստանում: Ամանգելի Իմանովի դերը: Ֆրունզեյի ու Կուլբիշևի գլխավորությամբ Թուրքմենստանի ֆրոնտի կազմակերպումը (1919 թ.): Խորհրդային Թուրքմենստանի միացումը կենտրոնի հետ: Ազգային քաղաքականության կիրառման գործում կոստակցական և խորհրդային որդանների սխալների ուղղելը: Հեղափոխությունը Խվայոնում ու Բուխարայում: Խորհրդային Ժողովրդական հանրապետությունների ստեղծումը: Կիրգիզական ԽՍՀ կազմակերպելը (1920 թ.): Անգլիական ինտերվենտներից Թուրքմենիայի ազատագրումը Կուլբիշևի ղեկավարությամբ: Կուլակային խռովությունների և բասմաչության ջախջախումը Կիրգիզիայում: Թուրքեստանի ԽՍՀ կազմակերպելը 1921 թ.

12. ՔԱՂԱՔԱՅԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՀԵՌԱՎՈՐ ԱՐԵՎԵԼ-ՔՈՒՄ (1918—1920 թ.թ.)

Հեռավոր Արևելքում խորհրդային իշխանության առաջին շրջանը: Ինտերվենցիայի սկիզբը (1918): Ճապոնական իմպերիալիզմի հատուկ ազդեցությունը: Հակասությունները ինտերվենտների մեջ: Պայքար Խորհրդային իշխանության համար 1918 թ. (Բայկալյան, Սեմյոնովյան, Ուսուրական ֆրոնտները): Առամանության և ինտերվենտների քաղաքականությունը Հեռավոր Արևելքում: Հեռավոր Արևելքի հարստության գիշատչական ավարը: Սպիտակ տեռորը: Բոլշևիկների ընդհատակյա աշխա-

տանքը: Պարտիզանական շարժումը: Լազոյի դերը: Ինտերվենցիայի կրակը 1920 թ. սկզբին: Խորհրդային իշխանութիւնն Ամուրի մարզում: Պրիմորյեյի զեմսկայական կառավարութիւնը: Վերխնեուդինսկի կառավարութիւնը: Պայքարը «կարմիր բուֆերի» համար: 1920 թ. ապրիլի 4—5-ին Պրիմորյեյում ճապոնական զորքերի հարձակումը: Հեռավոր-Արեւելյան հանրապետութիւն կազմակերպումը: Ժողովրդական հեղափոխական բանակը ճապոնական ինտերվենտների դեմ մղած պայքարում:

Սպիտակներին ջարդելը Վոլոչայսկի մոտ: Կռիվները Սպասկում: Վլադիվոստոկի գրավումը: Ճապոնական ինտերվենցիայի վերջը: Քաղաքացիական պատերազմի—ոտարներկրյա զավթողների ու բուրժուա-կալվածատիրական սպիտակ-գվարդիականների դեմ հայրենական պատերազմի հաղթական վերջը: Ինտերվենտների և սպիտակ-գվարդիականների բանակի դեմ Կարմիր Բանակի տարած հաղթութիւն պատճառները: Քաղաքացիական պատերազմում խորհրդային հանրապետութիւնների հաղթանակի համաշխարհային-պատմական նշանակութիւնը:

Բոլշեիկների կուսակցութիւնը—քաղաքացիական պատերազմում պրոլետարական դիկտատուրայի հաղթանակի առաջնորդ ու կազմակերպիչ:

Ամբողջ աշխարհի պրոլետարիատի միջազգային համերաշխութիւնը և ոգնութիւնը խորհրդային իշխանութիւնը՝ միջազգային և ռուսական հակահեղափոխութիւն դեմ նրա մղած պայքարում:

XXIII. ԽՍՀՄ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆԵՄԱՆ ՅԵՎ ԽԱՂԱՂ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՆՑՄԱՆ ԾՐՋԱՆՈՒՄ (1921—1925)

1. ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՅԵՐԿԻՐԸ ԻՆՏԵՐՎԵՆՑԻԱՆ ԼԻԿՎԻԴԱՅԻՄԵՆ ԵՆԹԱՐԿԵԼՈՒՅ ՈՒ ՔԱՂԱՔԱՅԻՄԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՑ ՀԵՏՈ

Խորհրդային յերկրի տնտեսական շինարարութիւն խաղաղ ռեյսերին անցնելը: Քաղաքացիական պատերազմից հետո խորհրդային հանրապետութիւն միջազգային դրութիւնը: Բոլկաղայի տապալումը և Մերձբալթիան յերկրների ու Իրանի, Թյուրքիայի և Ավղանստանի հետ դիվանագիտական հարաբերութիւններ հաստատելը: Առեւտրական կապերի հաստատումը Անգլիայի, Գերմանիայի, Իտալիայի, Ավստրիայի հետ: Լենինը քաղաքացիական պատերազմի ու ինտերվենցիայի վերջին, նոր պայմանե-

րում, խորհրդային պետութիւն արտաքին քաղաքականութիւն խնդիրների մասին:

Խորհրդային հանրապետութիւն տնտեսական դրութիւնը 1920 թ. վերջերին 1921 թ. սկզբներին: Իմպերիալիստական քառամյա պատերազմի և ինտերվենցիայի դեմ մղած լեռնայա պատերազմի ժամանակ յերկրի քաղաքայումը: Արդյունաբերութիւն և դրոշական տնտեսութիւն անկումը: Ժողովրդական տնտեսութիւն դրութիւնը ազգային հանրապետութիւններում (Ուկրայինայում, Անդրկովկասում, Բելուռուսիայում): Դրոշացիութիւն դժգոհութիւնները պարենհարկից: Մանր-բուրժուական տարերքի ու ժեղացումը: Խորհուրդների համառուսական 7-րդ համագումարը և նրա վորոշումները: Յերկրի երկտրիֆիկացիայի լենինյան պլանի ընդունելը: Ընկեր Ստալինը ԳՈՅԼՐՈ-ի պլանի մասին: Համագումարի վորոշումը արդյունաբերութիւն, տրանսպորտի և դրոշական տնտեսութիւն բարձրացման մասին: Համագումարի վորոշումը խորհրդային շինարարութիւն ու բանակի դեմոքրիզացիայի մասին: ՌԽՖՍՀ և ՈւՍՍՀ միջև պայմանագրի հաստատումը: Հակահեղափոխական տարրերի զործունեյութիւն աշխուժացումը: Դասակարգային թշնամու նոր տակտիկան: Կուլակային խռովութիւնները Սիբիրում, Ուկրայինայում (մախնովշինա), Տամբուկի նահանգում (Անտոնովշինա): Կրոնշտադի հակահեղափոխական խռովութիւնը վորպես դասակարգային թշնամու նոր տակտիկայի վառ արտահայտութիւն: Պրոֆմիտութիւն մասին դիսկուսիտն կուսակցութիւն մեջ: Լենինը և Ստալինը պրոֆմիտութիւն մասին, վորպես պրոլետարական դիկտատուրայի հենարան ու կոմունիզմի դպրոց: Լենինի և Ստալինի պայքարը տրոցկիստական-բուխարինական դավաճանների ու «բանվորական ոպողիցիայի» դեմ:

2. ՆՈՐ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ (ՆԵՊ) ԱՆՑՆԵԼԸ

Նոր պայմաններին հարմար յերկրի տնտեսական ամբողջ կյանքի վերաբերյալ կուսակցութիւն նոր ցուցումների մշակման անհրաժեշտութիւնը: Կուսակցութիւն 10-րդ համագումարը (1921 թ. մարտ): Համագումարի վորոշումը պրոդուգվորստիկ տեղ պարենհարկ մտցնելու մասին: Լենինը և Ստալինը նոր տնտեսական քաղաքականութիւն մասին, — վորպես կապիտալիզմից սոցիալիզմին անցնելու անցողիկ շրջանի պրոլետարիատի միակ ճիշտ քաղաքականութիւնը: Լենինի և Ստալինի պայքարը տրոց-

կիստներն ու Բուխարինի կողմից նեպի բնության աղավաղման դեմ: 10-րդ համագումարի վորոշումները կուսակցութեան միասնականութեան և ֆրակցիաների ու խմբավորումների արգելման մասին: Համագումարի վորոշումը անարխո-սինդիկալիստական թեքման «բանվաշական ուղղիցիայի» հայացքների ու կուսակցութեան պատկանելիութեան անհամատեղութեան մասին: Պրոֆ-միութեան հարցում լենինյան-ստալինյան գծի ընդունելը: Ընկեր Ստալինի ղեկավարումը ազգային խնդրի մասին: Նախկինում ճնշված ժողովուրդների տնտեսական, քաղաքական ու կուլտուրական հետաձուցութունը վերացնելու խնդիրը: Ընկեր Ստալինը աղա-յին հարցում հակակուսակցական թեքումների և մեծապետական շովինիզմի, վորպես գլխավոր վտանգի դեմ պայքարելու մասին:

Համագումարական ԿԳԿ 2-րդ նստաշրջանը (1921 թ. մարտի վերջին) նոր տնտեսական քաղաքականութեան անցնելու մասին: Համագումարական ԿԳԿ վորոշումը պարենային ու հումուսթային ռազվոքստիկան նստուրալ հարկով փոխարինելու մասին: ԺԿՍ հետագա ղեկընտնեն աղատ փոխանակութունը թույլատրելու, 1921—1922 թ.թ. նստուրալ տուրքերի չափի սահմանման մասին և այլն:

3. ՆՈՐ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

Նեպին անցնելը և նոր հիմքերով բանվորների ու գյուղացի-ների միութեան ամրացումը: Արդյունաբերութեան և տրանսպորտի առաջին հաջողութունները: Գյուղական տնտեսութեան դրութեան բարելավումը: Տնտեսութեան դանդաղ, բայց ճիշտ վերելքի սկիզբը: Կուլակային բանդիտիզմի լիկվիդացիան: Պայքարը յերկրում ան-բերրութեան հետևանքները հաջողութեամբ վոչնչացնելու համար:

Խորհուրդների համագումարական 9-րդ համագումարը (1921 թ. դեկտեմբերին): Համագումարը նեպի առաջին տարվա արդյունք-ների և ժողովրդական տնտեսութեան հետագա վերելքի մասին: Համագումարի վորոշումները խորհրդային շինարարութեան ու Կարմիր Բանակի ամրացման մասին:

Խորհրդային հանրապետութեան միջազգային դրութեան ամ-րապնդելը: Կոմիստերնի 3-րդ կոնգրեսը խորհրդային հանրապե-տութեան միջազգային դրութեան մասին: ՌԽՍՖՍՀ մասնակցու-թյունը Զինովայի ու Հապալի կոնֆերանսների աշխատանքներին (1922 թ.): Ռապալայան պայմանագիրը Գերմանիայի հետ 1922 թ.:

Դասակարգային պայքարը յերկրում նեպի առաջին տարում: «Սմենովեխովեցները»: Նեպիների դատական պրոցեսը: Տրոցկին գերմանական հակահեղափոխութեան ծառայութեան մեջ:

Կուսակցութեան մեջ հակակուսակցական տարրերի դիմադրու-թյունը նեպի կիրառման գործում: Պանիկոններին, կապիտու-լյանտներին ու դավաճաններին ջախջախելը կուսակցութեան կողմից: 1921 թ. կուսակցութեան դրութեամբ: Կուսակցութեան 11-րդ համագումարը (1922 թ. մարտին):

Լենինի ղեկավարումը: Համագումարը նոր տնտեսական քաղա-քականութեան առաջին տարվա արդյունքների մասին: Նահան-ջելու վերջը: «Ով—ուս» հարցի լենինյան դրութեամբ: Առևտուրը վորպես կուսակցութեան առաջ կանգնած հարցերի շղթայի հիմ-նական ողակ: Պրոֆմիութեան դերը նոր տնտեսական քաղաքա-կանութեան ժամանակ: Ընկեր Ստալինին կուսակցութեան ԿԿ առաջին քարտուղար ընտրելը (1922 թ.):

4. ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՍՈՅԻՍԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ-ՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԳՈՅԱՅՈՒՄԸ

Հեռավոր-Արևելքի ազատագրումը ճապոնական զավթողներից (1922 թ. հոկտեմբեր): Խորհրդային յերկրի տերիտորիայի մաք-րումը ինտերվենտներից: Սոցիալիզմի յերկրի շահերի, յերկրի պաշտպանութեան և բոլոր ազգությունների բազմակողմանի զար-գացման շահերի տեսակետից խորհրդային հանրապետություն-ներից մի ընդհանուր պետական միություն կազմելու անհրա-ժեշտությունը:

Խորհրդային իշխանութեան շինարարությունը ՌԽՍՖՍՀ ազգային շրջաններում: ՌԽՍՖՍՀ պայմանագրային հարաբերությունների սահմանումը խորհրդային մյուս հանրապետությունների հետ: 1922 թ. մարտին խորհրդային հանրապետությունների Անդրկով-կասյան Փեղերացիայի ստեղծումը (Ադրբեջան, Վրաստան, Հա-յաստան): Վրացական ուկրոնիստների ու տրոցկիստների պայքարը Անդրկովկասի հանրապետությունների միացման դեմ: Խորհուրդ-ների անդրկովկասյան առաջին համագումարը (1922 թ. դեկտեմ-բերին): Խորհուրդների համակարգայինական 7-րդ համագումարը (1922 թ. դեկտեմբեր) և խորհուրդների համաբնիտուսական 4-րդ համագումարը, հանրապետությունների միասնական միութեան մեջ համախմբվելու անհրաժեշտութեան մասին: Խորհուրդների համա-

սուսական 10-րդ համագումարը (1922 թ. դեկտեմբեր): Ընկեր Ստալինի ղեկավարումը «Խորհրդային հանրապետությունների միացման մասին»: Համագումարի կողմից ընկեր Ստալինի գլխավորությամբ ԽՍՀՄ պատգամավորության ընտրվելը հանրապետությունների ներկայացուցիչների խորհրդակցությունը, վերջ հրավիրվել էր ԽՍՀՄ կազմակերպելու առթիվ ղեկավարացիայի հիմքերի մշակման ու պայմանագրերի ստորագրման համար:

Խորհուրդների համամիութենական առաջին համագումարը (1922 թ. դեկտեմբերի 30): Ընկեր Ստալինի ղեկավարումը: «ԽՍՀՄ կազմակերպելու մասին ղեկավարացիայի» և «ԽՍՀՄ կազմակերպելու պայմանագրերի» ընդունելը համագումարի կողմից: ԽՍՀՄ ԿԳԿ և Ազգությունների խորհրդի ստեղծումը: ԽՍՀՄ Սահմանադրության մշակումը: ԽՍՀՄ Սահմանադրության հաստատումը ԽՍՀՄ ԿԳԿ 2-րդ նստաշրջանի (1922 թ. հուլիս) և ԽՍՀՄ Խորհուրդների յերկրորդ համագումարի (1924 թ. հունվար) կողմից:

Տնտեսական, խորհրդային և կուլտուրական շինարարությունն ազգային հանրապետություններում նեպի պայմաններում: Պայքարը բուրժուական նացիոնալիստների դեմ նեպի տռաջին տարիներին: Սուլթան-Գալիյեվիչինան և նրա մերկացումն ընկեր Ստալինի կողմից: Նացիոնալ-ուկրոնիստները ոտարերկրյա հետախուզության ծառայության մեջ: Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միության կազմակերպումը—ազգային հարցում բոլորիկների կուսակցության լենինյան-ստալինյան քաղաքականության խոշոր հաղթանակ: ԽՍՀՄ ստեղծման գործում ընկեր Ստալինի ղեկավար գերը:

5. ՊԱՅԳԱՐ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆԱԿՆ ԴԺՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԵՄ

Կուսակցության 12-րդ համագումարը (1923 թ. ապրիլ): Համագումարի վճռական հակահարվածը Տրոցկու կողմնակիցների—Ռադեկի, Կրասինի, Բուխարինի և Սոկոլնիկովի արտաքին առևտրի մենաշնորհի վերացման և գիրքերը կապիտալիզմին հանձնելու կապիտալիստական առաջարկություններին: Այդ դիրքերի գնահատումը համագումարի կողմից վերադես չարչիներին, նեպմանների, կուլակների ուղղակի պաշտպանություն: Համագումարի վերջումները արդյունաբերության զարգացման ուղիների մասին և արդյունաբերության շինարարության հարցերի շուրջը Տրոցկու խորտակիչ քաղաքականության մերկացումը:

ԿՎՀ—ԲԳՏ ստեղծումը: Ընկեր Ստալինի ղեկավարումը ազգային խնդրի շուրջը: Ազգային հանրապետությունների աշխատակիցների խորհրդակցությունը (1923 թ. հունիս) և ընկեր Ստալինի ղեկավարումը խորհրդակցությունում: Վ. Ի. Լենինի հիվանդանալը: Լենինի վերջին—«Կոպերագիայի մասին», «Մեր հեղափոխության մասին», «Մենք ինչպես պիտի վերակազմակերպենք Բաբկինը», «Լավ և քիչ բայց լավ» հոդվածների պատմական նշանակությունը: Լենինի կոպերատիվային պլանը: 1923 թ. աշնանը տնտեսական դժվարությունների սրվածությունը: Արդյունաբերական ապրանքների և գյուղական տնտեսության միջերկրների միջև գների անհամապատասխանելը: Կուսակցության ու կառավարության միջոցառումները: Գների իջեցման քաղաքականությունը: Դրամական ուժգործան: Պայքարը պետական ապարատի աշխատանքի բարելավման համար:

Դասակարգային պայքարի սրումը յերկրում: Խորհրդային հանրապետության դեմ պատերազմ կազմակերպելու խմբերի լիստների փորձերը: Քերզոնի ուլտիմատումը (1923 թ. մայիս): Լոդանում ընկեր Վորոսիկու սպանությունը (1923 թ. մայիս): Լենինի հիվանդության հետ կապված տրոցկիստների ակտիվացման ուժեղացումը: Միջազգային և ներքին դժվարին պայմանների (1923 թ. աշնանը Գերմանիայի և Բուլղարիայի հեղափոխության տապալումը, տնտեսական դժվարությունները, Լենինի հիվանդությունը) ոգտադործումը տրոցկիստներին կողմից՝ բոլշևիկյան կուսակցության դեմ գրոհ կազմակերպելու համար: Նոր դիսկուսիա կուսակցության մեջ: Տրոցկիստների ջախջախումը: ՀամԿ (բ) Կ համառուսական 13-րդ կոնֆերանսը: Խորհուրդների համառուսական 11-րդ համագումարը և ԽՍՀՄ Խորհուրդների 2-րդ համագումարը: Վ. Ի. Լենինի մահը: Ընկեր Ստալինի յերդումը ԽՍՀՄ Խորհուրդների 2-րդ համագումարում, Լենինյան կոչը: Կուսակցության 13-րդ համագումարը (1924 թ. մայիս) նոր պայմաններում կուսակցության կազմակերպչական աշխատանքի մասին: Կուսակցության 13-րդ համագումարի և Կոմինտերնի 5-րդ կոնգրեսի կողմից տրոցկիզմի դատապարտումը: Տրոցկու զրպարտիչ նոր յերույթը—«Հոկտեմբերի դասերը» հոդվածը—վերադես լենինիզմը տրոցկիզմով փոխարինելու փորձ: Կուսակցության կողմից Տրոցկու այդ նոր յերույթի մերկացնելն ընկեր Ստալինի գլխավորությամբ: Տրոցկիզմի գաղափարական ջախջախումը: Ընկեր Ստալինի «Լենինիզմի հիմունքների մասին» աշխատության պատմական նշանակությունը:

6. ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆԸ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆԱՆ ՇՐՋԱՆԻ ՎԵՐՋԻՆ

Խորհրդային Միության միջազգային դրուժյունը վերականգնելու մասն շրջանի վերջերին (1924—1925)։ ԽՍՀՄ ճանաչելը արտաքին պետություններին Անգլիայի, Իտալիայի, Ֆրանսիայի, Ավստրիայի, Ճապոնիայի, Հունաստանի և ուրիշների կողմից։ Առևտրական հարաբերությունների զարգացումն Արևմտյան յերկրների հետ։

Արևմտյան Յեվրոպայում կապիտալիզմի ժամանակավոր մասնակի կայունացման առաջացումը։ Յերկու ստաբիլիզացիա՝ Խորհրդային Միության ստաբիլիզացիան և կապիտալիստական յերկրների համեմատական մասնակի ստաբիլիզացիան։ Արմատական տարբերությունը նրանց միջև։ Պայմանները յերկրի ներսում վերականգնման շրջանի վերջերին։ Արդյունաբերության և գյուղական տնտեսության դրուժյունը։ Ժողովրդական տնտեսության արագ աճը։ Նախապատերազմական շրջանի զարգացմանը հասնելը։ Բանվորների և գյուղացիների դրուժյան բարելավումը։ Բանվոր դասակարգի աճը։ Մասսաների քաղաքական ակտիվության աճը և պրոլետարական դիկտատուրայի հետագա ամրացումը։ Վերականգնման շրջանի վերջում ազգային հանրապետությունների ժողովրդական տնտեսության վերելքը։ Պետական սահմանագծերը Միջին Ասիայում։ Մենչևիկյան հակահեղափոխական խռովության լիկվիդացիան Վրաստանում։ ԽՍՀՄ Խորհուրդների 3-րդ համագումարը (1925 թ. մայիսին) և նրա վորոշումները։ Թուրքմենստանի և Ուզբեկստանի Սոցիալիստական Խորհրդային Հանրապետությունների ընդունումը Միության մեջ։

Հողային ռեֆորմների անցկացման սկիզբը Ուզբեկական, Թուրքմենական հանրապետություններում և Կադախական Ա.ԽՍՀ-ում։ Ռազմական ռեֆորմները և կուսակցության ու կառավարության միջոցառումները Կարմիր Բանակի և յերկրի պաշտպանականությունն ամրացնելու համար։ Կուսակցության 14-րդ կոնֆերանսը (1925 թ. ապրիլին) և նրա վորոշումները։ 14-րդ կուսկոնֆերանսը և մի առանձին յերկրում սոցիալիզմի հաղթանակելու խնդիրը։ Պայքարը արոցկիստների դեմ մեր յերկրում սոցիալիզմի հաղթանակելու խնդրի առթիվ։ Բուխարինյան «Հարստացել» լոզունգի ռեստավրատորական ելուժյունը։ Կուսակցության 14-րդ համագումարը (1925 թ. դեկտեմբերին) և այսպես կոչված «նոր» ոպոդիցիայի յերևան գալը։ Զինովյովի, Կամենևի

«նոր» ոպոդիցիայի, վորպես դիմակի տակ թաղնված արոցկիստների դիմակադերժությունը։ Զինովյովյաների ջախջախումը 14-րդ կուսկոնֆերանսում։ 14-րդ Կուսհամագումարի պատմական նշանակությունը։ Յերկրի տնտեսական վերականգնման հանրագումարը։ Կուսակցության կողմից յերկրի սոցիալիստական ինդուստրացման կուրսի հայտարարումը։

XXIV. ԽՍՀՄ ՅԵՐԿՐԻ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԻՆԴՈՒՍՏՐԻԱՅՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՊԱՅԳԱՐԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ (1926—1929)

1. ՅԵՐԿՐԻ ՍՈՑ. ԻՆԴՈՒՍՏՐԻԱՅՄԱՆ ԱՆՅՆԵԼԸ

Նոր տնտեսական քաղաքականության հինգ տարվա արդյունքները և ԽՍՀՄ մուտքը նեպի նոր շրջանը — ինդուստրացման շրջանը։ Ընկեր Ստալինը նեպի յերկրորդ շրջանի մասին։ Համի(ը)ի 15-րդ կոնֆերանսը (1926 թ. նոյեմբերին)։ Սոցիալիստական ինդուստրացման դժվարությունները։ Հիմնական շինարարության համար սոցիալիստական կուսակման պրոբլեմի հաջող իրականացումը։ Արդյունաբերության մեջ հիմնական ներդրման աճը։ Տնտեսման ռեֆորմը։ Արդյունաբերության տեմպերի արագացումը։ Արդյունաբերության խոշոր գիգանտների (Դնեպրոգես, Թուրքսիբ, Ստալինգրադի տրակտորային գործարան և մյուսները) շինարարության սկիզբը, գյուղատնտեսության հետագա աճը։ Կոպերացիայի ամրացումը։ Կուլակության սահմանափակման և դուրս մղման միջոցների ռեֆորացումը։ Հարկային քաղաքականությունը։ Գների իջեցումը։ Կուսակցության և կառավարության միջոցները խորհուրդների աշխատանքների աշխուժացման համար։ Խորհուրդների վերընտրությունը։

Խորհուրդների 6-րդ համագումարը (ապրիլ—մայիս 1927 թ.) և նրա վորոշումները արդյունաբերության ու գյուղատնտեսության խնդիրների մասին։ Համագումարի վորոշումն ընկեր Վորոշիլովի գեկուցման առթիվ։

Խորհրդային իշխանության տասնամյակի տոնակատարությունը։ ԽՍՀՄ Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեյի մանիֆեստը տասնամյակի կապակցությամբ։

2. ԽՍՀՄ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ. ՏՐՈՑԿԻՍՏԱԿԱՆ — ԶԻՆՈՎՅԵՎԱԿԱՆ ՀԱԿԱԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԲԼՈԿԻ ԶԱԽՋԱԽՈՒՄԸ

Համաշխարհային կապիտալիզմի նոր ճգնաժամի աճումը։ Համաշխարհային հեղափոխական շարժման դրուժյունը։ Զինական

հեղափոխությունը: Ինտերվենցիոնական ձգտումների ուժեղացումը իմպերիալիզմի լազերում և ԽՍՀՄ դեմ պատերազմի սպառնալիքի հաստատացումը: Անգլիական «հաստագլուխներին» հակախորհրդային կամպանիան: Պրովոկացիոն հարձակումը «Արկոսի» վրա: Անգլիայի և ԽՍՀՄ մեջ դիվանագիտական և առևտրական հարաբերությունների խզումը:

Հարձակումը խորհրդային դիվանագիտական և առևտրական ներկայացուցչությունների վրա՝ Բեռլինում, Պեկինում, Շանհայում, Տյանցզինում: Լեհաստանում խորհրդային դեսպան Վոյկովի սպանությունը: Հատկապես ուղարկված արտասահմանյան դիվերսանտների, լրտեսների քայքայիչ գործը (սպանություններ, պայթեցումներ, հրդեհումներ) Խորհրդային Միության ներսում:

ԽՍՀՄ պայքարը խաղաղության և զինաթափության համար: ԽՍՀՄ կառավարության առաջարկն ընդհանուր զինաթափության մասին: ԽՍՀՄ բարեկամների համաշխարհային կոնգրեսը Մոսկվայում: Տրոցկիստական-զինովևական հակակոսակցական բլոկի առաջացումը: ԽՍՀՄ թշնամիների միասնական ֆրոնտը սկսած Չեմբերլենից մինչև Տրոցկին: Տրոցկիստների և զինովևականների կողմից ընդհատակյա հակախորհրդային կոսակցության կազմակերպումը: Հակախորհրդային յեղույթների կազմակերպումը: Քաղաքական յերկրմությունը:

Կոսակցության 15-րդ համագումարը (1927 թ. դեկտեմբերին) և տրոցկիստական-զինովևական հակակոսակցական բլոկի ջախջախումը: 15-րդ համագումարի վորոշումներն այն մասին, վոր տրոցկիստական ոպողիցիայի պատկանելությունն ու նրա հայացքների պրոպագանդան և ՀամԿ(բ)ի շարքերում դառնալն անհամատեղելի յեն: Տրոցկիստական-զինովևական ոպողիցիայի դեկափարների վտարումը կոսակցությունից 15-րդ համագումարի կողմից:

Տրոցկիզմը հակահեղափոխական բուրժուազայի առաջավոր ջոկատն է:

3. ՊԱՅԳԱՐԸ ՀԱՅԻ ՅՐՈՆՏՈՒՄ ՅԵՎ ԲՈՒԽԱՐԻՆՅԱՆ ՌԻԿՈՎՅԱՆ ՀԱԿԱԿՈՒՍԱՅԱԿԱՆ ԽՄԲԱԿԻ ՄԵՐԿԱՅՈՒՄԸ

Սոցիալիստական ինդրուստացման քաղաքականության հաջողությունները 1927 թվի վերջերին: Սոցիալիստական խոշոր արդյունաբերության աճը: Հացահատիկային տնտեսության

ճգնաժամը: Կոսակցության 15-րդ համագումարը և յերկրի կուլեկտիվիզացիայի կուրս վերցնելը: Դասակարգային պայքարի սրումը յերկրում: Կուլակության դիմադրության ուժեղացումը: Դոնբասում Շախտինսկու շրջանում բուրժուական մասնադետների ֆասարարական կազմակերպության յերևան հանելը: Շախտինսկի պրոցեսը (մայիս—հուլիս 1928 թ.): Կոսակցության և կառավարության միջոցառումները հացի ֆրոնտում: Կուլակության դեմ վճռական հարձակման անցնելը: Արտակարգ միջոցների կիրառումը: ՀամԿ(բ)ի Կենտրոնական Կոմիտեյի հրահանգները (Կենտկոմի 1928 թ. ապրիլյան և հուլիսյան պլենումները) կոլխոզային և սովխոզային շինարարության ուժեղացման մասին:

Կոսակցության ու կառավարության վորոշումները բանվոր դասակարգի մարդկանցից նոր, յերիտասարդ մասնադետներ պատրաստելու մասին: Կուլակության դեմ հարձակման անցնելը:

Աջ-ոպորտունիստական, բուխարինյան-ռիկովյան հակակոսակցական խմբակի բացարձակ յելույթը կոսակցության դեմ: Բուխարինյան-ռիկովյան հակակոսակցական խմբակը, վորպես կուլակության շահարի բացարձակ պաշտպան:

Բուխարինյան-ռիկովյան հակակոսակցական խմբակի պայքարը կոսակցության գլխավոր գծի դեմ, յերկրի ինդուստրացման և դյուդատնտեսության կուլեկտիվացման դեմ: Բուխարինի հակակոսակցական «թեորիան» դասակարգային պայքարի մարման և «կուլակի» սոցիալիզմը ներաճելու» մասին:

Աջ ոպորտունիստների «պլատֆորմի» ռեստավրատորական և անձնատուր լինելու էյությունը: Աջ-ոպորտունիստների և տրոցկիստների համաձայնությունը (Բուխարինի և Կամենևիի բանակցությունները): Բուխարինյան-ռիկովյան հակակոսակցական խմբակի մերկացումը, վորպես կուլակային ադենտուրայի կոսակցության մեջ: Մոսկովյան կոսակցական կազմակերպության մեջ աջ ռեստավրատորների ջախջախումը: Կենտկոմի 1928 թ. նոյեմբերյան պլենումը աջ վտանգի մաթին, վորպես գլխավոր վտանգի ներկա ետապում: Կոմինտերնի 6-րդ կոնգրեսը (1928 թ. հուլիս): Պայքար աջ-ոպորտունիստների դեմ Կոմինտերնում: Կոմինտերնի ծրագրի ընդունումը: ՀամԿ(բ)ի Կենտկոմի պլենումը 1929 թ. ու աջ-ոպորտունիստների հայացքների և ՀամԿ(բ)ի շարքերում լինելու անհամատեղության ճանաչումը:

**4. ԱՌԱՋԻՆ ՀՆԳԱՄՅԱԿԻ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄԸ ՅԵՎ ՍՈՑԻԱ-
ԼԻՍՏԱԿԱՆ ՄՐՅՄԱՆ ԾԱՎԱԼՈՒՄԸ ՅԵՐԿՐՈՒՄ**

ՀամԳ(բ)Կ 15-րդ համագումարը հնգամյա պլանի մասին: 17-րդ կուսկոնֆերանսի (ապրիլ 1929 թ.) և ԽՍՀՄ Խորհուրդների 5-րդ համագումարի վորոշումներն առաջին հնգամյա պլանի մասին: 1928—1929 թ. տնտեսական պլանը: Առաջին հնգամյակի առաջին տարին: Արդյունաբերության շինարարության հսկայական վերելքն ամբողջ լերկրում: Բանվոր դասակարգի և գյուղացիության բոլոր ուժերի համախմբումն առաջին հնգամյա պլանի իրականացման համար:

Մասսայի աշխատանքային վերելքը և սոցիալիստական մրցման ու հարվածայնության ծավալումը: 16-րդ կուսկոնֆերանսի դիմումը սոցիալիստական մրցման ծավալման մասին: Սոցիալիստական հարձակման բանակի շարքերի վերակառուցումը: ՀամԳ(բ)Կ Կենտկոմի դիմումը (1928 թ.) ինքնաքննադատության մասին: Պայքարը բյուրոկրատիզմի դեմ և խորհրդային ապարատի դեմ: Պրոֆմիության աշխատանքի պրակտիկայի բարելավման անհրաժեշտությունը և պրոֆմիության մեջ աշխատողների ջանքերի շախմատում: Պայքար ինքնարժեքի իջեցման և աշխատանքային դիսցիպլինայի բարձրացման համար: 1929 թ. կուսկոմում:

Սոցիալիստական ինդուստրացման հաջողությունները: Հնգամյակի առաջին տարվա արդյունքները: «Հնգամյակը—չորս տարում» լոգոնդը: 1929 թ. վորպես մեծ բեկման տարի: Գյուղացիության հիմնական մասսայի շրջադարձը կոլխոզի կողմը: Կոլխոզային մասսայական շարժման սկիզբը:

**5. ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ ԻՆԴՈՒՍՏՐԱՅ-
ՄԱՆ ՇՐՋԱՆԻ (1926—1929 թ.թ.) ՀԱՆՐԱԳՈՒՄԱՐԸ**

Պայքար ազգային հանրապետությունների տնտեսական հետամնացությունը լիկվիդացիայի յենթարկելու համար: Բելոռուսիայի, Ուկրաինայի, Անդրկովկասի, Միջին Ասիայի, Ղրիմի, Բաշկիրիայի, Թաթարիայի և մյուսների ինդուստրացումը: Հողային և ջրային ռեֆորման Միջին Ասիայի հանրապետություններում: Նոր քաղաքների կառուցումը, կուլտուրական աճը և կուլտուրական հետամնացության լիկվիդացիան: Պայքար նացիոնալ-ուկլոնիստների և մեծապետական շովինիզմի դեմ:

**XXV. ԽՍՀՄ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԿՈՒԼԵԿՏԻՎԱՑՄԱՆ
ՀԱՄԱՐ ՄԱՍԻ ՊԱՅԳԱՐԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ (1930—1934 թ.թ.)**

**1. ԽՍՀՄ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ԻՄՊԵՐԻԱ-
ԼԻՍՏԱԿԱՆ ԱԳԵՆՏՈՒՐԱՅԻ ՁԱԽՁԱՌՈՒՄԸ**

1929 թ. տնտեսական ճգնաժամը կապիտալիստական յերկրներում: Իմպերիալիզմի հակասությունների աճը: ԽՍՀՄ-ի դեմ պատերազմի սպառնալիքի սրվելը: Չինական միլիտարիստների պրովոկացիան Հեռավոր Արևելքում (1929 թ.): Հեռավոր-արևելյան Հատուկ Կարմիր Բանակի հաղթությունը: Մանջուրիայի զբաղումը ճապոնական իմպերիալիստների կողմից: Գերմանիայում Ֆաշիստների իշխանության գլուխ անցնելը: Պատերազմի յերկու ոչախը:

Իմպերիալիստական ագենտուրայի ջախջախումը և լիկվիդացիան ԽՍՀՄ-ում: Հակահեղափոխական վնասաբարակա կազմակերպությունների հայտնաբերումը (1930—1932 թ.թ.), կապված արտասահմանյան հետախուզության հետ («Պրոմպարտիա», Կոն-դրատելի—Չայանովի, «Եսերո-կադետական կուլակային կուսակցությունը», մենշևիկների «Միութենական բյուրոն», 1932 թ. մերկացված վնասաբարանների խմբակը հողժողկոմատում և այլն):

Վնասաբարակա կազմակերպությունները և ԽՍՀՄ-ի դեմ ինտերվենցիայի նախապատրաստության իրադրությունները: Վնասաբարակա հակահեղափոխական կազմակերպությունների կապը տրոցկիստական-բուխարինական յերկերեսանիների հետ:

Տրոցկիստական-դինովկական և բուխարինյան-ուկլոյան յերկերեսանիների ընդհատակյա տեղորոշական, վնասաբարակա—լրտեսական գործունեությունը կուսակցության և Խորհրդային պետության դեմ:

Սերցով-Լոմինաձեյի յերկերեսանի աշ—«ձախ» հակակուսակցական բլոկի մերկացումը:

**2. ԿՈՒԼԱԿԱՅԻՆ ԵԼԵՄԵՆՏՆԵՐԻ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿՄԱՆ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ԿՈՒԼԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ՎՈՐՊԵՍ
ԴԱՍԱԿԱՐԳ ՎՈՉԵԶԱՅՆԵԼՈՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ԱՆՅՆԵԼԸ**

Համատարած կուլեկտիվացման հիման վրա կուլակությունը, վորպես դասակարգ վոչնչացնելու քաղաքականությունն անցնելը: Կուլակության եկապրովիացիան (սեփականազրկումը): Դեպի կուլակությունը վորպես դասակարգ վոչնչացնելու անցման շրջա-

դարձի պատմական մեծ նշանակությունը: Համատարած կոլլեկտիվացումը և նրա հիման վրա կուլակությունը՝ վորպես դասակարգ վոչնչացնելը ամենախոր շրջադարձն է, վորն իր հետեանքներով հավասար է 1917 թ. հոկտեմբերի հեղափոխական հեղաշրջմանը: Այս հեղափոխության առանձնահատկությունը, վորպես վերևից կատարված հեղափոխություն, ներքևից՝ գյուղացիական միլիտանավոր մասսաների կողմից ուղղակի աշակցություններ:

ՀամԿ (բ) Կ Կենտկոմի 1930 թ. հունվարի 5-ի պատմական վորոշումը «Կոլլեկտիվացման թափի և պետության կողմից կոլխոզային շինարարության ոգնության միջոցառումների մասին»: Կոլլեկտիվացման հսկայական հաջողությունները: Կուսակցության պայքարը կոլխոզային շարժման խնդրում կուսակցության գծի ծռումների և դասակարգային թշնամու պրովոկացիոն գործունեությունների դեմ:

Ընկեր Ստալինի «Գլխապտույտ հաջողություններից» հոդվածի պատմական նշանակությունը: ՀամԿ (բ) Կ 1930 թ. մարտի 15-ի վորոշումը «Կոլխոզային շարժման խնդրում կուսակցության գծի ծռումների դեմ պայքարելու մասին»:

Ընկեր Ստալինի հոդվածը «Պատասխան ընկեր կոլխոզնիկներին»: 25-հազարականների դերը կոլխոզային շինարարության մեջ: ՀամԿ (բ) Կ 16-րդ համագումարը (1930 թ. հունիսին), վորպես բոլոր ֆրոնտներում սոցիալիզմի ծավալուն հարձակմանն անցնելու համագումար:

Ընկեր Ստալինի զեկուցումը համագումարում: Յերկրի ինդուստրացման և գյուղատնտեսության կոլլեկտիվացման հանրագումարը 16-րդ համագումարում: ԽՍՀՄ մուտքը սոցիալիզմի շրջանը: Կոլխոզային գյուղացիությունը վորպես խորհրդային իշխանության իսկական և ամուր հենաքան գյուղում: Պայքար հնգամյակը չորս տարում կատարելու համար: Համագումարի վորոշումը աշխատողների հայացքների և ՀամԿ (բ) Կ պատկանելիության անհամատեղության մասին:

16-րդ համագումարը մեծապետական և տեղային շովինիզմի, ազգային թեքումների դեմ պայքարի մասին: 16-րդ համագումարը վորպես կուսակցության բոլշևիկական միասնության վառ ցույց, վորը ձեռք է բերված լենինյան գծից թեքվելու դեմ անհաշտ և սկզբաբունքային պայքարի հետեանքով: Խորհուրդների 6-րդ համագումարը (1931 թ. մարտին) և նրա վորոշումները սովխոզային և կոլխոզային շինարարության մասին: Տաշիկական Խորհրդային

Սոցիալիստական Հանրապետության կազմավորումը և նրա մուտքը ԽՍՀՄ կազմի մեջ:

3. ԱՌԱՋԻՆ ՀՆԳԱՄՅԱԿԻ ՀԱՆՐԱՊՈՒՄԱՐԸ

Ժողովրդական տնտեսության բոլոր բնագավառներում վերակառուցման իրադրումը: Տեխնիկայի դերը: Ընկեր Ստալինի ճառը «Տնտեսավարների խնդիրների մասին» (1931 թ. փետրվար): Ընկեր Ստալինի պատմական վեց պայմանները: Կոլխոզային շարժման հետագա աճը: Կոլխոզների կազմակերպական-տնտեսական ամրացման խնդիրները: Կոլխոզների ամրացումը և պայքարը կուլակային սաբոտաժի դեմ: Հակահեղափոխական տրոցկիզմի, բուխարինցիների, ռիկովցիների և ամեն գույնի նացիոնալիստների փորձը՝ ոգտադրած կուլակային սաբոտաժը Խորհրդային իշխանության դեմ կուլակային ապստամբություններ նախապատրաստելու համար: 1932 թ. ոգոստոսի 7-ի որենքը հասարակական-սոցիալիստական սեփականությունը պահպանելու համար:

17-րդ կուսկոնֆերանսը (1932 թ. 30 հունվարի—2 փետրվարի) հնգամյակի 4-րդ ավարտման տարվա մասին: 17-րդ կուսկոնֆերանսը 2-րդ հնգամյակի հիմնական դիրքորոշման մասին: ՀամԿ (բ) Կ Կենտկոմի և Կենտրոնական վերահսկիչ Հանձնաժողովի 1933 թ. պլենումում ընկեր Ստալինի արտասանած ճառի նշանակությունը: «Գյուղում տարվելիք աշխատանքի մասին»: ՄՏԿ և սովխոզների քաղաքականների կազմակերպումը: Հարվածային կոլխոզնիկների առաջին համագումարը: Ընկեր Ստալինի լուգունգը «Կոլխոզները դարձնել բոլշևիկյան, իսկ կոլխոզնիկներին ունեւոր»: Առաջին հնգամյա պլանի կատարման հանրագումարը: Սոցիալիստական եկոնոմիկայի հիմքի կառուցումը: Քաղաքում և գյուղում «ուլ—ում» հարցի վերջնական լուծումը սոցիալիզմի ոգտին:

Արդյունաբերության խոշոր գիգանտների կառուցումը մեր յերկրում: Արդյունաբերության նոր ճյուղերի ստեղծումը: ԽՍՀՄ-ի տնտեսական անկախության և ինքնապաշտպանության ամրացումը: Գործադրիկության վոչնչացումը: Ուժեղ գյուղատնտեսական մեքենայինարարության ստեղծումը: Գյուղական տնտեսության մեքենայացումը: ԽՍՀՄ աշխարհում ամենախոշոր հողագործության յերկրի վերածելը: Առաջին հնգամյակի հանրագումարը բանվորների և գյուղացիների նյութական դրության բարելավման բնագավառում: Առաջին հնգամյակի հանրագումարը ապրանքաշրջանառության բնագավառում: Առաջին հնգամյակի հանրագումարը թշնամի դասակարգերի մնացորդների

դեմ պայքարի քննադատում: Առաջին հնդամյակի հաղթութեան միջադեպին նշանակութիւնը: Առաջին հնդամյակի հանրազոմ-մարը ազգային հանրապետութիւններում: Ընկեր Ստալինի ղեկուցումը ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմի և Կենտրոնական Վերահսկիչ Հանձնաժողովի հունվարյան պլենումում—«Առաջին հնդամյակի հանրազոմարի մասին»: Պայքար բոլշևիկական կուսակցութեան շարքերի ամրացման համար: 1933—1934 թթ. կուսդտումը:

Կուսակցութեան 17-րդ համագումարը — հաղթանակողների համագումար (1934 թ. հունվար): Ընկեր Ստալինի ղեկուցումը համագումարում: Ժողովրդական տնտեսութեան 2-րդ հնդամյա պլանի քննարկումը (ընկ. ընկ. Մոլոտովի և Կուլբիշևի ղեկուցումները): Կազմակերպչական խնդիրները 17-րդ համագումարում (Ընկ. Կազանովիչի ղեկուցումը): Տնտեսական և քաղաքական հիմնական խնդիրները 2-րդ հնդամյակում:

4. ՊԱՅԳԱՐ ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՇՐՋԱՊԱՏԻ ՅԵՎ ՄԵՐ ՅԵՐԿՐՈՒՄ ՆՐԱ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐԻ—ՏՐՈՅԿԻՍՏԱԿԱՆ—ԲՈՒԽՍՐԻՆԱԿԱՆ ԲԱՆԴԱՆԵՐԻ ԴԵՄ

ԽՍՀՄ-ի պայքարը խաղաղութեան համար: Դիմանադիտական և առևտրական հարաբերութիւնների հաստատումը Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների հետ (1933): ԽՍՀՄ կողմից չհարձակման պայմանագրերի կնքումը: ԽՍՀՄ ազգերի լիգի մտնելը (1934 թ. սեպտեմբերին): ԽՍՀՄ-ի, Ֆրանսիայի և Չեխոսլովակիայի միջև փոխադարձ ոգնութեան պայմանագրերը: Գերմանիայում և Ճապոնիայում ֆաշիստների իշխանութեան գլուխն անցնելու հետևանքով կապիտալիստական շրջապատի թշնամական գործունեութեան ուժեղացումը ԽՍՀՄ դեմ:

Ֆաշիստական հետախույզների գործունեութիւնը, մարդասպանների, լրտեսների, քնասարարների, դիվերսանտների հղումը ԽՍՀՄ: Բուխարինցիների վերասերվելը քաղաքական յերկերեսանիւնների: Տրոցկիստական յերկերեսանիւնների վերասերվելը սպիտակ-գվարդիական մարդասպանների և լրտեսների բանդաների: Տրոցկիստական-դինովկական և բուխարինյան-նիկոլյան դավաճանները ֆաշիստական հետախույզութեան ծառայութեան մեջ:

Սերգեյ Միլոնովիչ Կիրովի չարագործական սպանութիւնը 1934 թ. դեկտեմբերի 1-ին: Ընդհատակյա հակահեղափոխական տեռորիստական—աչապես կոչված «Լենինգրադյան կենտրոնի» դիմակազերծութիւնը և լիկվիդացիան: Ընդհատակյա հակահեղափոխական «Մոսկովյան կենտրոնի» դիմակազերծութիւնը: Տրոց-

կին վորպես մարդասպանների և լրտեսների բանդաների գլխավոր ներշնչողը: ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմի նամակը կուսակազմակերպութիւններին՝ Սերգեյ Միլոնովիչ Կիրովի չարագործական սպանութեան կապակցութեամբ: Կուսակցութեան միջոցառումները բոլշևիկների զգոնութիւնն ուժեղացնելու համար: Կուսակցական փաստաթղթերի ստուգումը և նրա նշանակութիւնը ՀամԿ(բ)Կ շարքերն ամրացնելու համար:

XXVI. ԽՍՀՄ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱՐԳԻ ԾԻՆԱՐԱ-ԲՈՒԹՅԱՆ ԱՎԱՐՏՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՊԱՅԳԱՐԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ ՅԵՎ ՆՈՐ ՍԱՀՄԱՆԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿԻՐԱՌՈՒՄԸ (1935—1937)

1. ԽՍՀՄ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ 1935—1937 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

Համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամի ժամանակավոր մեղմացումը: Նոր տնտեսական ճգնաժամի սկիզբը: Հաբշտանի գրավումը Իտալիայի կողմից: Գերմանո-իտալական ինտերվենցիան Իսպանիայում: Ճապոնիայի ներխուժումը Կենտրոնական Չինաստան:

Իմպերիալիստական 2-րդ պատերազմի սկիզբը: Կոմինտերնի 7-րդ կոնգրեսը (1935 թ. հուլիս) և ժողովրդական միասնական ֆրոնտի տակտիկան: Միջազգային պրոլետարիատի պայքարը միասնական ֆրոնտի համար—ֆաշիզմի և պատերազմի դեմ:

Գերմանական ֆաշիստների կողմից Ավստրիայի գրավումը: Արշավանքը Չեխոսլովակիայի դեմ: Ճապոնական զինվորական-նութեան պրովոկացիան Հեռավոր Արևելքում: ԽՍՀՄ միջազգային ազդեցութեան ուժեղացումը վորպես խաղաղութեան խոշոր ֆակտոր: Ճապոնական հարձակվողների ջախջախումը Սասանի մոտ:

2. ՍՏԱԽԱՆՈՎՅԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

ԽՍՀՄ արդյունաբերութեան և գյուղատնտեսութեան ուժեղ վերելքը 2-րդ հնդամյակի առաջին տարիներում: Գյուղատնտեսութեան ռեկոնստրուկցիան և կոլեկտիվացման ավարտումը: Հարվածային կոլտոշնիկների Համամիութենական 2-րդ համագումարը (1935 թ. փետրվարին): Կոլտոշային կյանքի ստալինյան կանոնադրութեան ընդունումը:

«Կադրերը վճուում են ամեն ինչ» ստալինյան լողունգը (1935 թ. մայիսին): Ստալինովյան շարժումը: Ստալինովական-

ների Համամիութենական առաջին խորհրդակցությունը (1935 թ. նոյեմբերին): Ստախանովականների խորհրդակցությունում ընկեր Ստալինի արտասանած ճառի պատմական նշանակությունը:

Կոմբայնավարների, տրակտորիստների, ճակնդեղի դաշտերի հարվածայինների և հարվածային կանանց, անասնապահության աշխատակիցների, ազգային հանրապետությունների հարվածայինների և առաջավոր մարդկանց խորհրդակցությունը կուսակցության և կառավարության ղեկավարների հետ:

Արդյունաբերության և գյուղատնտեսության ստախանովյան աշխատանքի հերոսները: ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմի 1935 թ. դեկտեմբերյան պլենումը: Պլենումի վերջում Կոմբայնները ստախանովյան շարժման հարցերի մասին: Կենտկոմի պլենումը կուսակցական փաստաթղթերի ստուգման հանրագումարի մասին: ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմի 1936 թ. սեպտեմբերի 29-ի վերջում կուսակցության մեջ ընդունելության վերսկսման մասին:

3. ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՀՆԳԱՄՅԱԿԻ ՀԱՆՐԱԳՈՒՄԱՐԸ. ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻ ՅԵՎ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԾԱՂԿՈՒՄԸ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ

Յերկրորդ հնգամյակի վաղաժամ կատարումը: Արդյունաբերության և գյուղատնտեսության տեխնիկական վերակառուցման ավարտումը: Յերկրորդ հնգամյակի հանրագումարը ազգային հանրապետություններում: Սոցիալիզմի հաղթությունը ԽՍՀՄ-ում: Ժողովրդական բարեկեցության վերելքը: Սոցիալիստական կուլտուրայի և գիտության վերելքն ու ծաղկումը ԽՍՀՄ-ում:

Ընդհանուր պարտադիր տարրական կրթության իրականացումը: Չեկոսլակիցիների հերոսական փրկությունը: Հյուսիսային բևեռի նվաճումը: Խորհրդային Միության Հերոսները: Խորհրդային գիտության ծաղկումը: Պավլովի, Միչուրինի, Լըսենկոյի և մյուսների հետազոտությունները:

Մ. Գորկու, Ա. Տոլստոյի, Մ. Շոլոխովի և խորհրդային մյուս գրողների ստեղծագործությունները: Ըստ ձևի ազգային և ըստ բովանդակության սոցիալիստական կուլտուրայի ծաղկումը Վրաստանում, Կադախստանում, Դաղստանում, Հայաստանում, Բելոռուսիայում, Ուկրաինայում և մյուս հանրապետություններում: Խորհրդային ֆիզիկոսների և մաթեմատիկոսների նվաճումները: Խորհրդային յերաժշտությունը և թատրոնը: Կինոյի հանդուրժյունները:

4. ՄՍԱԼԻՆՅԱՆ ՄԵԾ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմի պլենումի վերջում (1935 թ. փետրվարին): Կենտկոմի անունից Խորհուրդների Համամիութենական համագումարին առաջարկություն մատցելը՝ ԽՍՀՄ Սահմանադրության փոփոխության մասին:

ԽՍՀՄ Խորհուրդների 7-րդ համագումարը (1935 թ. փետրվարին): Ընկեր Ստալինի գլխավորությամբ Սահմանադրական հանձնաժողովի ստեղծումը:

Ստալինյան Սահմանադրության նախագծի հրատարակումը և համաժողովրդական քննարկությունը: ԽՍՀՄ Խորհուրդների համամիութենական 8-րդ արտակարգ համագումարը (1936 թ. նոյեմբեր—դեկտեմբեր): Ընկեր Ստալինի ղեկավարությամբ Սահմանադրության նախագծի մասին: Ստալինյան Սահմանադրության միաձայն հաստատումը և ընդունելությունը ԽՍՀՄ-ի Խորհուրդների համամիութենական VIII արտակարգ համագումարի կողմից: Խորհրդով փոփոխությունները ԽՍՀՄ կյանքում, վերոնք իրենց արտահայտություն են գտել ԽՍՀՄ նոր Սահմանադրությունում: Խորհրդային Միության ազգաբնակչության դասակարգային կազմի փոփոխությունը: ԽՍՀՄ վորպես բանվորների և գյուղացիների սոցիալիստական պետություն: ԽՍՀՄ հանրային կառուցվածքը: ԽՍՀՄ պետական կառուցվածքը: Միութենական 11 հանրապետությունները: ԽՍՀՄ ընտրական սխեմները: Ընդհանուր, ուղղակի և համարաընտրական իրավունքը, գաղտնի քվեարկությամբ: ԽՍՀՄ քաղաքացու իրավունքները և պարտականությունները: ԽՍՀՄ Սահմանադրության համաշխարհային—պատմական նշանակությունը:

Բուխարինա - տրոցկիստական լրտեսների, ֆրասարանների, հայրենիքի դավաճանների մնացորդների վոչնչացումը: Հակահեղափոխական զինավա-տրոցկիստական տեռորիստական կենտրոնի (1937 թ. հունվար), հակախորհրդային աջ-տրոցկիստական բլոկի (1938 թ. մարտին) դատական պրոցեսը: Խորհրդային դատարանի դատաճիւղ տրոցկիստական վիժվածքների նկատմամբ:

ՀամԿ(բ)Կ Կենտկոմի պլենումը (1937 թ. փետրվարին): Ընկեր Ստալինի ղեկավարությամբ Կենտկոմի պլենումում «կուսակցական աշխատանքի թերությունների ու տրոցկիստական և ալյ յերկերեսանիների վոչնչացման միջոցառումների մասին»: Ընկեր Ստալինը կապիտալիստական շրջապատի մասին: Ընկեր Ստալինի լոզունգը բոլշևիզմին տիրապետելու մասին: Ընկեր Ժդանովի ղեկավարությամբ «կուսակցական կազմակերպությունների նախապատրաստությունը ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի ընտրություններին

ըստ նոր ընտրական սխեման և կուսակցական—քաղաքական աշխատանքի համապատասխան վերակառուցումը»:

Կուսակցության գիծը կուսակցական ներքին ծավալուն դեմոկրատիայի ուղղությամբ: Կուսակցական որդաններում փակ (զադտնի) ընտրություններ մտցնելը: Համկ(բ) Կենտկոմի դիմումը բոլոր ընտրողներին (1937 թ. դեկտեմբերի 6-ին) 1937 թ. դեկտեմբերի 12-ին ԽՍՀՄ Գերագույն Սորհրդի ընտրությունը: Կոմունիստների և անկուսակցականների բոլոր հաղթանակը ընտրություններում: Սորհրդային ժողովրդի բարոյական և քաղաքական միասնությունը: Համկ(բ) Կենտկոմի պենումը (1938 թ. հունվարին): Միութենական հանրապետությունների Գերագույն Սորհրդերի ընտրությունը: ԽՍՀՄ մուտքը նոր դարգացման շրջանը, սոցիալիստական հասարակության կառուցման ավարտման շրջանը և աստիճանաբար կոմունիստական հասարակությանն անցնելը: «Համկ(բ) պատմության համառոտ դասընթացի» լույս տեսնելը, «Համկ(բ) պատմությունը»—մարքսիզմի—լենինիզմի բնագավառում հիմնական գիտելիքների ստալինյան ենցրկուպեդիա: «Համկ(բ) պատմության դասագիրքը» վորպես բոլշևիզմի գաղափարական հզոր գեներ և Լենինի—Ստալինի մեծ կուսակցության գիտական պատմություն: Համկ(բ) Կենտկոմի 1938 թ. նոյեմբերի 14-ի վորոշումը «Կուսակցական պրոպագանդայի նոր դրույթի մասին «Համկ(բ) պատմության համառոտ դասընթացի» լույս ընծայման կապակցությամբ»:

Բոլշևիկյան կուսակցության 18-րդ համագումարը (1939 թ. մարտին): Ընկեր Ստալինի ղեկուցումը համագումարում—համաշխարհային—պատմական նշանակություն ունեցող դոկումենտ: Ընկեր Ստալինի ղեկուցումը—մարքս-լենինյան տեսության զարգացման նոր գլուխ: Ստալինյան ուսմունքը կոմունիզմի որոք պետության մասին՝ ԽՍՀՄ կապիտալիստական շրջապատի պայմաններում: Սոցիալիստական պետության յերկու ֆազաները: Ընկեր Ստալինը խորհրդային ժողովրդական ինտելիգենցիայի մասին:

Աշխատավորության կոմունիստական դաստիարակության և մարդկանց գիտակցությունում կապիտալիզմի մնացորդների վոչնչացման խնդիրները: Յերկրորդ հնգամյակի հանրագումարը և յերրորդ հնգամյակի խնդիրները: Յերրորդ հնգամյակը—ԽՍՀՄ տնտեսական և կուլտուրական ծաղկման ստալինյան ծրագիր: ԽՍՀՄ հիմնական տնտեսական խնդիրը—դա տնտեսական ասպարեզում գլխավոր կապիտալիստական յերկրներին հասնելը և առաջ անցնելն ե: Կոմունիստական դաստիարակության խըն-

դիրը յերրորդ հնգամյակում: ԽՍՀՄ ինքնապաշտպանության ունակության ուժեղացման խնդիրները: Բոլշևիկյան կուսակցության կազմակերպական հիմունքները և Համկ(բ) նոր Կանոնադրությունը: Կուսակցության գլխավոր դժի լիակատար հաղթանակը, կուսակցության համախմբումն ընկեր Ստալինի շուրջը: 18-րդ համագումարը—բոլշևիկյան միասնության և համախմբման համագումար:

«Այդ հսկայական հաջողությունները ձեռք են բերված բանավոր դասակարգի, կոլխոզնիկների և մեր յերկրի բոլոր աշխատավորների կողմից շնորհիվ կուսակցության և կառավարության համարձակ հեղափոխական և իմաստուն քաղաքականության»:
(«Համկ(բ) պատմություն», եջ 314—315, ուսերեն):

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

	Եջ
Ներածութիւն	3
1. ԽՍՀՄ հնադարյան պատմութիւնը	3
2. Ֆեոդալական մասնատման ժամանակաշրջանը	7
3. Ֆեոդալական միացութիւնները ԽՍՀՄ տերիտորիայում 14—15-րդ դարերում	12
4. Ռուսական պետութեան կազմակերպումը	16
5. Ռուսական պետութեան բաղմազգի կենտրոնացած ֆեո- դալական պետութեան վերածվելու սկիզբը	18
6. Գյուղացիական կռիւները 17-րդ դարի սկզբին: Լեհական և շվեդական ինտերվենցիան	21
7. Ռուսական պետութիւնը 17-րդ դարում: ԽՍՀՄ ժողո- վուրդները 17-րդ դարում	24
8. Պյոտր I-ի ռազմա-բյուրոկրատական կայսրութիւնը	28
9. 1725—62 թվականների աղնվական կայսրութիւնը	31
10. Յեկատերինա II-ի աղնվական կայսրութիւնը	33
11. Յարիզմը ֆրանսիական բուրժուական հեղափոխութեան դեմ մղած պայքարում	34
12. Գիտութիւնը, կուլտուրան և լուսավորութիւնը 18-րդ դարում	35
13. Ճորտատիրական կարգերի քայքայման սկիզբը 19-րդ դարի առաջին քառորդում	36
14. Ռուսաստանը 19-րդ դարի յերկրորդ քառորդում	41
15. Բուրժուական ռեֆորմները 19-րդ դարի 60-ական թվա- կաններին	48
16. Հետռեֆորմյան շրջանի Ռուսաստանը	50
17. Առաջին բուրժուա-դեմոկրատական հեղափոխութիւնը (1905—1907)	61
18. Ռեակցիայի շրջանը (1908—1912 թթ.)	67
19. Բանվորական շարժման վերելքի տարիները առաջին իմպերիալիստական պատերազմի նախորդակին (1912— 1914 թթ.)	69
20. Իմպերիալիստական պատերազմը և ռուսական 2-րդ—վե- տրվարյան հեղափոխութիւնը (1914—17 թթ.)	72

21. Հոկտեմբերյան սոցիալիստական հեղափոխության նախա- պատրաստման և կիրառման շրջանը (1917—1918 թթ.)	76
22. Ոտարերկրյա ռազմական ինտերվենցիայի շրջանը և քաղաքացիական կռիվները	82
23. ԽՍՀՄ Ժողովրդական տնտեսության վերականգնման և խա- ղաղ աշխատանքի անցման շրջանում (1921—1925 թթ.)	88
24. ԽՍՀՄ յերկրի սոցիալիստական ինդուստրացման պայ- քարի շրջանում (1926—1929 թթ.)	95
25. ԽՍՀՄ գյուղատնտեսության կոլլեկտիվացման համար մղած պայքարի շրջանում (1930—1934 թթ.)	98
26. ԽՍՀՄ Սոցիալիստական հասարակարգի շինարարության ավարտման համար պայքարի շրջանում և նոր Սահմանա- դրություն կիրառումը	103

Ն Կ Ա Տ Վ Ա Ծ Վ Ր Ի Պ Ա Կ Ն Ե Ր

Եջ	Վերևից, ներքևից	Տող	Տպված է	Պետք է լինի
4	Վերևից	2, 3, 5	4-րդ ԴՄԹԱ	4-րդ ԴՄԹ
5	"	4	4-րդ ԴՄԹԱ	4-րդ ԴՄԹ
7	Ներքևից	8	«Լեանիշային»	«Լիստովիշային»
11	"	7	Հողային	դրամական
19	Վերևից	13	Ուղեւային իշխանների յիւլոյթների ճնշումը Յուրիի և Անդրեյի կողմից	Ուղեւային իշխանների— Յուրիի և Անդրեյի յե- լույթների ճնշումը
19	Ներքևից	6	«Տափաստանային գիրք»	«Աստիճանային գիրք»
23	"	14	Բարոյական	Բոյարական
51	Վերևից	9	Աշխատանքը	Աշխատությունը
52	Ներքևից	15	Տեսարանները	Տեսաբանները
71	Վերևից	13, 14	Բուրժուական պարլա- մենտարիզմի նախոր- յակին	(ավելորդ նախադասու- թյուն է, վերը չպետք է լինել)

Сдано в набор 7/І 1940 г.
Подписано к печати 11/IV 1940 г.
7 печ. лист. 327.936 тип. знак.

Главлит № 2370. Заказ № 114. Тираж 1200.
Типография „Красный Восток“, Баку, улица Юного пионера, 84.

«Ազգային գրադարան»

NL0411163

ФР 2 а. 70 ч.

2833

АЗЕРБАЙДЖАНСКИЙ ЗАОЧНЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ИНСТИТУТ

ПРОГРАММА
ПО ИСТОРИИ СССР

■

Издание Наркомпроса АзССР
Баку—1940